

MATKALLA RAKKAUDELLEKSI MUOTOILIJAKSI

TOMMI YLÄJOKI

PRO GRADU -TUTKIELMA

TEOLLINEN MUOTOILU

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

LAPIN YLIOPISTO

2024



KUVA 1. KANSIKUVA. YHTEISÖTAITEELLINEN
PERFORMANSSI NORJASSA 2023. KUVAAJA LAILA
INGVALDSEN.

Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Työn nimi: Matkalla rakkaudelliseksi muotoilijaksi

Tekijä: Tommi Yläjoki

Koulutusohjelma: Teollinen muotoilu

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 94

Liitteitä: 1 kpl

Vuosi: 2024

Tiivistelmä

Tutkielmani käsittelee rakkaudellista muotoilua. Teoreettinen viitekehys pitää sisällään posthumanismia ja uusmaterialismia, tekniikan arvoteoriaa, rakkauden teoriaa sekä yksinäisyyden ja fyysisen koskemisen käsitteistöä. Tutkimusaiheen taustalla vaikuttaa ihmisen ja esineen suhde ja toisaalta etenevä elolliseen ja ei elolliseen vaikuttavan ihmiskeskeisyyden kritiikki.

Tutkielma on taideperustainen toimintatutkimus, joka yhdistää muotoilua, kuvataidetta ja yhteisötaidetta. Tutkimustapa eroaa perinteisestä toimintatutkimuksesta siinä, että se sisältää taiteellisia tuotoksia, jotka dokumentoidaan. Tuotosten dokumentaatio toimii osana tutkimusaineistoa sekä prosessin aikana että sen tuloksena. Tutkielmani aineistona on tutkimuspäiväkirja kahden vuoden suunnittelu- ja rakennusprosessista sekä taideproduktiosta saamani palaute. Tutkielman taiteellinen osa sisältää käsintehtyn metallirakenteisen laitteen. Pyörillä varustettu laite on kiinnitettävissä polkupyörään ja kantaa mukanaan kahta akulla toimivaa piirtoheitintä. Laite on osallistunut yhteisötaiteellisiin performansseihin näyttelyssä Galleria Kilossa vuonna 2022 sekä Norjassa *Observation of Change* -taidehankkeessa vuonna 2023.

Taiteellista osaa ja tutkimuspäiväkirjaa on tarkasteltu suhteessa tekniikan arvoihin ja rakkaudellisuuden teorioihin. Tutkielma esittää, että rakkaudellinen muotoilu toimii ihmistä ja muuta luontoa vaalivana lähestymistapana toimia.

Asiasanat: taideperustainen toimintatutkimus, transformatiivinen toimintatutkimus, muotoilun tutkimus, performanssitaide, rakkausteoria, arvoteoria

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi.

University of Lapland, Faculty of Art and Design

Title: On the journey of becoming loving designer

Author: Tommi Yläjoki

Degree program: Industrial design

Type of work: Master's thesis

Number of pages: 94

Attachments: 1

Year: 2024

Abstract

This thesis explores love as a method in design process. The theoretical framework includes posthumanism and new materialism. It also includes theories of values in technology, theories of love, as well as the concepts of loneliness and physical touch. At the background of the research topic lies the relationship between humans and objects, and on the other hand, the critique of advancing anthropocentrism towards living and non-living entities.

The thesis is an arts-based action research that combines design, visual arts, and community art. The research approach differs from traditional action research so that it includes artistic productions, which are documented. The documentation of the productions serves as part of the research material both during the process and as its outcome. The material for my thesis consists of a research diary documenting a two-year planning and construction process, as well as feedback received on the art production. The thesis includes an artistic section, which consists of a handmade metal-structured device. The device, equipped with wheels, can be attached to a bicycle, and carries two battery-operated overhead projectors. The device has participated in community artistic performances at the Galleria Kilo exhibition in 2022 and in the Observation of Change art project in Norway in 2023.

The artistic section and the research diary have been examined in relation to the values of technology and theories of love. The thesis suggests that loving design serves as an approach that cherishes humans and nature.

Keywords: arts-based action research, transformative action research, design research, performance art, theory of love, theory of value

I give my permission for masters' thesis to be used in the library.

SISÄLLYS

1. Piirtoheitin hurahtaa	7
1.1. Lamppu syttyy	7
1.2. Valon vahvistuminen	10
1.3. Spektri	11
1.4. Pimeyden taittaminen	14
1.5. Aallonpituus	15
2. Linssien asettelu	17
2.1. Posthumanismi	17
2.2. Uusmaterialismi	18
2.3. Posthumanismi ja uusmaterialismi taidealalla	19
2.4. Esineen arvot	21
2.5. Rakkaudellisuus	22
2.6. Yksinäisyys, kosketus ja ekoterapeuttinen itsekasvatus	23
3. Kärryn polku	26
3.1. Taideperustainen ja transformatiivinen toimintatutkimus	26
3.2. Tutkimusaineisto ja analyysi	29
4. Produktion kalvosulkeiset	31
4.1. Kokeilut piirtoheittimen kanssa	31
4.2. Pienoismallin rakentaminen	33
4.3. Metallityön organisointi	35
4.4. Runko, keinuviipu, jousitassu ja aisa	37
4.5. Pintakäsittely	43
4.6. Piirtoheittimet ja lasi	44
4.7. Sähkötyöt ja varustelu	45
4.8. Näyttely	46
4.9. Tapahtumat näyttelyssä	50
4.10 <i>Observation of Change</i> -performanssi Norjassa	52
5. Projisointien äärellä	57
5.1. Produktion arviointi suhteessa tekniikan arvoihin	57
5.2. Produktion vaiheet suhteessa ekoterapeuttiseen itsekasvatukseen	69
5.3. Rakkaudellisen performatiivisuuden rakentuminen	76
5.4. Mitä rakkaudellinen muotoilu on	84
6. Heijasteissa	85
7. Lähteet	91
8. Liitteet:	100

KUVALUETTELO

KUVA 1. KANSIKUVA. YHTEISÖTAITEELLINEN PERFORMANSSI NORJASSA 2023. KUVAAJA. LAILA INGVALDSEN

KUVA 2. ENSIMMÄINEN PIIRTOHEITINKOKEILU YKSIN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021.

KUVA 3. *BLACK POWER NAPS* ON VEISTOKSELLINEN INSTALLAATIO, JOKA SISÄLTÄÄ VÄRISEVÄN LAITTEEN JA VALOPROJISOINTEJA. KUVAAJA AVI AVION. (ACOSTA & SOSA, N.D)

KUVA 4. MARK BOYLE & JOAN HILL ESITTÄMÄSSÄ TEOSTAAN *SONS ET LUMIÈRE FOR BODILY FLUIDS & FUNCTIONS* LIVERPOOLIN *BLUECOAT* -TAIDEYHTEISÖSSÄ. KUVAAJA THE BOYLE FAMILY 1967 (FOAKES 2022, s.11)

KUVA 5. ENSIMMÄINEN YHTEISÖLLINEN PIIRTOHEITIN KOKEILU. KOKEILUSSA ENSIMMÄISTÄ KERTAA KAKSI PIIRTOHEITINTÄ SEKÄ MUITA IHMISIÄ. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021.

KUVA 6. TOINEN YHTEISÖLLINEN PIIRTOKOKEILU, MAURI SALI. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021

KUVA 7. KAHDEN PIIRTOHEITTIMEN SOMMITTELUA KULJETUSKÄRRYÄ ESITTÄVÄSSÄ MUODOSSA JA ENSIMMÄINEN KÄRRYN PIENOISMALLI, HELMIKUU 2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 8. LAITTEEN LOPULLISEN PIENOISMALLIN RAKENTAMISTA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 9. LAHJOITETTU PYÖRÄTUOLI YLIOPISTON PROJEKTITILAN PÖYDÄLLÄ HUHTIKUUSSA 2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI.

KUVA 10. PUISEN KEINUVIPUMALLIN JA AKUN SOVITTAMISTA LAITTEEN RUNKOON YLIOPISTON PAJALLA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 11. JOUSITASSUN KUONON METALLISUUS HIONNAN JÄLKEEN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 12. LEIKKAUSALIMAISTA TUNNETTA TUOTTANUT HITSAUSKOKEMUS, JOUSITASSUN HOLKKIEN HITSAUS. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 13. STEMMIIN KIINNITETTÄVÄ OSA KESKENERÄISENÄ. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 14. VETOAISAN JA POLKUPYÖRÄN LIITOSKOHTA VALMIINA. MUSTA STEMMIOSA OIKEALLA ON VALMISTUOTANTOA, JOHON VALMISTIN OMAN LIITOKSEN. OSA KIINNITETÄÄN POLKUPYÖRÄN SATELUPUTKEEN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 15. VALMIIT OSAT MAALAUKSEN JÄLKEEN KUIVUMASSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 16. PIIRTOHEITTIMEN MUOKATTU PYSTYTOLPPA KANSSANI RAUTAKAUPASSA PULTTEJA HAKEMASSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 17. SÄHKÖKOTELON JYRSIMINEN MANUAALISESTI OLI OMPELUKONEMAISTA KAHDEN KÄDEN KOORDINAATIOTA. TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 18. LAITTEEN LOPPUKOKOONPANO KOTIOLOSUHTEISSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 19. NÄYTTELY LASIN LÄPI KATSOTTAESSA GALLERIA KILOSSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 20. PROSESSIN KUVAUKSEN ESILLEPANO GALLERIA KILOSSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 21. VALMIS LAITE NÄYTTELYTILASSA GALLERIA KILOSSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 22. NÄYTTELYVIERAITA KÄYTTÄMÄSSÄ LAITETTA AVAJAISISSA 7.11.2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 23. YHTEISÖLLISEN PERFORMANSSIN VIIMEINEN SIJAINTI, *SURGERY*. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

KUVA 24. TYÖPAJA SILLAN ALLA TEEMANA *STRUCTURE*. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

KUVA 25. NÄYTTELYN ESILLEPANO. MUOTOILUPROSESSI. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 26. TYÖPAJA, NORJA JUNKERDAL 2023. VALOTUNNELI METSÄSSÄ TEEMANA KULTTUURI. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

KUVA 27. PIIRTOHEITTIMIEN TUTKIMISTA KOTONA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

KUVA 28. *SURGERY* TEEMOITETTU PIIRTO JUNKERDALISSA NORJASSA. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

KUVA 29. JUNKERDALISSA NORJASSA *SURGERY* TEEMOITETUSSA PERFORMANSSISSA LAITTEELLA PIIRRETTIIN VANHAN VAJAN EDESSÄ. PIIRTOHEITTIMIEN VALO HEIJASTETTIIN VAJAN OVESTA MÖKIN SISÄLLÄ OLEVAAN YLÄPARRUUN RIPUSTETTUUN VALKOKANKAASEEN. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

KAAVIOLUETTELO

KAAVIO 1. KAAVIO PROSESSI- JA PRODUKTIKESKEISESTÄ TOIMINTATUTKIMUKSESTA. (JOKEA & HUHMARNIEMI, 2020, s. 46).

KAAVIO2. TAIDEPERUSTAISEN TOIMINTATUTKIMUKSEN PIIRTEITÄ SUHTEESSA MUIHIN LÄHELLÄ OLEVIIN TUTKIMUSSTRATEGIOIHIN. (HUHMARNIEMI, 2016, s. 44).

KAAVIO 3. MALLINNOS ARTIKKELISTA EKOTERAPEUTTINEN ITSEKASVATUS. (KALLIO YM. 2022, s. 40)

1. Piirtoheitin hurauttaa

1.1. Lamppu syttyy



KUVA 2. ENSIMMÄINEN PIIRTOHEITINKOKEILU YKSIN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021.

Helmikuussa vuonna 2021 taiteellisen ajattelun ja ilmaisun (TAI) kurssin yhteydessä aloin leikkiä piirtoheittimen kanssa. Kaadoin luokkatilasta löytämäni piirtoheittimen lasille eri värisiä akryylimaalaa levittäen niitä satunnaisin vedoin. Esineisiin ja erilaisille pinnoille heijastettu kuva oli mielestäni kiinnostava (kuva 2).

Minulla oli kyseisellä kurssilla myös muita kokeellisia töitä samaan aikaan, mutta jatkoin piirtoheittimellä tehtyjä kokeiluita niin, että lopputuloksena oli kahdella piirtoheittimellä tehtävä yhteisheijastus, jossa ideana oli luoda visuaalisia ilmiöitä muiden kanssa. Yhteispiirtäminen vaikutti viehättävän ihmisiä. Kaikki lasille asetetut esineet, nesteet, väriaineet sekä niiden yhdistelmät sallivat lähes rajattoman määrän esilaisia visuaalisesti

jännittäviä seinälle, tai muille pinnoille piirtyviä ilmaisuja. Jos piirtolasille lisättiin esimerkiksi saippuavettä niin, että veteen muodostui kuplia. Hitaasti etenevät kuplat rytmittyivät performanssin aikana tapahtuvaan muuhun toimintaan, kuten musiikkiin, keholliseen liikkeeseen ja keskusteluun. Kuplat sulautuvat tekemisen kokonaisuuden kanssa, luoden ennakoimattomia ja erilaisia tuntemuksia. Tällaisia tuntemuksia tulkittaessa Huhmarniemi (2018, s. 129) kirjoittaa, että ”Taidetoiminnan erityispiirteenä on taideteosten tuottama symbolinen yhteisyys, joka tuottaa tilaisuuden osallisuuden kokemukseen”. Hänen mukaansa toiminnallinen yhteisöllisyys tarkoittavaa sitä, että tehdään yhdessä. Symbolisuus sen sijaan tarkoittaa sitä, että toteutuva teos kuten yhdessä piirto kuvaa samalla myös yhteistyön tulosta, siten myös yhteenkuuluvuutta.

Piirtoheittimellä tekemilläni visuaalisilla ilmiöillä on historialliset juuret 60 vuoden takaisissa projisointiperformansseissa. Foakesin (2022) mukaan avantgardistinen värillisiä nesteitä hyödyntänyt projektitekniikka nousi marginaalista 1970-luvulla varsinkin Britanniassa erilaisten projisointiyhtiöiden toiminnaksi. Tutkielmani taiteelliseen produktion läheisemmin liittyvällä performanssitaiteen kentällä Jack Helen Brut -ryhmä on hyödyntänyt piirtoheitinprojisointeja esityksissään Suomessa 1980-luvulla (Kiviranta, 2021). Ensimmäisten projisointikokeilujen yhteydessä olin tästä historiasta tietämätön. Toisaalta olisi hämmästyttävää, jos taiteilijat eivät olisi olleet kiinnostuneita ilmiöstä silloin, kun sen tekniikka oli valtavirtaa. Omassa tekemisessä ehkä jopa puhtaasta sattumasta leikin kautta käynnistynyt tekeminen innosti ensin minua ja kutsui sittemmin muita mukaan. Kurssin loppunäyttelyn yhteydessä aloin pohtia sitä, miten ilmiön voisi kuljettaa mukanaan jonkinlaisessa kärryssä.

Suunnitteluprosessin alkaessa minulle oli selvää, että tekemäni taiteellinen osa tuottaisi aineistoa pro gradu -tutkielmaan. Itselleni tärkeän arvokeskustelun sekä työskentelyni taiteellisen painotuksen takia koin tutkielman alussa haasteita saada aiheeni sovitettua graduryhmään. Teollisen muotoilun opiskelijana en identifioitunut opinalan sisällä sopivaan lohkoon. Produktion taiteelliset lähtökohdat pysyivät kuitenkin koko ajan mielessäni ja tunsin olevani tutkimusmatkalla toisaalta taiteen ja muotoilun opinalojen välissä ja toisaalta niiden sisällä.

Tutkielman tutkimuksellinen menetelmä löytyi taideperustaisesta ja transformatiivisesta toimintatutkimuksesta. Jokelan ja Huhmarniemen (2020 s. 47) sekä Bradburyn (2022) mukaan tällaisessa tutkimusmenetelmässä tutkija ei tarkastele ilmiötä ulkopuolisin silmin, vaan hän on aina olennainen osa tutkimusprosessissaan. Taideperustaisen toimintatutkimuksen lähtökohta on toimintatutkimuksessa (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 42). Toimintatutkimuksen keskiössä on toiminta, jota tutkimalla siitä pyritään saamaan tietoa (Heikkinen, 2007). Jokela ja Huhmarniemi (2020, s. 47) kuvailevat, että taideperustaisessa toimintatutkimuksessa nähdään kaksi soveltamisaluetta, jotka ovat prosessi- ja produktikeskeisyys (kaavio 1).



KAAVIO 1. KAAVIO PROSESSI- JA PRODUKTIKESKEISESTÄ TOIMINTATUTKIMUKSESTA. (JOKELA & HUHMARNIEMI, 2020, s. 46)

Tutkielmani aineistoa tuottavassa toiminnassa ja varsinaisessa tutkielman tekemisessä toteutuu sekä taideperustaisen prosessin että taideperustaisen tuotteen määrittelyn sisältäviä toimintoja (Kaavio 1). Tutkielmaan liittyy teos ja näyttely, jotka kuvassa sijoittuvat taideperustaisen tuotteen otsikon alle.

Tämä on tutkielmani kirjallinen osa, jonka tavoitteena on arvioida tuotteen suhteessa prosessin eri osien rakkautensa sekä Niiniluodon (2020) tekniikan arvojen periaatteisiin. Tämä voidaan nähdä tavoitteellisuuteen pyrkivänä toimintana tai vanhojen toimintamallien kehittämisenä, joka sijoittuu kaavioita tarkastellen prosessisuuntautuneeksi tutkimukseksi. Kokonaisuutta katsottaessa tuote ja prosessi tavallaan mahdollistavat ja tukevat toisiansa.

Tällä tutkielman kirjallisella pyrin vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: **Mitä tuotteesta voi oppia Niiniluodon arvotarkastelun kautta?** sekä **Mitä on rakkautellinen muotoilu?** Dokumentoin prosessin kaikki vaiheet videoimalla, valokuvaamalla ja päiväkirjamerkinnoin ja näin sain kootuksi taideperustaista toimintaprosessia esittävän aineiston. Se kattaa jakson, johon kuuluu pienoismallin ja valmiin laitteen rakentaminen sekä näyttely ja osallistavat performanssit. Taideperustaisessa

toimintatutkimuksessa taide voi toimia sekä kehittämisen kohteena että aineistonkeruun ja analysoinnin välineenä (Jokela & Huhmarniemi (2020, s. 47), kuten tässä tutkielmassani.

1.2. Valon vahvistuminen

Tutkielmassa on monitieteinen ote johtuen tulkinnan kautta toisiinsa liittyvistä asiayhteyksistä. Olen opintojeni aikana tutustunut taiteen ja muotoilukirjallisuuden ohella erilaisiin filosofian, psykologian ja sosiologian teoksiin. Rakkaudellisuuden teemasta kiinnostuin kuunneltuani samasta aiheesta Esa Saarisen (2020) filosofian systeemiajattelun luennon podcastina. Työstin teokseen liittyvää ajatusta vuoden ajan, kunnes laitteen suunnittelu ja rakentaminen alkoi tammikuussa 2022 teollisen muotoilun itsenäisesti suoritettavana projektiopintona. Ensimmäisissä ajatuksissani en ollut kiinnostunut laitteen fyysisestä rakentamisesta. Sen sijaan kiinnostuin yhteistyöstä piirtoheitinten kanssa ja sen vaikutuksista itseeni muiden kanssa yhdessä tehdessä. Halusin myös viedä leikin ulos yliopistosta. Käytännön tekemistä ajatellen projektin alussa minulta puuttui metallinkäsittelytaito, en osannut hitsata. Puun työstö ja sekatekninen soveltaminen oli minulle tuttua. Laitteen rakentaminen lähtikin liikkeelle jätetuusta valmistetulla pienoismallilla, jonka tekeminen tuotti minulle paljon iloa. Rakentaminen ei kuitenkaan pysähtynyt pienoismalliin vaan opin muita käsin tekemisen taitoja työn edetessä.

Laitteen valmistuttua esittelin sen ja siihen liittyneen valmistusprosessin Lapin Yliopiston Galleria Kilossa *Alaston Mies ja Piirtoheitin* -näyttelyssä, jonka avajaiset olivat 7.11.2022. Tutkielmaan liittyvä taiteellinen osio sisältää niin tämän näyttelyn kuin sen yhteydessä toteutetut osallistavat taideperformanssit, joista viimeisin oli elokuussa 2023 Norjan Junkerdalissa tehty osallistava performanssi taidehankkeessa *Observation of Change* Hanke jatkuu vuoteen 2025 ja se liittyy taiteelliseen tutkimukseen metsän ennallistamisesta (Observation of Change, n.d.).

Tutkimuskysymyksiin syvemmälle upottauduttaessa tarkastelen, miten ihmisen esinesuhteen ja sen ympärillä tapahtuvan sosiaalisuuden sisältävän toiminnan kautta saadut kokemukset vaikuttavat taiteilijamuotoilijan ymmärrykseen omasta toimijuudesta. Jokelan ja Huhmarniemen (2020, s. 47) mukaan taideperustainen toimintatutkimus edustaa jatkuvaa oppimis- ja kehittymisprosessia sen tekijälle, prosessiin osallistujille sekä siihen liittyvälle

organisaatioille ja yhteisöille. Heidän mukaansa taiteella on monia rooleja tässä kontekstissa. Tällainen tutkimustapa yhdistettynä ihmisen ja muun luonnon suhteiden tarkasteluun on taiteen ja muotoilun tutkimuskentällä yleistynyttä (Forlano, 2017; Huhmarniemi, 2021; Susi, 2021; Luostarinen, 2023).

Liikkumista, ihmistä, esinettä ja ympäristöä tarkasteleva Susi (2021) käsittelee taiteellisen tutkimuksen expositiossaan *Utooppisten ruumiiden villi pyöräily*, pyörällä liikkumista, joka sisältää utooppisuutta, mielikuvituksellisuutta ja unelmia. Suden tutkimusnäkökulman taustafilosofia on saanut vaikutteita Spinozalta. Suden teos on uusmaterialistinen tulkinta pyöräilijästä affektiivisena eliönä, millä hän tarkoittaa tunneperäisiä kokemuksia kehollisella ja filosofisella tasolla.

Teoksen kautta Susi (2021) esittää miten pyöräilijä on autoilijaan verrattuna herkemmin ja syvemmin yhteydessä ympäristöönsä. Suden tutkimuksessa ja omassa tutkielmassani on yhteneväisyyksiä niin uusmaterialistisen lähestymistavan kuin polkupyörällä kuljetettavan piirtoheitinlaitteen osalta. Lisäksi molempien teoksista nousee yhteiskuntakriittisiä näkökohtia. Suden (2021) asettaessa pyöräilijän liikkumisen kohti unelmia ja utopioita, syvennyn itse tässä tutkielmassa tarkastelemaan Kallion ym. (2022) luomaa itsekasvatuksen teoriaa. Heidän kehittyvän teorian keskiössä on rakkauteen liittyvien toimintamekanismien uudistaminen nykyajan ekokriisien aikakaudella.

1.3. Spektri

Rakkausteorioiden soveltaminen valtasuhteiden ja kapitalististen rakenteiden tarkasteluun on ajankohtaista muuallakin. Emma Kaskinen sai mustaa rakkausteoriaa soveltavasta maisteritutkielmasta sukupuolentutkimusseuran gradupalkinnon vuonna 2022 (Sukupuolentutkimusseura 2022). Kaskinen (2022) analysoi lepoa käyttäen Jennifer Nashin tulkintaa mustan feminismen perinteestä nousevasta rakkauspoltiikasta ja kysyi: ”Miten Black Power Naps osallistuu levon ehdotuksellaan mustan feministisen ja antikapitalistisen rakkauspoltiikan jatkumoon ja sen luomiseen” (Kaskinen 2022, s. 2). Black Power Naps (kuva 3) on Navil Acostan ja Fannie Sosan luoma taiteellinen projekti, joka pyrkii palauttamaan laiskuuden ja toimettomuuden voimaksi (Acosta & Sosa, n.d.). Rakkauteen, kuten myös empatiaan ja toimintakykyyn, liittyvät teoriat näyttävät ajankohtaisilta ja

merkityksellisiltä eri tieteenaloilla. Tässä tutkielmassa on kyse samasta teemasta mutta katse on käännetty voimakkaammin ihmisestä kohti muuta luontoa.

Tämän tutkielman teoreettisissa linseissä korostuu posthumanismi (Lummaa & Rojola, 2014) ja uusmaterialismi (Barad, 2007; Barrett & Bolt, 2013; Irni ym., 2014). Näiden tarkastelukulmien kautta todellisuutta voidaan katsoa universaalimmasta näkökulmasta niiden korostaessa ei-inhimillisten tekijöiden, kuten teknologisten välineiden toimijuutta suhteessa ihmiseen ja muuhun luontoon. Tällaisten teorioiden ja kirjallisuuden tuominen muotoilualalle voi edesauttaa alan kehittymistä arvoja ajatellen kestävyysorientoituneesti. Filosofisia ajattelumalleja tarkasteltaessa on kuitenkin hyvä huomioida ihmisen mieleen tiedostamattomastikin vaikuttavat prosessit, joita Anttila (2006, s. 386) nimeää ideologioiksi ja valtasuhteiksi.

Valtasuhteissa on usein kyse yksilön yhteiskuntatason toimijuudesta ja Forlano (2017, s. 29) nostaa posthumanistisen muotoilun artikkelissaan havaintonsa siitä, että vaikka muuhun kuin ihmiseen keskittyvän ajattelun kehittäminen on arvokasta, se ei välttämättä palvele tasa-arvoisesti jo perinteisesti ulkopuolelle jääneitä, kuten naisia, LGBT-yhteisöjä, vammaisia, siirtolaisia, alkuperäiskansoja ja Nashin (2013) mainitsemia värillisiä. Toisaalta posthumanistinen teoria on kehittyvää ja kykenee oppimaan esimerkiksi Helander-Renvallin (2010) tekemistä havainnoista saamenkulttuurissa historiallisesti ominaisista vuorovaikutussuhteista muun luonnon kanssa. Huhmarniemen (2020, s. 48) mukaan taideperustaisessa toimintatutkimuksessa voidaan tavoitella niin vanhojen toimintamallien uudistamista kuin soveltamista uusiin tilanteisiin. Posthumanistista ja uusmaterialistista teoriaa voidaan näin koodata taideperustaisen toimintatutkimuksen avulla niin, että myös vähemmistöt tai kolonisoitu luonto ja laitteet otetaan vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön mukaan.



KUVA 3. *BLACK POWER NAPS* ON VEISTOKSELLINEN INSTALLAATIO, JOKA SISÄLTÄÄ VÄRISEVÄN LAITTEEN JA VALOPROJISOINTEJA. KUVAAJA AVI AVION. (ACOSTA & SOSA, N.D)

1.4. Pimeyden taittaminen

Taideperustaisen toimintatutkimuksen luovaan ja tekniseen rakentamisen painottuvan tutkimusaineistoni analysoinnin aloitan Niiniluodon (2020, s. 271) tekniikan arvon periaatteita kuvaavan yhtälön tarkastelusta. Kuvaan ja tulkitseen, miten oma produktioni suhteutuu yhtälössä esitettyihin kohtiin. Tuon tulkinnan kautta keskusteluun mukaan teoriaa ja kirjallisuutta muotoilusta (Rytilahti, 2020; Kettunen 2021; Kohtala, 2022), taiteesta (Siukonen, 2011; Tainio, 2015; Lampela, 2016), taidekasvatuksesta (Dewey, 2012; Jokela & Huhmarniemi, 2020; Rantala ym., 2020) ja taiteeseen liittyvästä filosofiasta (Heidegger, 1995). Tutkielman taiteelliseen osaan liittyy olennaisesti käsillä tekeminen ja materiaalin kosketus. Koneen ja ihmisen suhteita tutkiva Dufva (2017, s. 138–139) painottaa materiaalin kosketuksen tärkeyttä digitaalisuuden vastapainona viitaten *maker* -kulttuuriin ja siitä oppimiseen. Hänen tutkimuksensa keskeinen kirjallisuus sisältää myös tässä tutkielmassa käyttämäni Kojonkoski-Rännälin (2014) tuotantoa käsin tekemisestä.

Joihinkin käsitteisiin, kuten yksinäisyyden tunne, jota työn aikana koin, syvennyn siihen liittyvän psykologisen (Cantor, 2006; Lagus & Honkela, 2016) ja filosofisen (Tirkkonen, 2019) kirjallisuuden avulla johtuen aiheen ajankohtaisuudesta ja toisaalta merkittävydestä. Yksinäisyyden kokemus lienee kaikille ihmisille tuttu, ja pyrin analyysissäni löytämään ratkaisumalleja tähän subjektiiviseen ja toisinaan hyvin voimakkaaseen tunteeseen taiteellisen tutkimuksen ja rakkausteorioiden avulla, samalla kun etsin rakkaudellisuuden elementtejä. Yhteiskunnallisesti yksinäisyyden kokemus on merkittävä ja monimutkainen asia (Saari, 2016). Yksinäisyyden teema esiintyy myös uutisissa säännöllisesti. Tilastokeskuksen (2023) mukaan vuonna 2022 yksinäisyyttä koki 29,7 % 16 vuotta täyttäneistä Suomalaisista.

Analysoinnin toisessa osassa tarkastelun painopiste on tutkielmani taiteellisessa osiossa eli näyttelyssä ja performansseissa. Analyysi tuottaa vastauksia siihen, mitä rakkaudellinen muotoilu on. Nashin (2013) mukaan mustan feminismin rakkauspolitiikassa ja rakkauden vakiinnuttamisessa korostuu itsensä kasvattaminen ja kehittäminen, joka on myös Kallio ym. (2022) artikkelin keskeinen päämäärä.

Rakkaudellisuuden ymmärtämisessä tämän tutkielman tärkein teoria on itsekasvatuksen teoriaa syventävä artikkeli, joka pohjaa Erich Frommin (1970) ajattelusta johdettuun

rakkausteoriaan. Artikkelissaan *Ekoterapeuttinen itsekasvatus –Tulkinta Erich Frommin rakkauden teoriasta kapitaliseen ajassa* Kallio ym. (2022) esittävät vallitsevan kapitaliseeniksi kutsumansa aikakauden aiheuttavan rakkaudettomuutta. Rakkaus on moniulotteinen tunne (Fromm, 1970; Karlsson, 2010; Määttä & Uusiautti, 2014; Saarinen, 2015). Aikakauden kutsuminen kapitaliseeniksi alleviivaa kapitalismiin liitettyjä haitallisia ilmiöitä, kuten ihmisen ja luonnon välinearvoistumista. Muuhun luontoon vaikuttavan länsimaisessa talousjärjestelmässä suorittavan ihmisolion toiminnasta on kirjoitettu pitkään niin filosofian (Arendt, 2002) kuin taiteen (Pyhtilä, 2005; Mäki, 2005;) ja muotoilun (Papanek, 1973; Periäinen, 1996) kentällä. Syy-seuraus-suhdetta tarkastellen tänä päivänä ihmisen toiminnasta aiheutuneita ympäristökatastrofeja kutsutaan synkässä jälkihanuismissa jo omiksi olioiksi (Lummaa, 2014). Ihmisyyden katastrofaalisuuden ja rakkaudettomuuden mekanismeille löytyy kuitenkin korjaavia ehdotuksia luonnon kanssa yhdessä tehdyistä yhteisötaiteellisista teoksista (Martin, 2013; Härkönen & Stöckell, 2019; Jokela & Huhmarniemi, 2020).

Alaston Mies ja Piirtoheitin -näyttelyn kuvauksessa (Liite 1) kerroin, että ”kaiken käynnistävä voima työni taustalla on yhteisöllisen kokemuksen tilan laajentaminen ja ihmisen esinesuhteen tarkastelu.” Kerron tässä tutkielmassa, miten nämä käytännössä toteutui.

1.5. Aallonpituus

Luvussa 2 esittelen tutkielman teoreettisen viitekehyksen. Avaan posthumanismin, uusmaterialismin, esineen arvoteorian, rakkaudellisuuden, yksinäisyyden, kosketuksen ja ekoterapeuttisen itsekasvatuksen käsitteitä taustakirjallisuuden avulla. Kerron posthumanismin ja uusmaterialismin suhteesta taidealaan pohjustaen sitä, miten eri käsitteet suhteutuvat tässä tutkielmassa toisiinsa. Luvun 2 teoreettiset linssit astuvat näyttämölle luvussa 5.

Luku 3 avaa tutkielman tutkimusmetodin. Käyn läpi käyttämäni taideperustaisen ja tranformatiivisen toimintatutkimuksen rakenteen. Kerron miten tutkimustapaa käytetään taiteen ja muotoilun tutkimuksessa sekä miten tutkimustapa toteutuu tässä tutkielmassa. Luvussa avataan myös tutkielman aineiston analysoinnissa käyttämäni teoriaohjaava sisällön analyysi.

Luvussa 4 käyn kuvien ja kerronnan avulla läpi kronologisessa järjestyksessä koko aineistoa tuottaneen produktion, alkaen ensimmäisistä piirtoheitinkokeiluista vuonna 2021, jatkaen laitteen suunnitteluun sekä rakentamiseen ja päättyen lopulta viimeiseen osallistavaan performanssiin Norjassa vuonna 2023.

Luvussa 5 tarkastelen produktion aineistoa tekniikan arvojen ja ekoterapeuttisen itsekasvatuksen teorian kautta. Luvussa aineistosta nousevat havainnot keskustelevat teoreettisessa viitekehyksessä esiteltyjen käsitteiden kanssa. Tarkastelun lopussa esitän aineistoanalyysistä havaintojeni pohjalta muodostetun rakkaudellisen muotoilun listan.

Luku 6 sisältää tutkielman aineiston havainnoista johdetut päätelmät sisältäen sen, mitä Niiniluodon tekniikan arvoanalyysistä voi oppia produktion pohjalta. Luku tuo esille aiempia havaintoja siitä, miksi fyysinen tekeminen on ihmiselle tärkeää. Luvusta käy ilmi, miten posthumanistisen ja uusmaterialistisen teorian käyttö soveltui tämän tutkielman analyysissä. Tässä luvussa pohdin analyysistä johdettuna muotoilijuutta sekä sitä, miten muotoilua voisi tutkielman tulosten kestävästi. Luku summaa sitä, miksi taideperustaisen toimintatutkimuksen tekeminen yhdessä muun luonnon kanssa on tärkeää muotoilijalle.

2. Linssien asettelu

2.1. Posthumanismi

Lummaan ja Rojolan (2014, s. 14) mukaan posthumanismi on sekä filosofinen ajattelumalli, että filosofia, joka haastaa puhtaasti ihmislähtöisen näkökulman. He jatkavat, että posthumanistisen ajattelun perustukset ulottuvat moniin eri suuntiin sisältäen ihmisen, eläimen, koneen ja ympäristön väliset vuorovaikutussuhteet. Lummaan ja Rojolan (2014, s. 14) näkemyksessä posthumanistinen ajattelu tutkii erilaisten olioiden ominaisuuksia ja keskinäisiä suhteita etsien vaihtoehtoisia näkökulmia ilman tiukkoja perusolemuksellisia tai hierarkkisia rajoja. He selkeyttävä asian seuraavasti:

Posthumanistisessa ajattelussa pyritään kiinnittämään huomiota myös ihmisen erityisyyteen, mutta erityisyyden lähtökohtana on se tosiasia, että ihminen on kehittynyt yhdessä erilaisten materiaalien ja teknologisten muotojen kanssa, jotka ovat radikaalisti ei-inhimillisiä mutta, jotka ovat tehneet ihmisen siksi, mitä hän on (Lummaa & Rojola, 2014, s. 14).

Posthumanismia tarkastellessa huomaa nopeasti tuttuuden tunnetta rinnasteisessa ajattelussa. Fry (2012, s. 105) käyttää muotoilun sanastoa kirjoittaessaan ontologisesta suunnittelusta. Hän toteaa, että ihmisoleminen on kivikaudesta lähtien ollut kiinteässä itseensä vaikuttavassa suhteessa kaiken ympärillä olevan ei-inhimillisen ja elottoman kanssa. Lummaa ja Rojola (2014, s. 14) toteavat posthumanistisen ajattelun taustan olevan hyvin laaja ja sanovat, että se polveutuu: ”erilaisissa ihmisen, eläimen, koneen ja ympäristön suhteita käsittelevissä filosofioissa, akateemisissa suuntauksissa ja poliittisissa liikkeissä.”

Posthumanismi nousee esiin humanismin jälkeen, mutta se laajentaa filosofisesti ja metodisesti myös humanismin edeltävään aikaan, tarjoten samalla uusia tulkintoja menneisyydestä (Lummaa & Rojola, 2014, s. 14). Nykyään posthumanismin kaudella arvostetaan myös alkuperäiskansojen tietoa. Historiaa ja kulttuuria huomioiden Helander-Renvall (2010) kirjoittaa alkuperäiskansojen ympäristönsä kanssa olemisen tavoista. Hän kuvaa saamen kulttuurissa olentojen vuorovaikutteisia yhteyksiä intersubjektivisuus-käsitteen kautta (Helander-Renvall, 2010, s. 44). Tällaisessa kuvauksessa voidaan nähdä myös posthumanistista ajattelua.

2.2. Uusmaterialismi

Posthumanismilla ja uusmaterialismilla ei ole selkeää eroa mutta uusmaterialistisen ajattelun taustan vaikuttajiksi mainitaan Spinoza, Deleuze, Guattar, Bergson ja Whitehead (Lummaa & Rojola, 2014, s. 23). Samoin kuin posthumanismi, myös uusmaterialismi haastaa pitkään vallinneen länsimaisen filosofian näkökulman, jossa ihmisellä on ollut keskeinen rooli maailman ymmärtämisessä omien kielellisten ja käsitteellisten välineidensä avulla (Lummaa & Rojola, 2014, s. 22-23). Tässä perinteisessä näkökulmassa maailma on supistunut ihmisten luomiin rakenteisiin ja käsitteellisiin esityksiin, jolloin fyysisillä olennoilla, niiden ruumiilla, tunteilla sekä muilla materiaalisilla prosesseilla ja voimilla on ollut rajallisesti vaikutusta siihen, mitä tapahtuu ja miten asiat ovat (Lummaa & Rojola, 2014, s. 22-23).

Salmela (2017, s. 187) esittää Baradin uusmaterialistista teoriaa soveltavassa väitöskirjassaan *Kuolemantekoja. Naisten itsemurhat 1800-luvun jälkipuolen tuomioistuinprosesseissa*, että ihmiselle on tyypillistä halu ymmärtää maailmaa itselleen järjellisesti. Hän jatkaa toiminnan elementtejä avaten, että teko:”kuitenkin syntyi inhimillisen ja ei-inhimillisen, materian ja kulttuurin kohtaamisissa, jolloin se ylitti ihmisjärjen ja pakeni selkeitä ja loogisia syy-seuraussuhteita.” Salmelan tulkinta tuo esille uusmaterialistisen ulottuvuuden, joka kannustaa tarkastelemaan ilmiöitä laajasti tunnustaen ihmismielen käsityskyvyn rajat.

Uusmaterialismia tarkasteltaessa huomion ansaitsee myös Barad (2007). Hän on luonut teoksessaan *Meeting the universe halfway: quantum physics and the entanglement of matter and meaning* käsitteen *Agential realism*. Tässä käsitteessä maailma koostuu yhteiskunnallisista ja luonnollisista toimijoista, joiden välinen ero syntyy tiettyjen vuorovaikutusten seurauksena. Baradin mallissa intra-aktiivisuus on keskeinen käsite. Se kyseenalaistaa vakiot, jossa oletetaan esimerkiksi se, että luonto ja kulttuuri vaikuttavat toisiinsa ajan myötä, vaikka hänen mukaansa vuorovaikutus on jatkuva ja muuttuva. Barad (2007) myös soveltaa malliansa kvanttifysiikan uudelleentulkintaan. Monialaiseksi kuvattu uusmaterialismi lomittuu osittain feministisen tieteen- ja teknologiantutkimuksen kanssa (Irni ym., 2014, s. 9).

2.3. Posthumanismi ja uusmaterialismi taidealalla

Sekä muotoilijat että taitelijat voivat produktioissaan pyrkiä luomaan tulevaisuusvisiota tai pohtia kestävyyttä posthumanistisessa ja uusmaterialistisessa viitekehyksessä. Taide- ja ympäristökasvatuksessa korostetaan kehollisuuden ja aineellisuuden merkitystä, sekä ihmisen kykyä tunnistaa sidoksensa moninaisiin elämää ylläpitäviin verkostoihin.

Posthumanistinen filosofia, joka suuntaa yhteisökäsitystä luontosuhteiden verkostoksi, vaikuttaa nykymuotoiluun ja -taiteeseen. Huhmarniemen (2021) mukaan posthumanistinen filosofia näkee yhteisökäsityksen verkostona, joka kattaa myös ei-inhimillisen luonnon. Yhteisöllisyyden voi kokea laajenevaksi sensitiivisissä, empaattisissa ja moniaistisissa kohtaamisissa ihmisen ja muun luonnon välillä. Vuorovaikutuksen kehollisuus, visuaalisuus ja monikielisyys mahdollistavat Huhmarniemen (2021, s. 164) mukaan yhteisöllisyyden avoimuutta ja inklusiivisuutta samalla, kun taiteilijoiden välinen yhteistyö lisääntyy synnyttäen kollektiiveja, työryhmiä ja erilaisia kanssataiteilijuuksien muotoja, jotka sulauttavat tekijyyttä, osallistumista ja taiteen kokemista. Griniuk ym. (2022, s. 50–52) kuvailevat, että taiteilijan tekijyys ei-inhimillisen luonnon kanssa on nykytaiteessa kiteytynyt kysymykseen siitä, miten tekijyys voidaan määritellä. Zimoun puolestaan tekee taidetta yhdistellen luonnon ja tekniikan elementtejä. Hänen videoteoksessaan *In 25 woodworms, wood, microphone, sound system (2009)* ryömii matoja puun sisällä näkymättömissä (Behar & Mikelson, 2016, s. 59).

Performanssitaitteen juuret ovat 1800-luvun viktoriaanisen Britannian elävissä veistoksissa (Kiviranta, 2021). 1970-luvulla alkoi näkyvämmiin ilmaantua *happening*-termillä nimettyjä tapahtumia, joihin saatettiin yhdistää myös konseptitaiteen elementtejä. Happeningille oli tyypillistä katsojien osallisuus esitykseen (Kiviranta, 2021). Seinälle heijastetuissa kuplissa on myös historian havinaa, *the Boyle family* oli Foakesin (2022 s. 10–12) mukaan edelläkävijä Ison Britannian alakulttuurin projisointeja hyödyntävissä *happening* -tapahtumissa. Hänen mukaansa vuonna 1967 toteutetun performatiivisen projisointiteoksen *Sons et Lumière for Bodily Fluids & Functions Bodily Fluids* (kuva 4) jatko-osa koettiin kiistanalaiseksi, sillä esityksessä harrastettiin reaaliaikaista paikan päällä tapahtunutta seksiä.



KUVA 4. MARK BOYLE & JOAN HILL ESITTÄMÄSSÄ TEOSTAAN *SONS ET LUMIÈRE FOR BODILY FLUIDS & FUNCTIONS* LIVERPOOLIN *BLUECOAT* -TAIDEYHTEISÖSSÄ. KUVAAJA THE BOYLE FAMILY 1967 (FOAKES 2022, s.11)

Eteläkorealainen Nam June Paik (1931–2006) on taidehistoriallisesti tarkasteltuna yksi elektroniikan ja performanssitaiteen yhdistäneistä pioneereistä. Hänen legendaarisuutensa arvellaan johtuneen kyvykkyydestä stimulaatioon (Janson, 1991, s. 779). *Jack Helen Brut* oli vuonna 1981 perustettu suomalainen performanssitaiteen ryhmä, joka käytti teoksissaan piirtoheittimiä. Heidän merkittävin eri tekniikoita yhdistävä teos oli kuusiosainen *Valokopiosaria* (1982–1985). Sarjaan kuului vuonna 1984 Alvar Aalto museossa toteutettu *Kielletyt leikit* -performanssi. Performanssi tehtiin yhteisteoksena *Homo S* -ryhmän kanssa. Teoksessa heijastettiin piirtoheittimien avulla ihmisten iholle ja seinille tulkintoja lavalla olevista malleista (Kiviranta 2021, s. 27). Posthumanismin aikakaudella performanssitaide jatkuu mutta laitteiden ja materiaalien tekijyyteen kiinnitetään aiempaa enempää huomiota.

2.4. Esineen arvot

Artefakti tarkoittaa ihmisen valmistamaa objektia. Artefaktin olemusta filosofisessa mielessä on Niiniluodon (2020, s. 86–88) mukaan määritellyt esimerkiksi Karl Popper 1900-luvun alussa kehittämässään kolmen maailman ontologiassaan. Niiniluoto kuvaa, että tässä mallissa maailman kaksi olioihin kuuluu subjektiivinen tietoisuus. Popperin näkemys on antireduktionistinen (Niiniluoto 2020, s. 88). Niiniluodon tekniikan ja artefaktin tarkastelu on ihmisen kokemusta ja soveltamista painottava. Ihminen luo mielikuvitustaan käyttäen tulkintoja ja uudelleen esityksiä siitä millainen maailma voisi olla (Niiniluoto, 2020, s. 99).

Arvo määritellään usein kaksiosaiseksi: välinearvoksi ja itseisarvoksi. Esimerkiksi auto on esine, jolla pääsee paikasta toiseen. Tässä tapauksessa kyseessä on käyttöarvo. Joillekin auto saattaa kuitenkin merkitä enemmän, jolloin auto saavuttaa itseisarvoisemman aseman. Itseisarvo liittyy useimmiten yleismaallisesti tunnustettuihin hyveellisiin toimintamalleihin, kuten ystävällisyys tai oikeudenmukaisuus. Itseisarvo voi kuitenkin olla myös konkreettisemmin ihmisen sisäistävä asia. Siinä missä toinen voi kokea luonnon tai tietyn ystävyyden itseisarvoisesti arvokkaaksi, toiselle tietyn auton omistaminen saattaa merkitä samaa. Normeja voidaan pitää ihmistä ohjaavina sääntöinä, joiden ajureina arvot toimivat.

Niiniluoto (2020, s. 271) pyrkii teoksessaan *Tekniikan Filosofia* tarkastelemaan tekniikkaan liittyviä arvoja luomansa yhtälön kautta. TA (tekniikan arvot) = $6E + S$. Kuusi E kirjainta tarkoittavat:

- Efektiivisyys: tuottavuus ja tehokkuus suhteessa aiottuun käyttötapaan tai tehtävään, instrumentaalinen hyvyys (tekniset tieteet)
- Ekonomisuus: taloudellinen tehokkuus ja hyödyllisyys (taloustiede)
- Ergonomisuus: välineen suhde ihmiseen, käyttäjäystävällisyys (työn psykologia)
- Esteettisyys: esineympäristön kauneus (estetiikka, teollinen muotoilu, arkkitehtuuri)
- Ekologisuus: ympäristöystävällisyys, kestävä kehitys (ekologia, ympäristötieteet)
- Eettisyys: moraalinen hyvä ja paha (etiikka, käytännöllinen filosofia)

Niiniluodon mallissa on lisäksi S , joka tarkoittaa sosiaalisuutta: yhteisöystävällisyys, teknisten välineiden ja järjestelmien yhteiskunnalliset vaikutukset (sosiologia, valtio-oppi) (Niiniluoto 2020, s. 271).

Niiniluodon mukaan yhtälöä on vaikea soveltaa laadullisessa mielessä. Hän haastaa luomansa mallin esimerkiksi eri kategorioiden painotuksessa. Lisäksi hänen näkemyksensä mukaan efektiivisyys ja ekonomisuus ovat ne arviointikriteerit, jotka pääsääntöisesti ohjaavat tekniikan kehittämistä, vaikka toiset tekijät voisivat olla arvojärjestelmän kannalta merkittävämpiä. Aikajanallisesti tarkasteluna ekonomisuuden painotuksen ongelmallisuus ei kuitenkaan ole uusi suunnittelutieteissä. Papanek (1973, s. 252) mainitsee 50 vuotta sitten ilmestyneessään teoksessaan *Turhaa vai tarpeellista?*, että ekologisesti vastuullisella muotoilulla ei saisi olla keskinäisriippuvuutta bruttokansantuotteen kanssa.

Ihminen voi arvioida ja tutkia esimerkiksi seksirobottien tai automaattisten asejärjestelmien vaikutuksia mutta moraalista toimijuutta näillä itsellään ei vielä ole. Moraalinen vastuu on ihmisillä, jotka vastaavat näiden laitteiden suunnittelusta ja käyttämisestä (Laitinen, 2020, s. 234).

Periäinen (1996, s. 11) tarkastelee arvoperustaista ihminen-artefakti-toimintaa omalla luokittelullaan. Periäisen mukaan luonto arvona on kaikkien muiden arvojen yläpuolella. Muotoiluntutkimuksen näkökulmasta todettuna luonnontilaisella ympäristöllä on myös konkretiaa palauttava vaikutus, sillä luonto osoittaa ihmiselle mittasuhteet (Rytilahti, 2020, s. 211).

2.5. Rakkaudellisuus

Filosofi Esa Saarinen (2020) mainitsee Aalto-yliopiston *Rakkaudellisuus* podcastissaan, että ihmisellä on kaikessa tekemisessä jokin sävy. Hän pohtii ihmisen kykenevyyttä tarkastella ja lisätä omaa sävyään suhteessa toisiin. Rakkaudellisuuden teemastossa hän nostaa esille luentosarjalleen ominaisen oman ajattelun, esimerkiksi siinä, mitä poikkitieteellisyys voisi ylärekisterin ajattelun kautta olla. Hän viittaa rajaaviin negatiivisiin uskomuksiin, joita toisen tieteen alan edustajalla voi olla muista tieteistä ja tutkijoista.

Yhteisöllisesti ajateltuna se, että ajatteleme muita myötätuntoisemmin, yksinkertaistavan ja stereotyyppisen kapean ajattelun sijasta, lisääsi monen asian toimivuutta. Saarinen (2020) mainitsee katseen tärkeyden siinä, miten kohtaamme toisemme. Tutkielmassani ihmisen lisäksi muuhun luontoon kohdistuvasta katseesta Saarinen (2015, s. 181) toteaa rakkauden

teemassa, että ”Äly katsoo luontoa”. Hänen mukaansa ihmisen tunne-elämässä tapahtuu muutoksia hänen siirtäessä katseen itsestään ulkoiseen.

Tässä tutkielmassa rakkaudellisuuden tarkastelu sijoittuu yliopistoon. Se on yhteisö, joka muodostuu erilaista palkkaa ansaitsevista ammattilaisista, opiskelijoista ja näiden yhdistelmästä. Rakkaudellisuus työhön ilmenee aitoutena ja intohimona (Määttä & Uusiautti, 2014, s. 149). Rakkaus voi myös olla kohtalokasta, sillä sitä on myös pidetty patologisen riippuvuutena tai riippuvuutta aiheuttavana pakkomielteenä (Määttä & Uusiautti, 2014, s. 159).

2.6. Yksinäisyys, kosketus ja ekoterapeuttinen itsekasvatus

Jokainen ihminen kokee yksinäisyyden subjektiivisesti. Voidaan sanoa, että ihmiselle on elintärkeää löytää oma laumansa, sillä yksinäisyydellä on yhteys vakaviin terveysongelmiin. Yksinäisyys ja sosiaalinen eristäytyminen lyhentää ihmisen elinikää (Elovainio & Komulainen, 2023, s. 572). Tämän tutkielman aineiston kertyminen jaksottuu osin samaan aikajanaan kuin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen korkeakouluopiskelijoille suunnattu yksinäisyyskokemuksia mittaava tutkimus vuonna 2021. THL:n (2021) tutkimuksessa todetaan, että puolet korkeakouluopiskelijoista koki yksinäisyyden kokemuksen lisääntyneen korona-aikana. Tutkimukseen vastasi 6258 opiskelijaa. Korona-ajan yksi voimakas pääpiirre oli nopeatemppoinen etäopiskeluun ja etätyöskentelyyn siirtyminen (THL, 2021).

Yksinäisyys kokemuksena on monisyinen ja Tirkkonen (2019) kuvaa yksinäisyyttä poissaolon ilmiönä. Hän tarkoittaa, että yksinäisyyttä kokeva tuntee kaipuuta jotakin kohti mutta kohde ei välttämättä ole edes olemassa. Hän nostaa esille sen, että yksinäisyyttä koetaan myös muiden seurassa. Korona-aikaa voidaan toisaalta rinnastaa Tirkkoson (2019) nostamaan tahattomaan yksinäisyyteen, jossa yksilö eristetään muista ihmisistä tai osallisuudesta ja toimijuudesta. Yhteiskunnallisesti tarkasteltaessa näin voi käydä esimerkiksi vanhuuden, sairauden tai työttömyyden seurauksena.

Fenomenologisen tutkielman luonne on, että tarkastelun kohteena on subjektiivinen kokemus (Koljonkoski-Rännäli, 2014, s. 8), missä kaikki ovat oikeassa omassa todellisuudessaan ja mahdollisesti silti eri todellisuuden tasoilla (Attias 2020, 58:35). Voidaan ajatella, että omassa todellisuudessaan yksinäisyyttä kokevalle ratkaisuksi ei pelkästään riitä esimerkiksi

vuorovaikutustilanteiden kehittäminen, mikäli kokemus on mielen sisäisissä rakenteissa eli sosiaalisessa kognitiossa (Lagus & Honkela, 2016, s. 2427). Toisaalta vuorovaikutustilanteiden luominen voi olla ratkaisevaa yksinäisyyden haasteeseen vastaamisessa.

Liikkeen ja kosketuksen aistimellinen kokemus on elämää. Kosketus tuottaa ihmiselle kokemuksen siitä, että on olemassa ja kuolinvuoteella rakastava kosketus tuo inhimillistä lohtua (Huttunen, 2014). Muotoilun kontekstissa, tarkasteltaessa fyysisen ihmisen inhimillistä, lihallista ja materiaalista kosketussuhdetta, Ryttilähti (2020) esittää ajatuksen, että teknologia, erityisesti virtuaalinen ja digitaalinen todellisuus, on väliaikainen ratkaisu ihmisten fyysisen kosketuksen ja aistimusten puutteeseen. Hän haastaa kysymyksen siitä, voiko se korvata pysyvästi ihmisen vuorovaikutuksen materiaalin ja ympäristön kanssa. Ryttilähteen mukaan (2020, s. 213) aistien monimuotoisuus on inhimillisessä toiminnassa kaiken perusta.

Fyysistä käsin tekemistä, koskemista, tekevä ihminen aktivoituu kokonaisuutena. Prosessuaalisesti katsottuna kehon ja mielen eri alueet aktivoituvat vuorotellen. Tekemisen objekti-subjekti -suhde on myös merkille pantavaa, kun pohtii, millaista luonnetta erilaisen materiaalin työstäminen kehittää (Kojonkoski-Rännäli, 2014, s. 50).

Kallio ja Pulkki (2022, s. 25) tarkastelevat artikkelissaan *Elämää vaalivan itsekasvatuksen luonnos* vallitsevaa ekologisen kriisin aikakautta itsekasvatuksen käsitettä käyttäen. Aikuiskasvatuksen otsikon alle sijoittuvassa tekstissään he asettavat kasvatustilanteen Hollon (1885–1967) teorian merkityksellisen elämisen taidosta oman tutkimuksensa lähtökohdaksi. Toinen artikkelissa vaikuttava ajattelija on Martha Nussbaum, joka myös keskittyy itsekasvatukseen (Kallio & Pulkki, 2022, s. 28). Kiinnostavaa on Nussbaumin toteamus siitä, miten: ”itsekasvattajan tulee pitää tunteita tiedollisesti epäluotettavina” (Kallio & Pulkki 2022, s. 30). Tässä toteamuksessa on historiallinen kaiku, sillä Epiktetos (178, s. 19) sanoi vuosi välillä 55–135 jKr. viisaudesta: ”jos joidenkin silmissä olet jotakin, epäile itseäsi”. (Kallio ja Pulkki (2022, s. 32) yhdistävät elämää vaalivan itsekasvatuksen synteessissään Hollon ja Nussbaumin teorian ja ottavat käyttöön biofilian määritteen, jolla he tarkoittavat moninaisen elämän rakkauteen, vaalimiseen ja edistämiseen kuuluvaa tunnetta, tahtoa ja pyrkimystä.

Kallio ym. (2022, s. 43) pyrkivät tarkastelemaan ja kehittämään korjaavan kritiikin avulla rakkauden teoriapohjaa biofiliselle itsekasvatukselle ympäristökasvatuksen muotona. Kallion ym. (2022 s. 43) mukaan heidän artikkelinsa edustaa kehittyvää teoriaa, jossa keskeistä on rakkaudellisuuden lisääminen koulutustaustasta riippumatta. He esittävät, että ekoterapeuttisessa itsekasvatuksessa lähtökohtana olisi uudenlaisen elämänsenteen omaksuminen ja sivistys.

3. Kärryn polku

3.1. Taideperustainen ja transformatiivinen toimintatutkimus

Taideperustaisen toimintatutkimuksen kehittämisessä lähtökohtana on ollut nykytaide, joka on luonteeltaan kontekstisidonnaista, prosessikeskeistä, vuorovaikutteista ja dialogista; menetelmä kiinnittyy vahvasti ympäristöihin ja yhteisöihin. Siinä huomioidaan muun muassa kohtaamisten tilojen tuottaminen, ympäristön ja yhteisön historia ja taiteen performatiivinen luonne. (Huhmarniemi, 2018, s. 113)

Tämän tutkielman tutkimuksellinen lähestymistapa on taideperustainen, transformatiivinen toimintatutkimus. Jokelan ja Huhmarniemen (2020) mukaan toimintatutkimus taiteellisen tekemisen kautta tarkoittaa tutkimus- ja kehittämisprosessia, joka etenee syklisesti. Ensimmäinen vaihe käsittää perehtymisen tutkittavaan ilmiöön, tavoitteiden ja tutkimustehtävien määrittelyn, tutkimuksen järjestelyn, toimintasuunnitelman laatimisen sekä teoreettisen ja taiteellisen taustatyön. Toisessa vaiheessa siirrytään taiteelliseen työhön. Kolmannessa vaiheessa, usein käytännön toiminnan ohessa, kerätään merkityksellistä tutkimusaineistoa. Neljännessä vaiheessa analysoidaan kerätty aineisto ja suoritetaan reflektiivinen tarkastelu, tehdään teoreettista käsitteellistämistä ja määritellään tulevia kehittämistavoitteita saavutettujen tutkimustulosten perusteella (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 43). Pääpiirteissään olen toteuttanut tutkielman tällaisessa prosessissa. Tällaisen toimintatutkimuksen transformatiivisuus kohti kestävyysorientaatiota tarkoittaa sitä, että tutkija pyrkii tuottamaan muutosta ja samalla itse muuttuu oman toimintansa reflektion myötä (Bradbury, 2022).

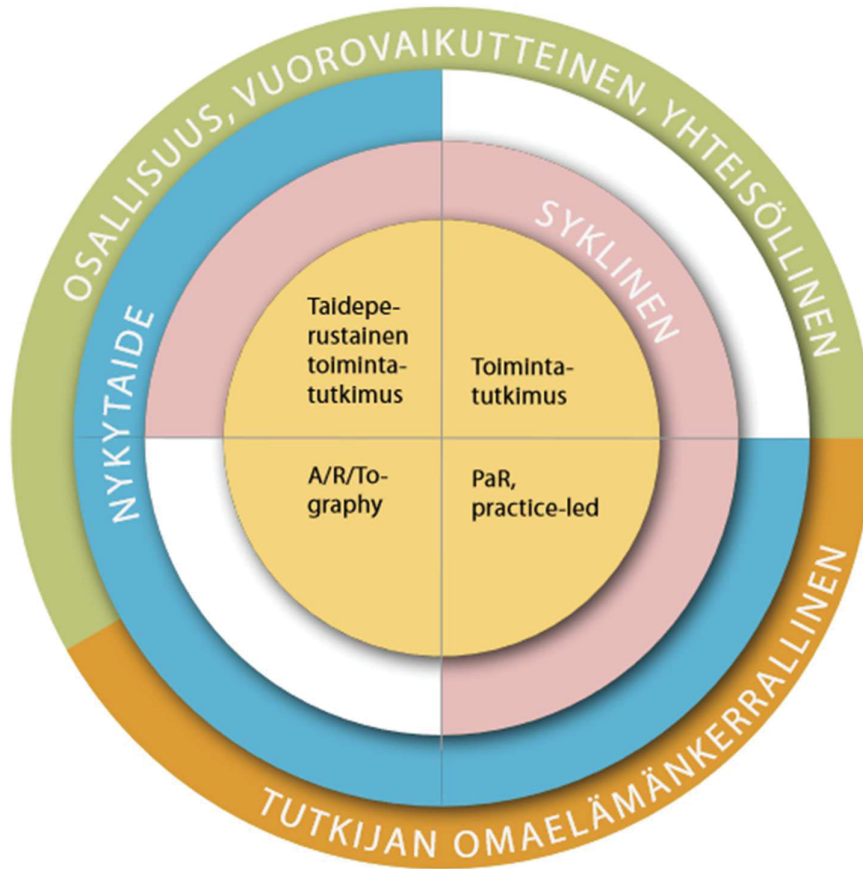
Metodologian valinta ei ollut itsestään selvää, sillä tutkielma tapahtui taiteen ja muotoilun välissä. Kuitenkin toimintatutkimus sopii sekä muotoilun että taiteen tutkimiseen. Taideperustainen toimintatutkimus sopi mielestäni paremmin tutkielmaani, koska olen tehnyt taideproduktion, jota olen esittänyt taidenäyttelyssä ja taidetapahtumassa. Tutkielmani on lisäksi arvosidonnainen ja siinä on yhteisöllisyyttä ja ympäristöpoliittista sidonnaisuutta, mitä Jokela ja Huhmarniemi (2020, s. 45) kuvaavat taideperustaisen toimintatutkimuksen tyypilliseksi piirteeksi.

Tutkielmassa tarkastelen ajallisesti ja toiminnallisesti verrattain laajaa prosessia, joka alkoi vuonna 2020 taiteellisella työskentelyllä. Prosessi sisälsi suunnittelua ja moniulotteista

käytännöllistä tekemistä, vastaavaa toimintaa kuin muotoiluajattelussa. Toimintatutkimus sopii myös muotoilun ja palvelumuotoilun tutkimukseen (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 43), joten tieteenalojen välinen linkki säilyy vahvana myös metodologisesti. Muotoilija-taiteilijana näen tutkimustavan valinnalla taiteen ja muotoilun synteesiä lisääviä mahdollisuuksia, kun muotoiluajattelua tehdään näkyväksi ja koettavaksi taiteellisen produktion kautta. Huhmarniemen (2018, s.129) mukaan taiteellisen toiminnan erityispiirteenä nähdäänkin sen synnyttämä symbolinen yhteisyys, joka voi tuottaa tilaisuuksia osallisuuden kokemuksiin.

Jokelan ja Huhmarniemen (2020, s. 46–48) mukaan taideperustaisessa toimintatutkimuksessa on tavoitteena tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi taiteen menetelmiä ja välineitä hyödyntämällä. Heidän mukaansa nämä käytännöt voivat liittyä yhteisön keskinäisen vuorovaikutuksen tukemiseen tai ihmisten voimaantumisen ja omanarvontunnon lisäämiseen. Toimintatutkimus voi olla luonteeltaan fenomenologista. Se tarkoittaa sitä, että tutkijan omat tunteet ja kokemukset painottuvat tutkimuksessa. Fenomenologiaan liittyy läheisesti myös fenomenografia, joka tarkoittaa ilmiöiden sanallista kuvailemista, kuten teen tässäkin tutkielmassa. Tällaista tutkimustapaa on kritisoitu esimerkiksi käsitysten asiayhteyksien sidonnaisuudesta sekä siitä, että ihmisillä on eri käsityksiä asioiden luonteesta (Metsämuuronen, 2000, s. 22). Sosiaalisia ilmiöitä on kuitenkin hankala tutkia niin, että tutkimusta suorittava pystyisi neutraalina (Heikkinen, 2007) eikä neutraalina pysyminen palvelisi tämän tutkielman toteuttamista.

Edelleen ennen valittua tutkimuksen teko tapaa ajatellen pohdin pitkään puhtaasti muotoiluntutkimuksellista *research by desing* -lähestymistapaa, jossa olisin tarkastellut analogista käsityöpainotteista rakenteen etenemisprosessia. Havahduin kuitenkin prosessin aikana siihen, että haluan havainnoida sitä ikään kuin laajakulmaisimmin.



KAAVIO 2. TAIDEPERUSTAISEN TOIMINTATUTKIMUKSEN PIIREITÄ SUHTEESSA MUIHIN LÄHELLÄ OLEVIIN TUTKIMUSSTRATEGIOIHIN. (HUHMARNIEMI, 2016, S. 44)

Taiteellisessa työskentelyssä kaksoismaailman käsite auttaa ymmärtämään tilaa, jossa taiteilija tai tässä tapauksessa muotoilijataiteilija toimii. Anttilan (2006, s. 97) mukaan: ”Taiteilija tarkastelee työtään yleensä, ei vain itsensä eli oman itsensä hengen tuotteena ja persoonansa laajenuksena, vaan myös ulkopuolisena artefaktina”.

Taideperustaisen toimintatutkimuksella on lähellä muita tutkimussuuntauksia, kuten toimintatutkimus (kaavio 2). Vaihtoehtona olisin voinut valita palvelumuotoilulähtöisen toimintatutkimustavan, jossa nimeäisin edellä mainitun toiminnan tilan ja tapahtuman yhteisöllisen tekemistilan palveluprototyypiksi. Palvelumuotoilututkimuksessa voidaan kehittää yhteisöllistä toimintaa, kuten kuvataan esimerkkien kautta muotoilun tutkimukseen nojautuvassa teoksessa *For Profit, for Good. Developing Organizations through Service Design* (Miettinen & Vuontisjärvi, 2016). Tutkimustavan valinnassa on siis toisaalta kyseessä sanat ja niiden merkitykset ja kontekstisidonnaisuudet. Kontekstillisesti tämän tutkielman

aineistona oleva taiteellinen produktio painottaa taiteellista ilmaisua niin vahvasti että tutkielman tekemisen kannalta on perusteltua tarkastella aineistoa taiteellisista lähtökohdista käsin. Toisaalta muotoilun kautta toteutettu yhteisötaiteellinen tekemisen tila tavoittelee kohti sellaista muotoiluntutkimuksen olomuotoa, jossa filosofistisen katselutavan ei tarvitsisi tuntua ahtaalta. Metaforinen lähestyminen voi auttaa ymmärtämään käsitteellisempiä lähestymistapoja (Rytilahti, 2020, s. 212). Tämän tutkielman taiteelliseen osaan liittyvän näyttelyn, *Alaston mies ja piirtoheitin* nimi oli tällaista kielikuvaa rakentava alastomuuden viitatessa myös prosessin aikaiseen mielenisisäiseen liikehdintään, jonka näyttelyssä esittelin fyysisinä objekteina ja dokumentteina. Näyttelyssä myös esineistössä olleet tuotenimet oli pyritty häivyttämään muun muassa teippaamalla. Tämän teollisen muotoilun opintoihin sijoittuvan tutkielmani taiteellisessa ja kirjallisessa osassa ilmaisun painopiste on taiteellisista lähtökohdista etenevä humanistinen ja luonnonläheinen. Tämän vuoksi produktion teolliseen muotoiluun ja suunnitteluun liittyvä ortodoksinen sanasto, kuten iterointi, käyttäjäkokemus ja brändäys ei painotu tekstissä.

Tutkimustyössä näkyväksi tuominen peittämällä perustuu osittaiseen, mutta tietoiseen ilmaisemisesta pidättäytymiseen. Tällä tavoin se mitä ilmaistaan, saatetaan muotoon, joka tekee sen ymmärrettäväksi ja jostain valitusta näkökulmasta katsoen todeksi ja jaettavaksi. (Anttila, 2006, s. 67)

3.2. Tutkimusaineisto ja analyysi

Tehdessäni ensimmäiset piirtoheitinkokeilut vuonna 2020, minulle ei ollut vielä itsestään selvää, mihin tekeminen johtaa mutta ymmärsin kuitenkin tallentaa tekemistäni. Tutkielman aineistona on prosessista kertyneet videot, valokuvat, päiväkirjamerkintäni omista kokemuksistani sekä kirjalliset palautteet, joita olen tallentanut. Prosessista kertyi digitaalisena dokumentaationa 20 sivua päiväkirjatekstiä, 1300 valokuvaa ja 120 videotiedostoa. Muutaman kerran tallensin ajatuksiani myös äänitallenteena, jotka litteroin MS Wordin sanelutoiminnon avulla. Toisinaan jopa tajunnanvirtamaista päiväkirja-aineistoa kuunnellessa, katsoessa, lukiessa ja tulkitessani pystyin palauttamaan mieleen laitteen rakentamisprosessit ja siihen liittyneet reflektioni, ajatukseni ja havaintoni.

Taideperustainen toimintatutkimus eroaa perinteisestä toimintatutkimuksesta siinä, että se sisältää taiteellisia tuotoksia, jotka dokumentoidaan. Tuotoksia käytetään osana tutkimusaineistoa sekä tutkimusprosessin aikana, että sen tuloksena (Jokela & Huhmarniemi 2020, s. 45), kuten tässä tutkielmassani. Tästä konkreettisena esimerkkinä oli *Alaston mies ja piirtoheitin* -näyttely, joka jakautui kolmeen osaproduktoon. Esillä ollut laite, muotoiluprosessin taiteellinen dokumentointi ja esittäminen installaationa, joka koostui käytetyistä materiaaleista ja työvälineistä sekä sarja osallistavia yhteisötaiteellisia performansseja toimivan laitteen kanssa. Myös ensimmäinen testiluonteinen yhteispiirtäminen taiteellisen ajattelun ja ilmaisunkurssilla vuonna 2021 oli hyvin yhteisöllinen ja tutkimuksellinen tila. Osallisuus, vuorovaikutteisuus ja yhteisöllisyys painoutuivat tässä prosessissa, kuten taideperustaisessa toimintatutkimuksessa yleensä (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 43).

Analysoin aineiston teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Leinosen (2018) mukaan tutkijan ajattelua aineiston analysoinnissa ohjaavat vuoroin teoria ja aineisto: ”Usein analyysiyksiköt nousevat aineistosta, mutta niiden tulkintaa tai ryhmittelyä ohjaa teoria. Teoriaohjaavuus voi toteutua myös niin, että analyysi tehdään aineistolähtöisesti, mutta lopuksi aineiston perusteella tehdyt havainnot sidotaan teoriaan.”

Tekniikan arvojen tarkastelussa analysoinnin painotus on laitteen rakentamisen prosessissa ja rakkaudellisuuden tarkastelu painottuu tuotannon käyttökokemuksiin, eli näyttelytilanteisiin, yhteisöllisiin osallistaviin performansseihin näyttelytilassa ja Norjassa.

Bradbury (2022) on käsitellyt transformatiivisen toimintatutkimuksen kirjassaan kehityksellistä ystävyyttä, joka sisältää vuorovaikutteista reflektointia kollegiaalisesti. Tällaista vuorovaikutusta on tapahtunut sekä laitteen valmistumisprosessissa että yhteisötaiteellisissa osallistavissa performansseissa. Aineiston analysoinnissa on käyty refleksiivisiä keskusteluja, joissa on rakentunut tällaista ammatillista ystävyyttä. Tämä on vaikuttanut minuun sekä taiteilijana että tutkijana. Vaikutus on ollut kaksisuuntaista minun ja keskustelukumppaneideni välillä. Kuten transformatiivisessa toimintatutkimuksessa yleensä ekokriisien aikakaudella (Bradbury, 2022), tämäkin tutkielma pyrkii kestävyysorientaatioon sekä omassa toiminnassani että osallistumiskokemusten kautta.

4. Produktion kalvosulkeiset

4.1. Kokeilut piirtoheittimen kanssa



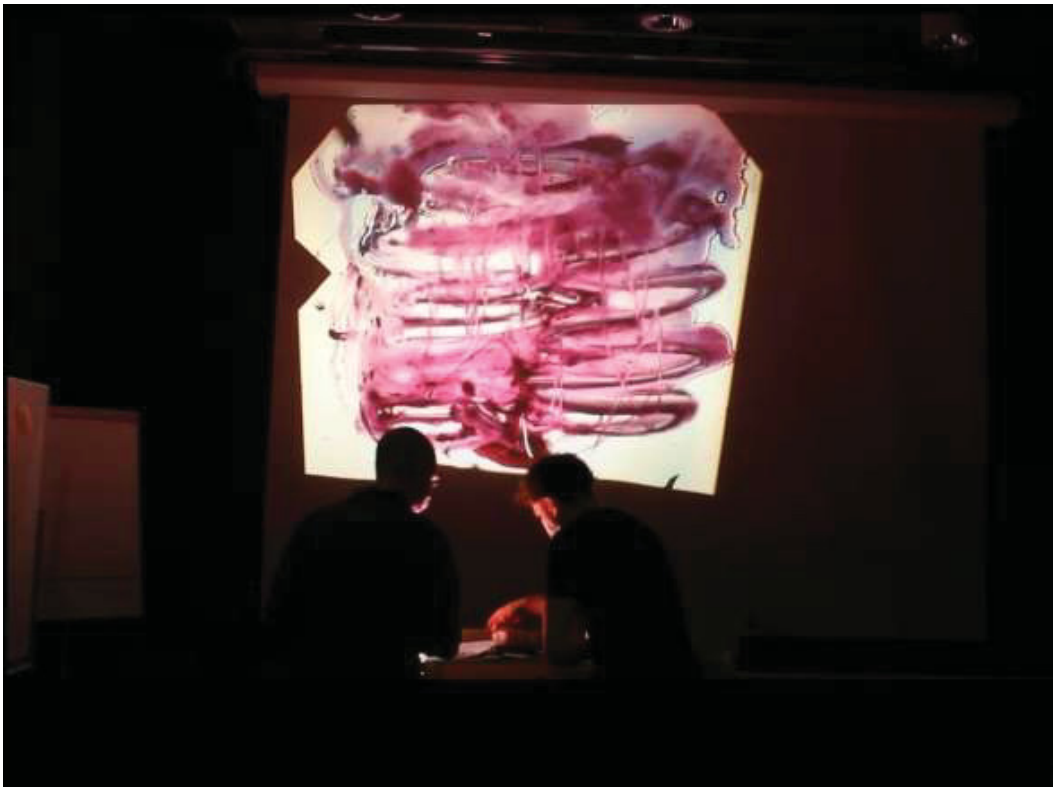
KUVA 5. ENSIMMÄINEN YHTEISÖLLINEN PIIRTOHEITIN KOKEILU. KOKEILUSSA ENSIMMÄISTÄ KERTAA KAKSI PIIRTOHEITINTÄ SEKÄ MUITA IHMISIÄ. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021.

Kuvataiteen aineopintokokonaisuuteen kuuluvalla TAI-kurssilla piirtoheitin kokeilut etenivät toiminnan käytännöllisyyttäkin silmällä pitäen. Laitoin akryylimaalia piirtoheittimen piirtopinnan sijasta se niiden päälle asetetun vanhan ikkunarudun päälle. Irrallinen ikkuna oli helppo puhdistaa eikä alla olevan laitteen likaantumista tarvinnut varoa. Ikkunarudun käyttö oli siinä hetkessä nopein käytännöllinen ratkaisu. Kiinnostukseni piirtoheittimen analogiseen toimintaperiaatteeseen lisääntyi. Piirtoheittimeen tutustuminen taiteellisen ilmaisun ympäristössä käynnisti minussa erilaisia tutkimisen ajatusprosesseja, aloin pohtia aiempia keksintöjä, sitä mistä tämä kone tulee. Aihepiiriä tutkiessani löysin YouTubesta videoita vastaavalla tekniikalla tehdyistä esityksistä, jotka olivat suosittuja 60-luvulla.

Ensimmäisessä yhteisöllisessä piirtoheitinkokeilussa (kuva 5) otin käyttööni kaksi piirtoheitintä. Tähän järjestelyyn vaikutti kiinnostukseni lisätä sosiaalista ulottuvuutta. Kokeilua varten otin käyttööni tyhjänä olevan luokkatilan. Laitoin piirtoheittimet vierekkäin niin, että ne olivat korona-ajan turvaetäisyyden huomioiden etäällä toisistaan. Halusin

kokeilla mitä tapahtuu, jos piirtoheittimiä käyttää kaksi henkilöä yhtä aikaa. Toinen kokeilukerta oli dokumentaarisesti rakenteellisempi, sillä tallensin koko tapahtuman videolle. Varsinaista ilmaisua varten varasin tätä toista kokeilua varten erilaisia piirtimiä ja maaleja. Piirto aineina käytin akryylimaalien lisäksi mustetta, vettä ja käsidesiä. Koska minua kiinnosti myös vuorovaikutustilan luominen ja mitä siinä voisi tapahtua, joten varasin sitä varten eri esineistöä. Kun asetelma oli valmis, pyysin kurssin opettajia kokeilemaan yhdessä piirtämistä.

Ensimmäisessä yhteisessä piirtokokeilussa kokeilin muun muassa sellaista fyysistä vuorovaikutusta, jossa vain toinen voi piirtää. Laitoin narun kahden piirtoon tarkoitetun tikun välille niin, että mikäli toinen piirtää toinen ei fyysisesti yletä omalle lasilevyllään, piti odottaa vuoroa ja toisaalta antaa se. Toisessa versiossa nauru oli ranteen ja toisen piirtimen välillä. Toinen piirtokokeilu kesti noin tunnin. Ohjaavina ajatuksina tässä kokeilussa oli yhdessä tekeminen ja abstraktit muodot, taiteellinen ajattelu, kokeellisuus, keksijyys, aiemmat innovaatiot, tekniikan optimointi ja päivittäminen, hidas ajattelu. Tämän rinnalla mielessäni kulki myös eräänlainen tekniikkaan liittyvä kysyvä kriittisyys. Kokeilun jälkeen annoin toiminnalle englanninkielisen nimen, *projected drawing flow lab*.



KUVA 6. TOINEN YHTEISÖLLINEN PIIRTOKOKEILU, MAURI SALI. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2021.

Toinen yhteisöllinen piirtoheitin kokeilu (kuva 6) oli osallistava performanssi TAI-kurssin loppunäyttelyn yhteydessä. Se oli yleisölle avoin noin tunnin mittainen tapahtuma. Performanssi tapahtui Lapin Yliopiston Mauri-salissa. Käytin kahta piirtoheitintä ja audioelementiksi lisäsin rauhallista taustamusiikkia. Rakenteellisesti toinen piirtoheitin kokeilu eteni niin, että esitys alkoi minun toimestani yksin ja tietyn ajan kuluttua kysyin paikalle saapuneilta ihmisiltä, haluaisiko joku tulla kokeilemaan tekemistä. Kokeilun aikana useat ihmiset kävivät yksin tai toisen kanssa kokeilemassa. Ihmisten liittyessä performanssiin toimin heidän avustajinaan ja kanssa piirtäjänä.

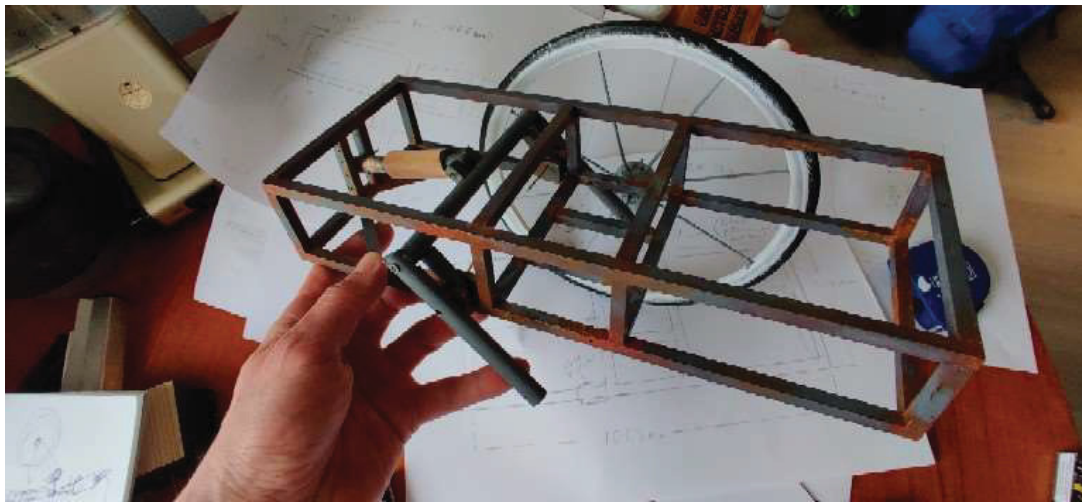
4.2. Pienoismallin rakentaminen



KUVA 7. KAHDEN PIIRTOHEITTIMEN SOMMITTELUA KULJETUSKÄRRYÄ ESITTÄVÄSSÄ MUODOSSA JA ENSIMMÄINEN KÄRRYN PIENOISMALLI, HELMIKUUN 2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Projektin pääasiallisena elementtinä oli fyysisen objektin muuttaminen ja rakentaminen aiempien taiteelliseksi tulkittavien kokeilujen pohjalta. Koska olin viehätynyt piirtoheittimen analogisuudesta ja tykkään materiaalin fyysisestä työstämisestä, myös suunnittelu tapahtui fyysisten objektien avulla. Tässä vaiheessa idea oli rakentaa ja päivittää. Rakennetaan polkupyörän peräkärriin asennettava kahden piirtoheittimen laitekokoisuus. Piirtoheittimien valon lähde päivitetään lediksi ja virtalähde tulee olemaan riittävän iso akku. Rakensin 1:3 mittakaavassa jätepuusta ja MDF-levyn palasista pienoismalleja piirtoheittinten kuljetuskärriksi sommitellen samalla 1:1 kokoista kärri ideaa kotonani (kuva 7).

Ajanjaksona, jolloin Venäjä hyökkäsi Ukrainaan, käytin paljon aikaa pienoismallin kanssa työskentelyyn. Työ vei ajatukset pois sodasta. Keskityin useamman erilaisen jousitusvaihtoehdon rakentamiseen niin, että ne oikeasti toimivat pienoismallissa. Jousitetuista alustavaihtoehdoista tuli loppujen lopuksi irrotettavia moduuleita, jotka pystyivät helposti vaihtamaan ja kiinnittämään runkoon ohuista nauloista tekemilläni tapeilla. Lisäksi tein kierrätysmateriaalia hyödyntäen toimivat pienoispiirtoheittimet.



KUVA 8. LAITTEEN LOPULLISEN PIENOISMALLIN RAKENTAMISTA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Maalasin lopullisen pienoismallin puiset osat akryylimaaleilla niin, että näyttäisivät kuluneilta ja hieman ruostuneilta (kuva 8). Prosessia kokonaisuutena katsottaessa pienoismalleista tuli suuntaa antavia ideoita. Pienoismalli rakentaminen jatkui osin samaan aikaan, kun varsinaisen 1:1 laitteen valmistusmateriaalien haaliminen alkoi. Myös piirtoheittimien ja valonlähteiden

testailu tapahtui samaan aikaan kotiolosuhteissa, jota käytin pitkin projektia työtilana. Pienoismallit alkoivat myös elää omaa elämäänsä eikä kumpikaan niistä ollut identtinen kopio lopullisesta prototyypistä. Pienoismallirakentaminen pysähtyi useaksi kuukaudeksi, kun varsinaisen 1:1 version rakennus alkoi kesäkuun 2022 alussa. Palasin pienoismalliin uudestaan vasta marraskuussa 2022, kun viimeistelin sen esillepanon näyttelyä varten valmiiksi.

4.3. Metallityön organisointi

Lopullisen laitteen rakentaminen alkoi kesäkuun 2022 alussa. Työ esivalmisteluihin liittyi tarvittavan materiaalin määrittäminen, etsiminen, määrän arviointi, ostaminen ja noutaminen. Laite tarvitsi myös säilytystilaa, jota varten raivasin Yliopiston F-rakennuksen erään luokkatilan varastoon itselleni projektitilan. Työtä ylläpitävään hankintaan, logistiikkaan, valmisteluun ja siivoamiseen meni hyvin paljon aikaa läpi projektin. Ennen varsinaista metallin työstöä tapahtui materiaalin hankintaa. Osa laitteen elementeistä piti etsiä muualta kuin normaaleista kaupallisista kanavista. Tähän vaikutti niin taloudelliset kuin käytännölliset kuin myös arvopohjaiset syyt. Kahden piirtoheittimen löytyminen ja saaminen samaan tilaan (kuva 7) tuotti ensimmäisen onnistumiskokemuksen. Kyseisissä piirtoheittimissä on metallirunko ja ajattelin, että se on hyvä ominaisuus, jos joudun muokkaamaan piirtoheittimen runkoa niin, että muutokset varmasti kestävät.



KUVA 9. LAHJOITETTU PYÖRÄTUOLI YLIOPISTON PROJEKTITILAN PÖYDÄLLÄ HUHTIKUUSSA 2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI.

Toinen isomman tuntuinen haaste oli se, että halusin laitteeseen pyörätuolin renkaat. Renkaiden helppo pikakiinnitys yhdistettynä vahvaan akselistö ratkaisuun tuntui käytännölliseltä tähän projektiin. En toisaalta halunnut kahden renkaan välille pitkää yhdysakselia

rajoittamaan laitteen maavaraa tai akseliston liikettä. Käytöstä poistettu pyörätuoli (kuva 9) löytyi lopulta muutaman soittokierroksen jälkeen pääsiäisen aikoihin 2022 Rovaniemen apuvälinepalvelusta ilmaiseksi. Olen tästä lahjoituksesta heille kiitollinen. Pyörätuolin löytymisen jälkeen kävin muotoilun opettajan kanssa hankkimassa loput tiedossa olevat tarvikkeet eri liikkeistä.

Projektin alussa en osannut hitsata ja alkuperäinen suunnitelma oli se, että hitsaustaitoinen kollegani tekee tarvittavat hitsaukset puolestani. Ensimmäisen työviikon aikana yhdessä tehdessä tämä kuitenkin päätettiin muuttaa. Innostuin itse hitsaamisesta, uusi tekemisen ja kokemisen maailma oli auennut minulle ja halusin syventyä siihen itsekseni kaikessa rauhassa. Toinen muutoksen syy oli kahden ihmisen aikataulujen suunnittelu tilanteessa, jossa en tarkalleen tiennyt milloin mikään työvaihe tapahtuu. Huomasin kuormittuvani asetelmasta, jossa mieleeni hiipi ajatus muun kuin oman työn johtajuudesta projektissa, joka elää ainoastaan omassa mielessäni. Myös päiväajan rauhattomuus häiritsi keskittymistäni ja näin ollen vaikutti siihen millä nopeudella olin kykenevä toimimaan. Tarve saada tehdä yksin esittäytyi konkreettisemmin, kun päätin muuttaa rytmini niin, että työskentelin ainoastaan öisin.

Lapin yliopisto on kesäisin hyvin hiljainen, mutta jos halusi maksimoida mahdollisuuden saada tehdä töitä ilman, että muut ihmiset ovat samoissa tiloissa, niin yöllä oli siihen suurin mahdollisuus. Käytännössä opiskelijoiden kulkuavaimella ei edes päässyt yliopiston tiloihin aikavälillä 00.00-07:00, joten minulle se tarkoitti ajatuksen tasollakin suhteellisen rauhoitettua ja myös turvallista aikaväliä, jolloin pysyin levittämään projektin itselleni sopivimmalla tavalla tarvittaessa useammassa työtilassa samaan aikaan. Kesän 2022 aikana yliopiston pajatiloissa oli samaan aikaan remontti, joka kavensi entisestään tilojen käyttöä. Työn tekeminen tarvitsi myös fyysisen turvallisuuden tunteen liittyen metallityöstön riskien hallintaan.

Työasuni oli kesäkuusta elokuuhun kokohaalari, nahkaessu, nahka hanskat tai toisinaan kahdet päällekkäin, kypärämyssy ja kuulosuojaimet. Tämän lisäksi työvaiheen mukaan päässäni oli joko moottorilla toimiva raitisilma maski tai hitsauskypärä. Lisäksi työhön sisältyi erilaisia täsmällisempiä työympäristön suojaamistoimenpiteitä kuten palokuorman poistamista hitsaustilasta. Jokaisen työyön jälkeen varasin siivoamiselle ja projektin osien

siirtämiselle säilytyspaikkoihinsa noin tunnin, jonka jälkeen poistuminen yliopistolta viimeistään kello 7 aamulla.

Hitsaaminen ja metallin työstö alkoi kesäkuun 2022 alussa. Karkeasti arvioiden pienoismallin ja toimivan prototyypin rakentamiseen kului aikaa vähintään 600 tuntia. Suurin osa tunneista sijoittuu metallirakenteisen prototyypin työstämiseen. Työn päävaiheet ovat metallirunko, säädettävän alusta ja jousitus, vetoaisa, pintakäsittely, piirtoheittimet ja lasi, sähkötyöt ja varustelu. Laitteen tekniset ratkaisut ovat sovellettua kokeilemistä ja perustuvat jonkinlaiseen elämän aikana kertyneeseen ymmärrykseen mekaniikasta. Laite ei ole insinööriä eikä siihen ole sovellettu esimerkiksi minkäänlaisia lujuuslaskelmia. Oikeastaan lähestymiseni oli päinvastainen teen kaikista ymmärrykseni sallimissa rajoissa niin vahvaa, että se varmasti palvelee vähintään käyttötarkoitustaan. Työn aikana katselin myös hitsausvideoita YouTubesta ja luin teknistä kirjallisuutta siihen liittyen. Tietyt vahvistukset esimerkiksi rungossa saattavat olla täysin tarpeettomia hyödyn näkökulmasta, mutta kokemuksena niiden tekeminen oli rikastavaa. Laitteessa saattaa olla myös heikkouksia, joista en tiedä.

4.4. Runko, keinuvipu, jousitassu ja aisa

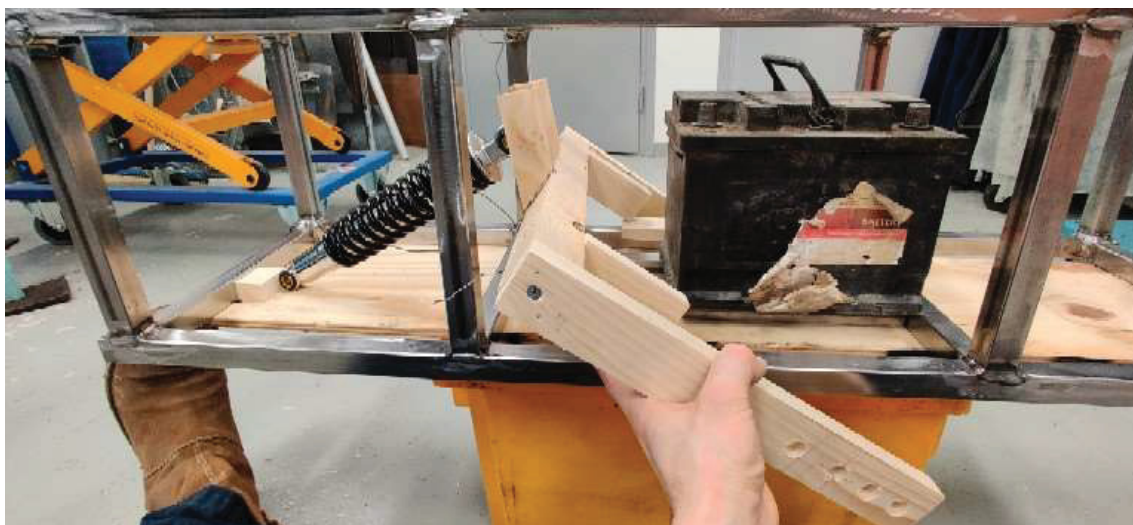
Työ alkoi rungon rakentamisella. Laitteen runko on keskeinen kokonaisuuden yhteen liittäjä, jonka piti mukautua projektin aikana monta kertaa. Prototyyppejä rakentaessa työ eteni vaihe vaiheelta mutta sisältäen sen tosiasian, että joihinkin vaiheisiin piti palata uudelleenmäärittelyn ja rautasahan kanssa. Laadin rungolle ulkoiset mittasuhteet. Rungon ulkomitat, pituus, leveys korkeus ovat 109x35x30cm. Rungon ulkomitat olivat muuttumattomat reunaehdot. Olin saanut ajatuksen, että kärryn kiinteistä laitteista vain renkaiisiin kiinnittyvä haarukkamekanismi saa tulla sen ulkopuolelle.

TAI-kurssilla saamani karkaistu jätelasin palanen kehyksineen muodostaa piirtoheitinten välille yhteisen piirtopinnan. Tämä lasi määrittää laitteen rungon pituuden. Demolux piirtoheittimen rungon leveys määrittää laitteen rungon leveyden. Näin sattumanvaraisesti haltuuni ajautuneet esineen olivat pituuden määre kuten kuninkaiden kyynärät aikoinaan. Laitteen rungon sisälle sijoitettava 20 cm korkealle akulle piti varata kiinnityslaitteineen riittävästi tilaa, joten tämä heijastui laitteen rungon korkeuteen. Rungon putkien sisäosat toimivat myös vetoaisan, apupöytien sekä irrotettavien jalkojen säilytystilana. Laitteen runko

oli läpi projektin eräänlainen jokapäiväinen kuntosali rutiini. Kaikki projektin osat ovat jollain tavalla yhteydessä runkoon, joten yhteen sovittaminen piti varmistaa jatkuvasti.

Halusin kärrystä sellaisen, että renkaiden korkeutta maanpinnasta voi muuttaa. Tämä mahdollistaa sen, että, kun kärryn jalat laitetaan ala-asentoon ja renkaat nostetaan ylös, kokonaisuus laskeutuu metallijalkojen varaan. Toinen vaihtoehto olisi ollut säädettävät jalat. Renkaiden ylös alas säätö mahdollistaa myös sen, että koko laitteen ajokorkeutta voi laskea, kun sitä vedetään polkupyörällä.

Alhaalla oleva ajokorkeus helpottaa sitä, että laite ei kaadu ajettaessa niin helposti. Pois lukien kaupasta valmiina ostetut elementit kuten esimerkiksi laakeriyksiköt, jousitus, pultit, ja sähkölaitteet, tein tarvitsemani metalliosat käsityönä. Laitteen korkeussäätö tapahtuu henkilöauton renkaan vaihto tunkista puretuilla osilla. Minulla oli alustan korkeussäätöön liittyen pitkään erilainen idea kuin mikä lopulliseen laitteeseen tuli. Idean hylkääminen ja uuden helpomman tavan löytyminen tuntui hyvältä, vaikka ensimmäiseen säätömekanismiin meni aikaa.



KUVA 10. PUISEN KEINUVIPUMALLIN JA AKUN SOVITTAMISTA LAITTEEN RUNKOON YLIOPISTON PAJALLA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Useasti lopetin työn hieman turhautuneena, sellaisella ajatuksella, että en yhtään tiennyt miten saisin käsillä olevan ongelman ratkaistua ja halusin vain nukkumaan. Saatoin heräämisen jälkeen käyttää aikaa pienoismallia katsellen ja etsien verkosta jotakin teknisen ajattelun

tueksi. Ajattelin unta myös ratkaisun kautta sillä useimmiten välissä nukuttu yö toi uusia ajatuksia. Tilanteen mukaan kysyin neuvoja myös muilta ihmisiltä.

Kävin projektin aikana myös hyvin monta kertaa rautakaupassa joko etsimässä valmista osaa tai inspiraatiota tekniselle ratkaisulle. Projektin ääreltä poistuminen rautakauppaa mahdollisesti teki myös tarvittavan tauon jatkuvaan pajalla olemiseen. Joidenkin osien kohdalla tein myös pienimuotoisia lujuuden varmistuksia esimerkiksi niin, että kiinnitin testattavan liitoksen ruuvipenkkiin ja väänsin sitä pitkävartisilla putkipihdeillä tunteakseni kuinka paljon lihasvoimin suoritettavaa vääntö osa kestää ennen rikkoutumista. Metallin työstäminen tällä tasolla oli itselleni uutta ja välillä saatoin ajautua erilaiseen kokeilemiseen jopa leikkimiseen, johon edellä mainittu lujuuden testaaminen voitaneen osin lukea. Toisaalta myös tämän projektin idea syntyi edellisessä projektissa leikkiessä. Oikeastaan olen aina tilaisuuden salliessa leikkinyt töissä.

Projektin lopputavoite oli koko ajan mielessä mutta taitojen karttuessa niitä teki myös mieli venyttää ja sen takia alun perin yksinkertainen idea muuttui tehdessä teknisemmäksi. Säädetävän alusta ja jousitus kokonaisuus muuttui minulle jotenkin pakonomaiseksi mekanismiksi, jonka halusin saada rakennettua toimivaksi niillä välineillä mitä käytössäni oli. Leikin ideoilla niin, että erilaisia sekateknisiä sommitelmia tapahtui pitkin projektia. Jätepuun ja pahvin käyttö testaamisessa myös säästi rautaputkea. Keinuvipu, johon pyörätuolin renkaat kiinnittyivät, oli hyvin oleellinen osa, tein siitä ensimmäisen version puusta. Halusin nähdä 1:1 mittakaavassa sopivan akselikohdan ja jousituksen kiinnitys kohdan (kuva 10). Halusin myös saada vetotuntuman kärryyn nähdä ja tuntea, että se rullaa.



KUVA 11. JOUSITASSUN KUONON METALLISUUS HIONNAN JÄLKEEN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Metallityötaidon ja uusien työmenetelmien harjaantuessa laitteen osat tulivat minulle läheisiksi projektin aikana. Niillä ei ollut varsinaisia nimiä mutta olisi voinut olla. Keinuvipu ja siihen kytkeytyvä jousitassu (kuva 11) löysivät lopullisen ulkomuodon sattuman kautta, kun sommitelin erilaisia rautaputken pätkiä toisiinsa.

Oikeastaan hieman huvituin keinuvivun ja jousitassun lopullisesta ulkomuodosta sillä se näytti mielestäni hytтын imukärsältä varsinkin ensimmäisessä variaatiossaan, jossa tunkista purettu ruuvi kiinnitetty kärsämäisesti se etuosaan. Siksi nimitinkin kärryä pitkään Viktor Hytтыseksi. Alkuosan nimestä tuli Viktor Papanekilta jonka muotoilualalla tunnetun teoksen *Turhaa vai tarpeellista?* (1973) otsikko puhutteli minua läpi projektin pohtiessani laitteen olemassaoloa.



KUVA 12. LEIKKAUSALIMAISTA TUNNETTA TUOTTANUT HITAUSKOKEMUS, JOUSITASSUN HOLKKIEN HITAUS. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Keinuvipu ja jousitassu ovat käsin liikuteltaessa painoltaan raskaita esineitä. Niiden kehityksen aikana runkoon ja toisiinsa sovitus oli tässä rakentamisen vaiheessa päivittäistä. Keinuvipu valmistui ensin ja jousitassu on rakentunut suhteessa siihen ja runkoon. Jousitassun vaativimmat asentohitsaukset piti tehdä niin, että yhdysakseli oli molempien esineiden välillä ja se edellytti myös paloherkempi osien kuten laakeriyksiköiden läsnäolon. Tässä työvaiheessa tein nahkaessuista palosuojauksia hyvin täsmällisille alueille. Koko runko oli rullilla varustetun pienen pöydän päällä. Kun kaikki oli valmista, työnsin laitteen pajatilan suuremmasta huoneesta hitsaustilaan tai oikeastaan hitsaushuoneen oviaukkoon, koska suuremman tilan valaistus oli parempi mutta kohdepoisto imuri yletti hitsattavan kohdan ylle.

Koko tilanne siihen liittyvät äänet kuten ilmastonin lisääntynyt humina ja valaistusmuutos toi mieleeni kokemukseni leikkauksesta, jossa olin itse potilaana. Nyt mieleeni tuli, että tämä laite on minun potilaani ja vien hänet leikkaukseen (kuva 12). Tältäkö lääkäreistä tuntuu? Entä teknikoista ja insinööreistä,

jotka valmistelevat satelliitin laukaisua varten? Sanottakoon, että automaattisesti himmenevän hitsauskypärän läpi näkeminen tarkasti hitsauskopin yleisvalaistuksessa oli usein haastavaa ja tarvitsi tukseen muuta valaistusta. Tässä vaiheessa kyseessä oli kiinnityshitsien tekeminen,

joka myös edellytti monenlaisten tilapaisten kiinnitysten tekemistä, että liitoskohta tapahtuu oikein tai edes sinnepäin.

Hitsaamista tehdessä erilaiset metallin lämpö- ja jäähtymisvaikutukset ja jännitykset tulivat tutummiksi. Materiaalin ymmärtäminen ja sen kanssa toimiminen herätti monenlaisia herkkyyksiä tunnustelevia oloja. Tämä oli sinällään kiinnostava tunne itsessä, sillä olen usein mieltänyt metallityön miehekkään maskuliiniseksi ja ehkä se sitä tietyn fyysisen rasittavuuden ja jonkin kuvaston kautta onkin. Mutta mitä, jos metallityö on myös maskuliinisen kuvaston kautta välitettävää feminiinisyyttä? Ehkä materiaallinen luova herkistyminen ja käsityö tarvitsee aina ripauksen feminiinistä herkkyyttä. Entisessä elämässä telakalla kuulin usein sanonnan rakkaudesta rautaan. Ehkä nyt tavoitan metatasolla tätä enemmän. Keinuvivun ja jousitassun yhtymäkohta on ravikärryn jousi. Kokonaisuus kytkeytyy kuormaliinaan, jonka päällä koko kärryn paino lepää silloin, kun se on renkaiden päällä. Kuormaliinan toisessa päässä on rungon yläosan putkiston välissä oleva luistin. Luistin on kytketty tunkin kierretankoon, jota pyöritetään paksusta rautalangasta tehdyllä veivillä.

Aisa on laiteen yhteys ulkopuoliseen liikuttavaan voimaan. Suunnittelin laitteen polkupyörällä vedettäväksi. Vetoaisan suunnittelussa käytin mallina 21 tuumaisilla renkailla varustettua polkupyörää. Tein vetoaisasta aiemmin kertomani ajattelun pohjalta kestävä. Sen jokaisessa hitsatussa liitoksessa on piilossa, putken sisällä oleva toinen putki eli jokaisessa liitoksessa on metallia vähintään kaksinkertainen määrä verrattuna putken muihin osiin. Aisan liitoskohta polkupyörään mietitytti minua eniten. Erilaisten kokeiluiden jälkeen päädyin tekemään liitoksesta saman kaltaisen kuin miten auton vetokoukku toimii. Vetokoukkuna toimii kulmapallonivel, jonka kiinnityspisteen aisaan rakensin niin, että siinä on lisäksi täysin horisontaalisen pyörimisen salliva laakerin kaltainen ratkaisu. Tämä ratkaisu huomioi, että pyörä saattaa kaatua ollessaan kytkettynä kärryyn. Vapaa kiertymisen salliva liitos kuitenkin estää sen, että kaatuminen ei aiheuta vääntymisvaurioita aisaan.



KUVA 13. STEMMIIN KIINNITETTÄVÄ OSA KESKENERÄISENÄ. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Kulmapallonivel kiinnittyy osaan, jonka tein sopimaan maastopyörän stemmiin. Stemmin ohjaustolppaosa kiinnitetään normaaleilla ruuveillaan satulapolppaan. Tein pallonivelliitoksesta erillisen komponentin, joka lukittuu mekaanisesti aisaputkeen. Myöhemmin tein toisen käsin vedettävän kahvan, jonka voi liittää aisaa samalla lukitusosalla. Lukitus perustuu metalliin tehtävään loveen ja loveen menevään ruuvilukitteiseen vastinkappaleeseen. Stemmiin kiinnittyvä pieni erikoisosa (kuva 13) oli työmäärältään mittakaavaa ajatellen isoin. Tämän osan kohdalla ajattelin olevani CNC jyrsin, joka pyrkii tekemään mahdollisimman täydellisen näköistä komponenttia.

Ajattelin, että täydellisen näköisen komponentin pitää olla koneistetun osan näköinen. Sen piti sulautua stemmin liitoskohdan ruuvireikiin ja muotoihin ja toisaalta vastaanottaa aisasta välittyvä pallonivel (kuva 14). Osaa mekaanisesti työstäessä varsinkin pienellä paineilmaviilalla tuntui, kun vuolisin osaa lopulliseen muotoonsa kuten puuta. Valmis osa näytti hieman pullonkorkin avaajalta.



KUVA 14. VETOAISAN JA POLKUPYÖRÄN LIITOSKOHTA VALMIINA. MUSTA STEMMIOSA OIKEALLA ON VALMISTUOTANTOA, JOHON VALMISTIN OMAN LIITOKSEN. OSA KIINNITETÄÄN POLKUPYÖRÄN SATULAPUTKEEN. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

4.5. Pintakäsittely



KUVA 15. VALMIIT OSAT MAALAUKSEN JÄLKEEN KUIVUMASSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Kun kärryn kaikki siihen asti tiedossa olevat osat olivat valmiit, tein niille pintakäsittelyn. Väreillä maalaaminen ei ollut alkuperäinen suunnitelma. Ajattelin pitkään, että jätän rungon metallin näkyville, yliopiston laboratorio mestari ehdotti, että maalaisin rungon valkoiseksi, hänen mukaansa se oli prototyypeille tyypillistä.

Loppujen lopuksi osien värimaailmaksi valikoitui turkoosin, keltaisen ja oliivin vihreän yhdistelmä. Maalaamista edeltävä epätasaisuuksien poisto tapahtui siihen tarkoitettulla massalla, jonka hioin kuivumisen jälkeen tasaiseksi. Myös maalaamista edellyttävä ripustaminen oli jotenkin kirurgimaista sommittelemista. Ehkä tämän esineen voisi esitellä myös purettuna ja ripustettuna johonkin humisevaan koppiin. Kuivumisen aina myös äänitin kopin hurinaa.

Maalaamisen jälkeen (kuva 15) koin erikoisia tuntemuksia. Laitteen osat tuntuivat samaan aikaan viehättäviltä ja hienoilta mutta vierailta. Olin tottunut tuntemaan osat erilaisella ulkonäöllä ja maalaamisen jälkeen en tunnistanut niitä samanlaisina. Tutut hitsauskohdat, merkinnät ja hioutumat olivat peittyneet tasaisen väripinnan alle. Maali ei kuitenkaan ole osoittautunut järin kestäväksi ja se lohkeilee helposti esimerkkisi laitteen jaloista. Se on toisaalta viehättävää enkä aio tehdä mitään estääkseni sitä tapahtuvan jatkossakaan.

4.6. Piirtoheittimet ja lasi



KUVA 16. PIIRTOHEITTIMEN MUOKATTU PYSTYTOLPPA KANSSANI RAUTAKAUPASSA PULTTEJA HAKEMASSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Kun laitteen runko oli valmis, vein sen osat kotiini rakentamalleni loppukokoonpanoalueelle. Tähän asti en ollut kiinnittänyt merkittävää huomiota piirtoheittimiin ja niiden vaatimiin muutoksiin mutta tässä vaiheessa se tuli ajankohtaiseksi. Käytännössä halusin yksinkertaistaa piirtoheittinelementit niin, että ilma virtaa niiden läpi vapaasti ja suuret fresnel-linsit pysyvät paikoillaan. Jo alkuperin halusin, että piirtoheittimien alla oleva valo vuotaa myös alaspäin kohti kärryn runkoa ja maata ja se tapahtuu luonnostaan siksi, että valonheittimet on kiinnitetty kärryn runkoon ja piirtoheittimet ovat optiikkaa lukuun ottamatta irti leikattuine pohjineen tyhjät kotelot, jotka nostetaan valonheittimien päälle. Rautakauppa (kuva 16) tuli projektin aikana tutuiksi ja välillä vain haahuilin niiden hyllyjen välissä hakien inspiraatiota jonkin ongelman ratkaisuun ilman aietta ostaa mitään.

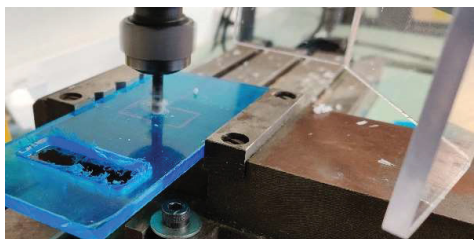
Piirtoheittimiä purkaessa ja auki leikatessa ajattelin, että koko laite on oikeastaan kuin tuulettimella varustettu grilli. Alkuperäinen 250 watin halogeenilamppu tuottaa erittäin paljon lämpöenergiaa palaessaan, paloturvallisuutta ajatellen lamppu kykeni sytyttämään pahvin palamaan, jos sen vahingossa vei polttopisteeseen, joka sijaitsee yläpuolisen peilin linssin kohdalla. Tein fresnell-linsseille uudet kiinnittimet, joiden päälle yhtenäinen lasi kehyksineen laskeutuu. Lasin 18 mm vanerikehys on laitteen ainoa orgaanisesta materiaalista valmistettu osa veivin kahvan ohella. Piirtoheittinten muokkaus sisälsi alkuperäisten painikereikien hitsaamista umpeen. Tein tämän peltilevyillä. Reikiä ei voinut jättää auki, sillä niistä olisi tullut valoa myöhemmin. Umpeen hitsatut aukot näyttivät mielestäni hienoilta mutta myös kajotuilta: että tässä pitäisi olla jotain mutta se on suljettu.

Alkuperäisissä piirtoheittimissä lasin päällä olevan peilin ja linssin kannatin tolppa menee kehyksen reuna läpi. Puisen kehyksen kanssa en halunnut, että näin tapahtuu, joten muokkasin molemmat putket niin, että ne kiertävän kehyksen jättäen sen yhtenäiseksi. Piirtoheittinten pintakäsittelyssä en halunnut enää peittää rosoisuutta vaan jopa hieman

korostin sitä. Hionnan yhteydessä oikeastaan jopa leikin aiheella ja piirtelin koteloiden pintaa hiomalaikkojen avulla. Pintakäsittelyvaiheessa ainoastaan lakkasin osat.

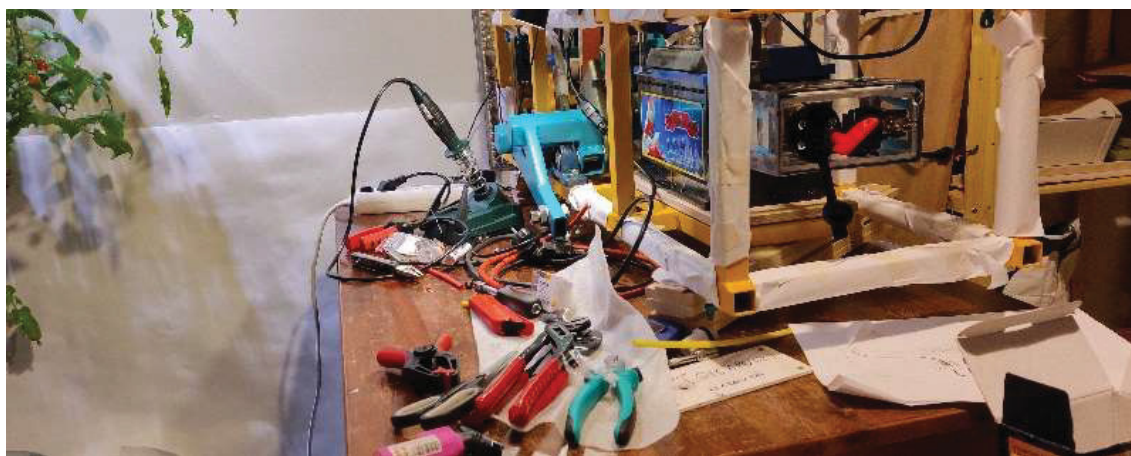
4.7. Sähkötyöt ja varustelu

Kun suurin osa mekaanisesta työstä oli tehty ja kaikki osat maalattu ajattelin, että hitsaushaalareita ei tähän projektiin enää tarvita. Pian tajusin, etten voi jättää käytännöllisyyttä ja turvallisuutta ajatellen sähköliittimiä roikkumaan pelkän etupaneelin varaan. Toisaalta jo muiden komponenttien kohdalla olin havainnut, että näkyvillä olevat osat olivat kiinnostavia. Tietyt osat jäivät suoralta katseelta piiloon niihin muutamaa piilopaikkoihin, joita rakenne salli. jättää kaikki sähköliitokset näkyville. Tein pajan työvälineillä läpinäkyvästä akryylistä rasian, johon jyrasin (kuva 17) käsi käyttöisellä



KUVA 17. SÄHKÖKOTELON JYRSIMINEN MANUAALISESTI OLI OMPELUKONEMAISTA KAHDEN KÄDEN KOORDINAATIOTA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

jyrsimellä kytkimille mittaamani kohdat. Lisäsin kytkinten joukkoon komponentin, jonka kautta laiteella ladata esimerkiksi performanssissa käytettävää kaiutinta usb -liittimen kautta. Komponentti myös näyttää laitteen jännitteen, päävirran ollessa kytketty. Valmistin sähkörasialle metallisen kehyksen, jolla se kiinnittyy laitteen runkoon.



KUVA 18. LAITTEEN LOPPUKOKOONPANO KOTILOSUHEISSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Sähköjärjestelmän osat on täysin eristetty laitteen rungosta ja se on lisäksi suojattu 20Ah sulakkeella. Sähköjohtojen juottaminen, liittäminen ja suojaaminen tapahtui samaan aikaan niin, että se on sekä kestävä, että turvallista mutta myös näyttää kokonaisuuteen istuvalta. Tein sähkötyöt ja laitteen loppuvarustelun kotonani (kuva 18) Moni mielestäni kauniisti onnistunut juotos peittyi eristykseen käyttämäni kuumakutistuvan sukan alle. Tunne oli sama kuin maalatessa.

Varustelussa renkaat ansaitsevat maininnan: hankala. Sopivien renkaiden löytyminen osoittautui kokonaisuutena odottamattoman työlääksi ja kustannuksia aiheuttavaksi osioksi johtuen pyörätuoleissa käytettävästä vannekoosta, jota ei valtavirtaisesti käytetä polkupyörissä. Näyttelyn lähestyessä päädyin lopulta hakemaan renkaat Oulusta, sain onneksi hieman alennusta.

4.8. Näyttely

Näyttelytilana toimi Lapin Yliopiston taiteiden tiedekunnan Kilo-Galleria. Aloitin näyttelyn rakentamisen sommittelullisen kaaoksen kautta. Eniten minua häiritsi tila, joka seinät peitin käytöstä valkokankailla. Huomasin, että valkokankaan tausta on musta. Näiden käännettyjen valkokankaiden ja mustien verhojen avulla pystyin luomaan tilaan heijasteettoman ja tumman ympäristön. Kaikki mitä tilaan toi tuli aivan eri lailla esille, kun tausta pysyi taustalla. Lisäksi ajattelen sitä, että tilassa oli tarkoitus käyttää valoa esittävään tarkoitukseen, mustat seinät autoivat tässäkin eikä kaihtimien välistä tursuva valosaaste haitannut ilmaisua. Lisäksi rullaverhomainen esineet kantikkain koteloinen olivat piirtoheitinten aikalaisia, ne sopivat yhteen ja loivat tilaan jopa hieman muovimaisen tuoksun.



KUVA 19. NÄYTTELY LASIN LÄPI KATSOTTAESSA GALLERIA KILOSSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Kun sain tilan seinät valmiiksi, position karryn piirtoheittiminen sen keskelle. Laitoin tilaan myös mallina toimineen mustan polkupyörän teipaten siitä kaikki heijastimet, logot ja tunnukset pois. Pyörän tarkoitus oli ainoastaan osoittaa mihin laitteen voi kytkeä. Gallerian kulkuoven vieressä on koko seinän mittainen ikkuna, jonka verhot jätin auki, näin tilaan näki sisälle kulkiessaan sen ohi. Ikkunan sisäpuolelle levitin koko ikkunan leveyden kattavan 90 cm leveän paperin, jolle tein kannattimet tilan kattoon. Paperi näytti ikään kuin suurelta seinältä laskeutuvalta vessapaperirullalta. Tämän jälkeen asettelin paperille projektin rakentamisen sivuvirtoja.

Kuriositeettikabinettimaiseksikin luonnehdittu kooste esitti muotoiluprosessia. Tämän myös kirjoitin yhteen esineiden joukkoon sijoittamaani post-it-lappuun. Tässä on kyse tulkinnasta. Teollisen muotoilun projektiopintojen viitekehuksesta tarkastellessa esitän tässä analogisesti muotoiluprosessin. Yhtäältä taiteellisesti ilmaistuna ja tulkittuna näkymä voi olla posthumanistinen kannanotto. Näyteikkunamainen esillepano sisälsi otoksen materiaalisesta kaaoksesta, jonka karryn syntyminen vaati. Esillepano pyrki olemaan teon jälkeen jääneestä jättemateriaalista tehty raportti. Raportin paperirullan puoleiseen pätyyn laitton pienenispiirtoheittimet, jotka jakoivat lämpimän sävyistä valoaan seinälle nousevaan paperiin. Gallerian ikkunasta sisään katsottaessa (kuva 19) karru pysyi taustalla ja etualalla avautui

organisoidusti sommiteltu materian prosessivirran olemus. Pitkän suorakaiteen mallisessa raportissa kaaoskin oli organisoitu (kuva 20). Projektin tekeminen näin näkyvämmäksi ei kylläkään saavuttanut aktuaalista olemusta, joka todellisuudessa projektin aikana vallitsi niin mielessäni kuin pajatiloissa toisinaan huomattavasti sekavampana. Tämä esillepano oli jäsennelty ja kliininen.

Fyysisten objektien sommittelu kokonaisuutta ajatellen oli kuitenkin yhtä lailla tunnetta kuin myös tekemistä mahdollistava sisustustapahtuma. Olen aiemminkin ajatellut, että näyttelytilan luominen on jotenkin sisustamisen kaltaista toimintaa.

Galleriatila ei ole laitteen suunniteltu tapahtumistila. Se ei tarvitse toimiakseen ulkopuolista virtaa paitsi ladattaessa. Galleriassa laite oli ylläpitolatauksessa ja laturin ollessa näkyvillä tehden siitäkin näyttelyobjektin. En hämmästyisi, jos jollekin näyttelyvieraille laite esittäytyy kuin mikä tahansa verkkovirralla toimiva laite.



KUVA 20. PROESSIN
KUVUKSEN ESILLEPANO
GALLERIA KILOSSA.
KUVAAJA TOMMI
YLÄJOKI 2022

4.9. Tapahtumat näyttelyssä

Mukaan lukien avajaispäivä aloin pitää galleria tilassa osallistavia piirtotapahtumia, *projected drawing happenings*. Käytän sanaa piirto, käytännössä analogisella heijastuksella tehdyt kuvat syntyivät veden, tiskiaineen ja erilaisten esineiden ja kalvojen avulla. 7.11. –24.11.2022 välisenä aikana järjestin *Alaston mies ja piirtoheitin* -näyttelyssäni kuusi vähintään tunnin kestänyttä osallistavaa performanssia valmistamani laitteen (kuva 21) kanssa. Osasta performansseja ilmoitin etukäteen tilan eteen laittamalla lapulla sekä mainostamalla tapahtumaa instagram-tililläni (@tylajokii), jota käytin myös performanssien jälkiesittelyyn tarinat osuudessa.



KUVA 21. VALMIS LAITE NÄYTTELYTILASSA
GALLERIA KILOSSA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI

Performanssia ajatellen noudatin tiettyä rutiinia pyrkien parantamaan sitä edellisessä tapahtumassa oppimani kautta. Käytännössä vein tilaan aina saman välineistön joillakin muutoksilla. Näyttely oli minulle kohtaamispaikka. Halusin olla sinne saapuville ihmisille läsnä toiveella, että sen kautta jokin asia konteksti sidonnaisesti saattaa heissä itsessään liikahda. Monet näyttelykävijä onnistuivat aiheuttamaan itsessäni liikutusta ja aistittavaa molemminpuolista läsnäolon tunnetta.

Jos rakentaa jotain pitkään ja tuo sen lopuksi julkisesti näkyville, siihen liittyy monenlaisia tunteita. Esineeseen ja ajatukseen investoitu aika on konkreettinen ja myös toiselle näkyvä. Piirtämiseen liittyi kuitenkin syvempiä tasoja kuten olin havainnut aiemmissa testailuissa taiteellisen ajattelu ja ilmaisun kurssilla. Joillekin vieraille esittelin laitteen teknistä rakennetta ja ajatusta tarkemmin. Poistin piirtoheittimet ja lasin useamman kerran yleisölle, jotta analogia olisi ymmärrettävämpää. Tällainen alustus saattoi johdattaa kiinnostaviin jatkokeskusteluihin esimerkiksi suunnittelun läpinäkyvyydestä.

Usein piirsin tilassa vähintään alussa yksin niin, että tilaan laittamani musiikki soi taustalla. Ihmisten saapuessa tilaan kysyin, haluavatko he liittyä seuraan. Mikäli henkilö halusi liittyä seuraan saatoin myös tiedustella, jos heillä on musiikillisia mieltymyksiä. Performanssien aikana taustalla soi monen genren musiikkia. Joillakin oli hyvin tarkkoja kappalekohtaisia toiveita. Musiikkigenreinä esiintyi muun muassa rap, klassinen, rock ja synthpop.

Ihmisten vuorovaikutuksen seuraaminen laitteen kanssa niin yksin kuin yhdessä (kuva 22) oli kiehtovaa. Tekemisen ympärillä tapahtuneet keskustelut olivat kiinnostavia mutta yhtä lailla tekemiseen keskittyvä ihminen oli kiinnostava sisältäen eleet ja katseet, joita luomaansa ilmiöön ihastunut ihminen tekee jopa tahtomattaan. Valokuvasin paljon varsinaista piirtojälkeä, mitä kankaalla tapahtui, mutta ehkä vieläkin kiinnostavampaa oli se, mitä ihmisissä tapahtui. Käsien eleet, kehon asennot ja ilmeet ja katseet. Eräästä piirtosessiosta mieleeni on lähtemättömästi jäänyt osallistujan ilmaan sanottu kysymys omasta piirtämisestä: ”Teenkö mää ton!”



KUVA 22. NÄYTTELYVIERAITA KÄYTTÄMÄSSÄ LAITETTA AVAJAISISSA 7.11.2022. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

4.10 *Observation of Change* -performanssi Norjassa

Osallistuin piirtoheitinlaitteen kanssa *Observation of Change* -taidehankkeeseen performanssitaiteilijana. Hanke keskittyy luonnon ennallistamiseen. Norjan Junkerdalin alueella Saltdalin kunnassa on aikoinaan istutettu tunturiin kuusia, jotka valtaavat alaa luonnolliselta koivumetsältä. Projekti sai Pohjoisen Kulttuurirahaston tuen ja tuo taiteilijat, tutkijat ja kansallispuiston henkilöstön yhteen. Elokuussa 2023 taiteilijaryhmä vietti viikon kenttätöjaksen kansallispuistossa. Tutustuimme tunturimetsän ennallistamiseen ja kuuntelimme aiheesta luentoja.

Toteutin kenttätöviikolla osallistavan ja avoimen performanssin piirtoheitinlaitteen kanssa. Työpaja oli teemoitettu etukäteen katselmoidulla ja valmistellulla reitillä, joka sijoittui Tein osallistavan performanssin kansallispuiston Arboretumin

Työpajan tekemistä edelsi logistinen siirtymä ja laitteiston ensimmäinen mekaaninen testaaminen kenttäolosuhteissa. Laitteen mukana Norjaan kuljetettiin neljä kappaletta 60 litran muuttolaatikollista työkaluja ja muuta tarpeistoa. Suurin osa matkaanlähtövalmisteluista ja materiaalin siirrosta tapahtui noin viikko ennen lähtöä Rovaniemellä. Laitteiston valmisteluun paikan päällä varasin kaksi päivää ja se sisälsi purun auton kuljetuskärrystä käyttössämme oleviin tiloihin. Laitteiston valmistelu performanssia varten sisälsi komponenttien, kuten pulttien kiinnitysten varmistusta, piirtoheittimen valojen ja linssien säätämistä sekä sähköjärjestelmän toiminnan testaamista ja akkujen lataamista. Eksotiikkaa lisäsi se, että varsinaisessa majoituksessamme ei ollut sähköä, mutta työskentelin luontokeskuksen ja taidegallerian luentosalissa.

Observation of Change -hankkeen pyrkimys on monitieteisen lähestymisen kautta lisätä ymmärrystä ihmisen ja enemmän kuin ihmisen yhteydestä. Projektiin osallistuu taiteilijana moniääninen ryhmä ihmisiä, jotka tarkastelevat sitä omasta perspektiivistään yksin mutta myös yhteisöllisesti. Laitteen testaaminen suoritettiin yhteisöllisesti päivää ennen varsinaista toteutusta. Suunnittelu ja keskustelu johti neljään erilaiseen teemaan, jotka toteutin eri sijainnissa. Performanssin toteutuspäivänä tein piirtoheittimien väliseen lasiin viimeiset muokkaukset, jotka mahdollistivat käytännön tasolla nopeat teeman vaihdokset. Kirjasin jokaisen teeman ja käytettävät mediat etukäteen käsikirjoitukseen, josta pystyin ennen

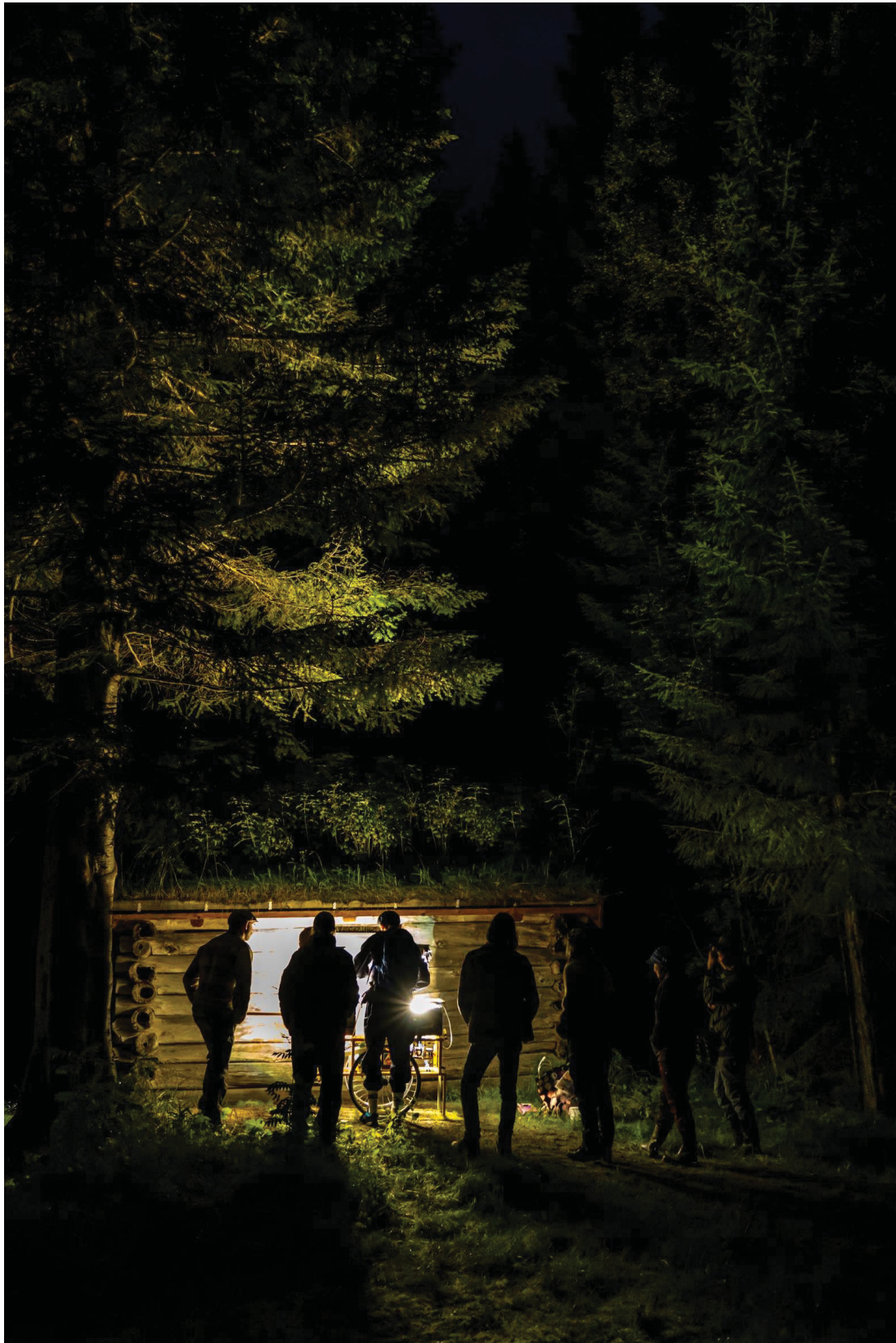
seuraavaa teema pistettä tarkastamaan seuraavan pisteen asiat. Varsinaiseen toteutukseen tuli 4 eri teemaa, joka rakentui muiden projektin taiteilijoiden avulla ja heiltä saaduilla projektin aikaisilla materiaaleilla kuten valokuvilla ja luonnoksilla, joista tehtiin piirtoheitin projektiin kalvoja. Teemat ja sijainnit olivat: *plan*, *structure*, *culture* ja *surgery* (kuva 23). Teemoittelun ja sijainnin yhdistelyllä osallistuja tuotiin sisään ikäänkuin rakentuvaan tarinaan. Fyysinen sijainti kulki, avoimella pellolla olevalta ladon seinältä, sillan alle ja sieltä metsään. Viimeisessä sijainnissa, heijastus projisoitiin sisälle pieneen ruohokattoiseen vajaa, johon olimme ripustaneen rullaverhomaisen piirtoheitin kankaan.

Työpajan tunnelma oli jännittynyt ja mutta samaan aikaan rauhallinen. Tunnelmaa voisi hyvin kuvaila seesteisen rakkaudelliseksi ja osin jopa unenomaiseksi. Ensimmäisen siirtymän alussa kohteesta *plan* kohteeseen *structure* (silta) pyysin ihmisiä hiljentymään tekemiselle, jotta he voivat upota tekemisen tilaan ja antaa muiden tehdä samoin. Jokainen siirtymä tarkoitti käytännössä sitä, että piirto lasilla olevat materiaalit kerättiin mukana oleviin kuljetus astioihin. Piirtolasi piti puhdistaa ja tarvittaessa muuttaa heijastusta. Kärryn jalat laitettiin siirtymä moodiin ja se tarkoitti myös kärryn jalkojen pienien kiristysmutterien ruuvaamista sormin. Työpajan edetessä osallisuus kärryn operointiin lisääntyi. Osallistujat alkoivat omatoimisesti auttaa, kun he näkivät mitä teen.

Eräs osallistuja kommentoi, että: ”laite on jotenkin sellainen, että sitä tekee mieli hypistellä tai säätää”. Osa pysyi sivummalla ja tarkkaili ja otti valokuvia. Laitteen ympärille syntyi toiminnallinen yhteisö. Varsinaisilla siirtymillä minä kuljin edellä vetäen kärryä, jonka projektori valot ja myös eteenpäin näyttävät lisävalot olivat päällä. Työpaja kokemuksena. Itselleni kokemus työpajaa valmistavista vaiheista oli fyysisesti ja henkisesti koetteleva mutta samaan aikaan äärettömän palkitseva. Sen tekeminen merkitsi minulle paljon ja toivoin, että osallistujat saavat siitä edes osittain sen mitä toivoin, että he ehkä voisivat saada. Työpajasta tallentui suullisen ja kirjallisen palautteen kautta hyvin sydämellinen otos ihmisten kokemuksia. Se tunne, että on onnistunut koskettamaan toista ihmistä tunteen tasolla rakkaudellisuutta tavoittelevan ylärekisterin kautta. Se on kaunis tunne. Työpajan teemoitetuista pisteistä eniten tunnetason kokemuksia herättivät pisteet *structure* ja *culture*. *Structure* (kuva 24) oli sillan rakenteisiin metaforallisesti sidostettu pysähtymiskohta. Siinä kärry positioitiin kapealle kulkuväylälle metallirakenteisen sillan alle.

Suunnitteluvaiheessa huomion kiinnitti kulkuväylän vasemmalla sijaitsevat louhitut kivet, jotka oli asteltu sillan rakenteiden tueksi niin, että ne muodostivat ikään kuin katsomon, johon voi istua. Katselusuunta oli suoraan pitkittäin sillan alla. Eteenpäin katsova siis näki suoraan edessään sillan rakenteet syvyysperspektiivissä ja samaan aikaan alempana kuohui äänimaailmaa hallitseva koski. Johtuen myöhästä illasta vesi ei kuitenkaan näkynyt kovin hyvin projektioalueelle. Piirtoheitinten heijastuma painottui tällä pisteellä niin, että toisen heijastus oli sillan pohjassa. Heijastuspinta oli kiinnostavan rosoinen, koska siitä oli irronnut paljon maalia. Valaistu pinta houkutteli myös hyönteisiä. Toinen heijastus oli suoraan eteenpäin sillan harmaisiin metallirakenteisiin. Johtuen piirtoheittimien toiminnan luonteesta ylöspäin fresnel-linssiltä heijastuva valo menee myös ohi linssistä ja peilistä. Täten sillan alla valta osa valosta oli sillan pohjassa. Heijastuman pääteema oli virtaava neste ja kuplat. Osallistujat siis seurasivat luonnollisen kosken äänimaiseman säestämänä ihmisen kaataman veden virtausta valolla heijastettuna. Väriä toi teemaan valitut värikalvot. Kiinnostava yksittäinen hetki työpajan tällä pisteellä oli se, kun päällämme olevaa siltaa pitkin kulki auto ja sillan yläkaiteiden läpi siivilöitynyt auton ajovalojen heijastus juoksi metsän reunoja pitkin. Pimeydessä valo loi tilaa ja muutti tilan henkeä.

Tämä hetki oli jäänyt myös yhden toisen osallistujan mieleen, kun keskustelimme asiasta. Monen osallistujan vaikuttavaksi mainitsema teema oli culture, eli kulttuuri. Sitä kutsuttiin myös valotunneliksi. Teknisesti ”valotunneli” toteutui niin, että vain toinen piirtoheitin oli päällä ja metsään heijastettiin pyöreä valokeila. Tähän teemaan saate sana oli menneet ja nykyiset sukupolvet. Menneiden sukupolvien eli *Observation of change* -hankkeen kohteena olevan kuusimetsän istuttaja toiminta ja intentio. Monen hankkeessa olevan mielestä metsän tappaminen aiheuttaa ristiriitaisia ja jopa omia arvoja koettelevia ajatuksia. Culture pysähdyksellä ei piirretty mitään sen sijaa suoritimme yhteisen kävelyperformanssin, jossa kävelimme yksi toisensa jälkeen tuota metsään heijastettua valotunnelia pitkin poistuen lopuksi pimeyteen, kun valosta astui pois. Keskusteltuamme tästä tunnelista myöhemmin niin sellainen osio, jossa äiti käveli rinta rinnan lapsensa kanssa tuota valotunnelia pitkin tuntui monista erityisen koskettavalta. Aivan ennen työpajaa myös ajattelimme, että näillä pisteillä keskusteltaisiin teemasta. Tapahtui päinvastainen, ihmiset uppoutuivat tekemisen ja olemisen tilaan jollain sellaisella hartaudella, että sanoja ei juuri lausuttu. Itse puhuin vain välttämättömän kussakin pysähdykskohdassa. *Observation of Change* -hanke ja oma osallistumiseni siihen laitteen kanssa jatkuu vuoteen 2025.



KUVA 23. YHTEISÖLLISEN PERFORMANSSIN VIIMEINEN SIAINTI, *SURGERY*. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.



KUVA 24. TYÖPAJA SILLAN ALLA TEEMANA *STRUCTURE*. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

5. Projisointien äärellä

5.1. Produktion arviointi suhteessa tekniikan arvoihin

Instrumentaalinen hyvyys

Niiniluoto (2020, s. 228) toteaa, että välineellä saattaa olla useampi käyttötarkoitus, kuten produktiossakin oli. Lähestyn tässä osiossa produktiotani ja siihen liittyvän laitteen ympärillä tapahtuvia merkitysvarauksia efektiivisyyden eli instrumentaalisen hyvyyden kautta. Se tarkoittaa sitä, miten hyvin tarkasteltava kokonaisuus vastaa tavoitetta (Niiniluoto, 2020, s. 265). Yksinkertainen esimerkki instrumentaalisesti hyvästä esineestä on lusikka, jolla voi syödä helposti. Aineistooni merkitty tähän liittyvä tavoite on:

Kokonaisuutta tarkastellessa paikkaan sitomattoman ilmaisun toteutus on ehkä kaikkein merkityksellisintä ja ehkä siinä ei ole kysymys minkäänlaisesta palvelusta vaan ilmaisusta, jonka välineenä tässä tarkasteltu laitteisto ja sen laatija on. (Tutkimuspäiväkirja 31.1.2022)

Sovellan Niiniluodon mallia niin, että ulotan instrumentaalisen hyvyyden esineen varsinaisen funktionaalisuuden rinnalla itsereflektiiviseen katsantoon. Uusmaterialistisesti vuorovaikutuksen, intra-action, (Barad, 2007, s. 394) käsitteen kautta projektin alussa laitton itseni osaksi tapahtumaketjua, jonka lopputulosta en oikeastaan voinut tarkasti sanoa tai tuntea. Intra-aktiossa on kyse erillisten mutta toisiinsa jatkuvasti vaikuttavien aineiden ja olioiden vuorovaikutuksesta ja muuttumisesta (Barad, 2007, s. 394). Yksinkertaistetusti asian voisi ajatella, että miten laite muuttaa minua minun muuttaessani laitetta.

Produktio ei kuitenkaan ollut päämäärätön efektiivisen hyvyyden suhteen, kuten alla oleva taiteellisen ajattelun ja ilmaisun aikainen mieltä koodaava kokemus osoittaa:

Yhdessä piirtäminen 6.4.2021 oli muutenkin vuorovaikutuksellista, kun yhdessä tehdessä katselee ja kommentoi alati muuttuvaa kuvaa tai puhuu jostakin ihan muusta. Piirtämisen ikään kuin mahdollistava ilmapiiri luo itsessään isomman kokemuksen alustavien havaintojen mukaan. (Tutkimuspäiväkirja 31.1.2022)

Jo ensimmäisessä leikillistä kokeilemista sisältäneessä toiminnassa piirtoheittimien kanssa rakentui taidepedagogiikassa käytetty yhdessä tietämisen vuoropuhelu, jossa kuuleminen

Rantala ym. (2020, s. 132) mukaan käsittää laajemmin kehollisen vuorovaikutuksen ja muiden äärelle pysähtymisen. Fyysisen laitteen rakentamisen edetessä efektiivisyys suhteessa minuun tekijänä alkoi käsityön ja muotoiluajattelun kautta tuottaa monenlaista reflektiota, jossa tunnistin, että työskentely täytti tekemisen tarvetta. Käsin tekeminen ja muotoiluajattelu tapahtui osin samaan aikaan ja tekemisen tarpeen tyydyttäminen korosti tekemiseen liittynyttä kiihkon tai välttämättömyyden tunnetta. Anonyyminä palautteena saatu yksityisviesti osoittaa myös tekemisen kuvaston tuottamia miellelyhtymiä:

Tämä on mun tulkinta sun teoksesta, että prosessina ja esitettynä performanssina produktiosi jatkaa ja uusintaa 80-luvulta alkanutta kahvimainoskuvastoa, jossa yksinäisyys, mieheys, kehollisuus, moniaistisuus, käsityö, ihminen-työkalu-materia-yhteys sekä samalla täyteen ja rakkauden etsiminen ja kokeminen yhtyy. (anonyymi palaute produktiosta yksityisenä viestinä 6.10.2023)

Niiniluodon mukaan tekniikan harjoittaminen on ammatillisesti tekijälleen itseisarvoista sen tarjotessa toiminnallista ja älyllistä haastetta (Niiniluoto, 2020, s. 303). Näin itsearvoiskäsitteen kautta tekemisen arvokkuus itsessään on tekijälleen tärkeää. Siukonen (2011, s. 16–18) kirjoittaa kuvanveistäjä Auguste Rodinia esimerkkinään käyttäen taiteilijan rakkaudesta työhönsä. Hän nostaa esiin sen, että taiteen fyysinen tekeminen tuottaa taiteilijalle itselleen onnea. Niiniluodon (2020, s. 304) mukaan tekniikan ammattilaiset voivat kuitenkin modernissa työssään tuottaa hyödyllisen ohella turhakkeita, ja heidän innostuessaan itsensä toteuttamisesta silmät ummistuvat seurauksilta. Produktissa jätepuusta rakennetun pienoismallin instrumentaalinen hyvyys nousee näin ajatellen tyydyttävyydessään korkealle tasolle, sillä innostuminen konkretisoitui ekologisesti suhteessa käytettyihin materiaaleihin. Suunnitteluprosessi johdatti minut pohtimaan tekemisen tarvetta:

Enenevässä määrin väittäisin, että nykyään jokaisen esineen kohdalla pitäisi kysyä onko sen tuottaminen ihmisiä auttavaa vai tuhoavaa. Väitän, että monet esineet tarkemmin katsellen ovat jopa rikos ihmisyyttä vastaan ja tämän julistuksen tulisi mielestäni tulla sisältä päin, sillä kuka muu kuin esineen asiantuntija voi todella näyttää, mikä siinä on vialla. Esineisiin kohdistuvan keskustelun sävyn tulisi muuttua tiukemmaksi ja poliittisemmaksi. (...) Tutkijaliitto haki kesäkouluunsa 2022 abstraktioita liittyen jälkikapitalismiin. Jos jo tutkijaliitto käsittelee vallitsevaa maailmantilaa murroskautena jälkikapitalismiin, tällöin sisäinen identiteettikriisi kuplii ristiriidassa, jos hävitykseen osallistuminen on ainut tapa elää. Liekö tämä ristiriitaisuus osasy myös laajasti kasvaneisiin mielenterveysongelmiin, kun se yhdistetään kasvaneisiin vaatimuksiin ja hektisyyteen. (Tutkimuspäiväkirja 9.4.2022)

Esineen valmistamisen ympärille syntynyt itsereflektiivinen ja toisaalta kausaalinen ajattelunavaruus sekä sen tekstimuotoinen näkyväksi tekeminen osoittaa sen, mitä pelkästään valmis esine ei välttämättä näytä. Siinä missä muotoiluajattelu perinteisessä mielessä keskitetään usein lopputuotelähtöiseksi ratkaisuksi esimerkiksi yritysten tarpeisiin, sen rinnalla tapahtuu kuitenkin muut luovuuteen liittyvän tiedon ja taidon ulottuvuudet, kuten kulttuuriset arvot (Rytilahti, 2014, s. 161).

Kun huomioin tutkimuspäiväkirjani ajankohdan ja silloin kokemani yksinäisyyden, tunnistan paikattomuuteen ja epämääräiseen epäonnistumiseen liittyviä tuntemuksia suhteessa omiin tavoitteisiini, koulutukseeni ja elämäntilanteeseeni nähden. Mikä on minun kulttuurini ja sen arvot? Yksinäisyyden kokemuksen lähteitä voivat olla merkityksettömyyden, näkymättömyyden ja ulkopuolisuuden tunteet (Lagus & Honkela, 2016, s. 277). Työni kuitenkin jatkui eteenpäin koska, yksinäisyyden ja merkityksettömyyden tunnetta haihduttavien ihmisten läsnäolo ja kiinnostus produktiooni antoi minulle voimaa ja motivaatiota. Sain keskustella produktiosta muiden kanssa ja sain työhöni tukea. Myös mielikuvituksen käytöstä oli apua työssäni, josta keskustelin eri kirjailijoiden teosten kautta ajatuksen tasolla.

Ihmisenä olemisen voimavaraksi voi nähdä kyvyn innostaa muita osallistumaan omiin projekteihinsa sekä kyvyn sijoittaa itsensä ympäristöihin, jotka tukevat omia tavoitteita ja joissa muiden taidot täydentävät omia (Cantor, 2006, s.65). Omalla kohdallani sain projektin aikana muilta ihmisiltä merkittävää ajatuksellista resonanssia nimenomaan ajatteluuni. Toisaalta esineen kanssa yhdessä oppiminen tapahtui samanaikaisesti. Tutkimuspäiväkirjassani ilmenee kuitenkin myös tuskaisuuden kokemuksia, joihin vuorovaikutus toi helpotusta. Sosiaalisen älyn kannattelevuus toimii päivittäisissä toiminnoissa niin, että ihmiset kääntyvät oikeiden ihmisten puoleen vaikeissa asioissa (Cantor, 2006, s. 65). Produktiossa saamieni kokemusteni valossa luovaan tekemiseen liittyy usein erilaisia tunteita, jotka eivät ole erillisiä itsen ulkopuolisesta maailmasta, jossa tässä tapauksessa vallitsi sekä koronapandemia että Venäjän hyökkäyssota.

Efektiivisyyden kautta tarkastellessa produktion tekemiseen liittyi ammatillisuuden tuskan kokemusta, joka syntyi hankaluudesta yhteensovittaa luovuus, ideologisuus ja ansaintakeinot. Papanek (1973, s. 297) ehdottaa, että muotoilijakoulutuksen tulisi sisältää tietoa

yhteiskunnasta ja politiikasta. Papanekin 1970-luvun ajatukset rinnastuvat nykyään esimerkiksi Kettusen (2021, s.131) toteamukseen siitä, että muotoilijat ja taiteilijat luottavat kykynsä luoda järkiperustaisia syitä intuitiiviselle projektilleen vasta sen päätyttyä. Jään pohtimaan onko tuolloin kyse enää samasta projektista vai sen jatko-osasta. Produktion tehokkuus voidaan kuitenkin nähdä esimerkiksi hyvin toimineena työpajana Norjassa. Muotoilun ja muotoiluajattelun mahdollisuudet nähdäänkin tässä ajassa yhteiskunnallisesti tärkeinä tekijöinä esimerkiksi suhteessa ekologisiin ja taloudellisiin haasteisiin. Yhteisellä tahtotilalla on tällöin suuri mahdollistava vaikutus (Soini-Salomaa 2021, s. 281).

Ekonomisuus

Ekonomisuus, eli taloudellinen tehokkuus ja hyödyllisyys voisi kuvata projektin kykyä tuottaa taloudellista voittoa tai tappiota. Produktio on opiskelijatyö ja euromääräisesti tappiollinen. Koin production tekemisen ja tutkimisen sijoituksena kasvuun ja oppimiseen. En kuitenkaan välttynyt production aikana ahdistavilta ajatuksilta, jotka liittyivät toisaalta kaupallisuuteen ja toisaalta omaan heikkoon taloudelliseen asemaani.

Voi olla, että teolliseen muotoiluun liittyvä kaupallisuuden stigma on tekijä, joka aktivoi jotakin hermoston osaa jatkuvalla syötteellä. Toisinaan se tuntuu helvetillisen ahdistavalta, että pitäisi osata kaupallistaa jotakin mitä itseasiassa ei ole tarkoituskaan kaupallistaa. Toisaalta monilla muotoilun kursseilla käydään läpi oman idean myyminen ja kuinka, milloin mistäkin esineestä pitää luoda näyttävä esitys mahdolliselle ostajalle. Onko tällä myyntihenkisyydellä kuitenkin kääntöpuolensa, jos yliopiston ajatuksena ainakin joskus on ollut tehdä tiedettä tieteen ja taidetta taiteen vuoksi. (Tutkimuspäiväkirja 17.3.2022)

Lampelan (2016, s. 121) mukaan: ”Utooppisten ja hehkuvien visioiden tallominen maahan toimeentulovälttämättömyyden, työllisyyden, ansaintalogiikan ja saavutettavuuden nimissä on myös yritys nujertaa taiteen oma logiikka.” Produktioni nousi muotoilun kentän sisältä kohti taiteellista ilmaisua. Tutkimuspäiväkirjassani esiintyvä ammatillisen identiteettini epävarmuus sisältää epätoivoisen sumuista ja toimeentulosta epävarmaa tulevaisuuskuva. Lapin yliopiston muotoilukoulutus profiloituu yritys- ja elämäntieteellisesti todeten, että opinnot nivoutuvat saumattomasti yritys- ja elämäntieteellisen verkottumisen kanssa (Teollinen muotoilu n.d.). Oma suhteeni kulutukseen ja kaupallisuuteen tähtäävään ammattiin on kuitenkin ristiriitainen.

Identiteettiin liittyvällä yksinäisyydellä on yhteys erilaiseen vetäytymiseen sosiaalisista yhteyksistä (Lagus & Honkela, 2016, s. 302). Mahdollisesti kohdallani juuri jonkinlainen yhteyden löytymättömyys muotoilualan sisällä on johtanut näköalattomiinkin ajatuksiin.

Produktion taloudellista tehokkuutta voi ajatella Niiniluodon (2020) tappiofunktion kautta. Se tarkoittaa vaihtoehtoisten toimintojen tuottavuutta. (Niiniluoto, 2020, s. 281). Tässä skenaariossa olisin saattanut tehdä jonkun muun produktion, johon ei olisi liittynyt samanlaista rakkaudellista intohimoa, jolloin myös tämä tutkielma olisi muodostunut eri näköiseksi eri tuloksineen. Produktiossa ei muodostunut taloudellista hyötyä mutta syntyi kuitenkin taiteeseen liittyvää ammatillista osaamista ja toimijuutta. Ammatillisen toimijuuden kautta produktiossa toteutetut yhteisötaiteelliset toiminnat soveltuvat erilaisiin kehittämishankkeisiin, joissa taiteilija tai tässä tapauksessa taiteilijamuotoilija toimii esimerkiksi yhteisöllisen vuorovaikutuksen mahdollistajana (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 31).

Ergonomisuus

Niiniluoto (2020) kuvaa ergonomisuutta ihmiseen liittyvän työhyvinvointisanaston kautta. Ergonomialla mitataan työn kuormittavuutta työntekijän kannalta. Hänen mukaansa ergonomian asiantuntijoilla riittää työtä muun muassa työvälineiden käyttäjäystävällisyyden suunnittelussa (Niiniluoto, 2020, s. 272–273). Pysin syventämään tätä näkökulmaa kohti kosketusta, tunnistaen ergonomiaan liittyvää moniaistisuutta, materiaalin tuntua ja ihokosketusta. Tutkimuspäiväkirjassa moniaistisuus nousee esiin nautintoa tuottavan kokemisen ja onnistumisen tuloksena:

Jotenkin uskallan myös ajatella tätä fyysisenä tutkimisena, kuinka koskeminen on myös näkemistä. Fyysisen puumallin tekeminen myös tuottaa tuoksuja, joten kyseessä on enemmän moniaistillinen kokemus. Fyysinen rakentaminen tuottaa minulle myös enemmän tyydyttäviä olotiloja onnistumisesta...
(Tutkimuspäiväkirja 9.4.2022)

Produktion käsin suoritettava lähestyminen oli minulle itsestään selvä valinta. Koin että käden koskettaessa ja työstäessä materiaalia yhteys elämään on enemmän ja todellisempaa kuin tietokoneen ruudulla suunnittelu. Fyysisesti työskennellessä välillä oli mukavaa hiomista ja toisinaan hikistä ja lihaksia polttavaa vääntämistä ja kääntämistä. Niiniluodon (2020, s. 204)

mukaan kädentaidolla on suuri merkitys ihmisen mielen ja tiedon kehittymiselle. Produktiossa tämän konkretisoitui itselleni niin, että ymmärrys siitä mitä teen ja miten teen kehittyi produktion edetessä.

Kehollisen tekemisen kautta osien valmistuksessa tuli ristiriitaisia mielihyvän tunteita, kun mielestäni saavutin joidenkin osien käsin valmistuksessa lähes konemaisen virheettömän lopputuloksen. Heideggerin (1995, s. 62) mukaan: ”taiteilijan tekeminen määrittyy ja virittyy kauttaaltaan luomisen olemuksesta ja siinä se myös pysyy”. Kuitenkin tuo välillä esiin tullut konemaisuuden ajatus häiritsi minua. Onko tämä koneeseen ehdollistumista? Robotiikan kehittäjä professori Takahisi (2020) rinnastaa tulevaisuuden visioissaan elollisen ja ei-elollisen aukottomasti samaan oliojoukkioon (Parviainen, 2020, s.108).

Materiaalin koskettaminen ja käsin tekemisen tärkeys on edelleen oleellinen osa ihmisenä olemista ja sen pysyvyyttä korostetaan myös käden- ja ajattelutaitojen yhdistävässä ekososiaalisessa kasvatus- ja koulutuspolitiikassa (BIOS 2019). Produktion ergonomia aktivoi laaja-alaisesti kehoa ja mieltä. Kokonaisuutta näin jälkeen päin tarkastellen onnistunut ergonomia tarkoitti minulle myös toisinaan esiintynyttä kuormittavuutta.

Ekologisuus



KUVA 25. NÄYTTELYN ESILLEPANO. MUOTOILUPROSESSI.
KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Produktion tuottamaa ympäristöhaittaa ja toisaalta sen vaikutusta kestäväan kehitykseen tarkastellaan ekologisuuden kautta. Produktion taiteellisessa osassa *Alaston mies ja piirtoheitin* -näyttelyssä asettelin samaan tilaan valmiin laitteen ja installaation, joka sisälsi suunnittelussa ja valmistuksessa käytettyjä esineitä ja materiaaleja. Ekologisessa mielessä installaation tarkoitus oli havahduttaa näyttelyn kävijöitä tiedostamaan käytetyt materiaalit, jotka olivat osin myös jätteeksi luokiteltavia kappaleita.

Muotoiluprosessin fyysisenä raporttina toiminut materiaali-installatio (kuva 25) alleviivasi ekologisesta näkökulmasta laitteen olemassaolon syyseuraussuhdetta. Esine ja sen synnyn tuottama jäte ovat yhtä totta ja olemassa mutta usein valokeila on vain ensimmäisessä. Ekoterapeuttisen itsekasvatuksen (Kallio 2022, s. 42) kautta rakennusprosessi ja siinä aiheutunut jäte voidaan nähdä toiminnan kautta syntyneenä vastauksena sisäiseen eksistentiaalisuuden tarpeeseen.

Niiniluodon (2020, s 304) mukaan tekniikan kehittelijät voivat innostuessaan kehittää hyödyllisten asioiden lisäksi hyödyttöni. Pienessä mittakaavassa jätepuusta tehty pienoismalli on jätettä ajatellen ekologisempi kuin metallista valmistettu laite. Tunnistan innostuneeni projektista niin, että en metallirakentamisen yhteydessä onnistunut toimimaan materiaalisesti samalla ympäristöekologisella tavalla kuin pienoismallin kanssa. Lummaa (2014) tarkastelee ihmisen toiminnasta syntyneitä ei-inhimillisiä hyperobjekteja Tyynenmeren jätepyörteen ja lisääntyvän ympäristömelun kautta. Nämä objektit edustavat synkkää ekologiaa ja syy-seuraussuhteeltaan sairastuttavat niin fysiologisesti kuin henkisesti (Lummaa, 2014, s. 274–276). Produktion sivutuotteena syntynyt oma jätepyörre on monilta osin edelleen kierrätyskelpoista materiaali kuten metallia. Kohtalan (2019) mukaan yhteisöllisten tekijätilojen *maker space* -jätevirtoihin pystytään vaikuttamaan esimerkiksi niin että ne ajatellaan jo lähtökohtaisesti seuraavien projektien raaka-aineina.

Vuonna 2023 produktio pääsi osaksi pohjoismaiseen yhteistyöhön perustuvaa taidehanketta nimeltään *Observation of Change*. Hanke keskittyy luonnon ennallistamiseen Norjan Salthdalin kunnassa Junkerdalin alueella. Se konkretisoi sen mitä olin laitteelta toivonut ja kuinka laitteen kanssa toteutettu paikkasidonnainen dialogisuus tapahtuu.

Kaikkiaan luonnon mukana olo meidät ympäröivänä elementtinä jäi mieleen, mutta erityisesti yhdellä rastilla kosken kohina ja toisaalla ympäröivä metsä. (Osallistujan palaute 8.10.2023)

Rantala ym. (2020, s. 134) kuvaa yhteyttä: ”vuoropuheluksi rakennetun ja rakentamattoman ympäristön kanssa.” Produktiossa luontoyhteyden suunnittelu osana toimintaa onnistui samankaltaisesti. Sanallistamattomuus vuoropuhelusta erityisesti rakennetun ympäristön kanssa nousee tässä aineistolainauksessa mielestäni kiinnostavaksi, sillä kosken kohina tapahtui autotiesillan alle sijoitetussa performanssissa, jossa heijastukset osuivat sillan pohjaan ja rakenteisiin.

Kestävyyden ja ekologisuuden näkökulmasta produktio on ristiriitainen. Toisaalta on syntynyt jätettä mutta toisaalta se on onnistunut muuhun luontoon kohdistuvasta valokeilan suuntauksesta.

Eettisyys

Etiikan ja erityisesti ammattietiikan olemuksen Niiniluoto (2020) mainitsee ikuiseksi kiistakysymykseksi. Hän painottaa sitä, että eettisten periaatteiden tulisi vaikuttaa päivittäisellä käytännön tasolla eikä ainoastaan seinäkoristeiksi jäävillä itseä korostavilla mainoslauseilla. (Niiniluoto, 2020, s. 311-325).

Produktion näyttelyssä *Alaston mies ja piirtoheitin* (Liite 1) nostin esille myös muotoilun etiikkaa sen yhden keskeisen oppi-isän Viktor Papanekin mukaan:

Viktor Papanek on nostanut teollisen muotoilun tuottaman tarpeettoman roinan kepin nokkaan jo yli 50 vuotta sitten ja Tapio Periäinen on suomalaisittain jatkanut tuota eetosta 20 vuotta sitten. Tästä huolimatta tuntuu, että mitään kovin merkittävää ei ole tapahtunut. Uusia näennäisesti tarpeellisia esineitä tuotetaan ja suolletaan kiihtyvällä tahdilla eikä yliopistomme opiskelijatyöt ole siihen poikkeus. Olen myös itse syyllinen vähintään digitaalisiin prototyyppisiin esineisiin, joita ilman maailma taatusti pärjää. Myös rakenteilla oleva polkupyörän kärry voidaan ottaa kriittisen analyysin kohteeksi ja ehkä näin todella pitääkin tehdä (tutkimuspäiväkirja 9.4.2022).

Kantaaottavassa aineistomerkinässä on tulkittavissa turhautumisen ohella itsekriittistä sisäistä keskustelua. Moraaliin liittyvä kritiikki on kriittisen taiteen tärkein tehtävä (Mäki, 2005, s. 74). Niiniluodon (2020, s.325) mukaan: ”tekniikka on väline, joka palvelee elämää.” Produktion taiteellisessa osassa tekniikan rakentamisen eettinen ongelma osoitetaan materiaalista koostetussa installaatiossa. Toisaalta muun luonnon kanssa suoritettussa yhteisötaiteellisessa performanssissa laitteen eettinen hyvyys mahdollisesti kirkastuu sen pyrkimyksessä palvella elämää.

Eettisyyteen keskittyvän kriittisen ajattelun kehittäminen dialogisen taiteen ja filosofian avulla vastineeksi tietoisuuden läpäiseville teknologioille on ajankohtainen teema. HARMAA-työryhmä kehittää erilaisia filosofiaa ja kuvataidetta yhdeksi epäsuoran filosofian teoksia vastineeksi totuuden jälkeisen ajan huutelukulttuurille, jonka taustalla vaikuttaa myös yksinäisyyden kokemukset (Ruonankoski ym., 2022). HARMAA-projektiin liittyneessä *Between Shadows* näyttelyssä Pauliina taiteilijat Pauliina Mäkelä ja Kate Stone hyödynsivät analogisia motorisoituja piirtoheitinprojisointeja. Heidän teoksensa syntyvät

tiedon ja tiedottomuuden rajamailla, missä näkyvä ja näkymätön yhdistyy ja luo tilan ajattelulle, pohdinnalle ja kokemukselle (Mältinranta (n.d.).

Harmaa-projektissa esiintyy jopa hämmästyttävää samankaltaisuutta tämän tutkielman produktioon niin käytetyissä teknologioissa kuin esimerkiksi yksinäisyyden kokemuksia sisältävässä taustoituksessaan. Eettisesti tulkiten sekä Harmaa-projekti oma produktioni rinnastuvat samaan kategoriaan, jossa teknologia asetetaan kriittisen tarkastelun kohteeksi taiteellisen toiminnan kautta. Pääkkösen (2021, s.272) mukaan tällaisen kriittisen monitieteisen ja eettisyyden sisältävän toiminnan nähdään olevan ajankohtaista muotoilijan työtä.

Esteettisyys

Aistillisen tietämisen muotona ymmärrettävissä, estetiikka muodostaa perustan sille, miten kohtaamme maailman (Tainio 2015. s.287). Esteettisyys tarkoittaa muun muassa esineympäristön kauneutta. Niiniluodon (2020, s. 273–274) mukaan kokemuksellisuus on esteettisen arvon luonne ja tieteenä se tutkii kauneutta ja siihen liittyviä kokemuksia). Estetiikan ollessa hyvin laaja tieteenala listaan alle joitain prosessin tuottamia esteettisiä havaintoja.

Yleisöpalautteessa nousee esiin produktioiden esteettinen miellyttävyys: ”Tämän heijastuman katselu on jotenkin esteettisesti miellyttävää, tää on niinkuin piirtolaboratorio, hypnoottista.” (Aineistomerkintä osallistujan kommentti 7.4.2021). Tutkijapäiväkirjassani nousee esiin kauden kokemus, johon liittyy kiehtovaa outoutta tai vierautta:

Tänään piirtoheittimiä fyysisesti sommitellessani päätin kokeilla miltä 28 tuumainen cyclocross pyöräni rengas mahtaisi näyttää tällaisessa kärryssä. Sommittelin tähän kokonaisuuteen myös kotoani löytynyt liimapuupalkkia. Pidin lopputuloksesta, pitkäaisainen isorenkainen kärry, jossa kaksi piirtoheitintä on jotenkin ihanan vanhan aikaisen näköinen mutta samalla outo. (Tutkimuspäiväkirja 22.2.2022)

Outo vierauden kokemus valtasi mieleni. Kaksi kuukautta työstämäni metalliosat on nyt maalattu. Tasainen pinta on peittänyt kaikki tutut naarmut, merkinnät ja hitsausjäljet. Tilalla on jokin uusi öljö. Keltainen runko näyttää rakennustyömaan nosturin osalta. (Kuva.Aineisto.13.8.2022)

Norjassa tehdyssä performanssissa laite ohjasi yleisö havainnoimaan myös huomaamaan ympäristön esteettisyyttä.

Heijastuma lohkeilleen maalin sävyttämässä sillan pohjassa, josta oli hieno, kun siihen vielä kerääntyi niitä lentäviä ötököitä. (Tutkimuspäiväkirjamerkintä osallistujan suullinen kommentti Norja performanssin jälkeen 24.8.2023).

Laitteen kanssa suoritettuun tekemiseen liittyi paljon tilannesidonnaisia esteettisiä kokemuksia, jotka saattoivat kestää vain lyhyen aikaa. Näissä kokemuksissa hyvin pienien yksityiskohtien kokemisella kuten ötököiden kerääntymisellä saattoi olla suurempi merkitys kokonaisuutta ajatellen.

Sosiaalisuus

Niiniluodon mukaan tekniikkaan liittyvää sosiaalisuus tai yhteisöystävällisyys on usein vaikeasti ennakoitavissa (Niiniluoto, 2020, s.276). Tässä produktiossa taiteellisen toimintatutkimuksen metodi kuitenkin tuotti jo ensimmäisissä piirtoheitin kokeiluissa sellaista dataa, että se motivoi minua jatkamaa eteenpäin.

Yhdessä piirtäminen oli muutenkin vuorovaikutuksellista, kun yhdessä tehdessä katselee ja kommentoi alati muuttuvaa kuvaa tai puhuu jostakin ihan muusta. (Aineistomerkintä 31.1.2022)

Jokelan ja Huhmarniemen (2020, s.51) mukaan taiteellisessa työskentelyssä osallistujat ilmaisevat mielipiteitä ja ajatuksiaan prosessin eri vaiheissa ja konkreettisen taideteoksen avulla.). Piirtoheittimen ilmiön kanssa tapahtuikin hyvin laaja-alaista keskustelua ja olemista. Rakkaudellisuuden kautta tämä esittäytyy vuorovaikutuksen mahdollistavana välikappaleena (Saarinen, 2015, s.37) Laitteen ja piirtoheittimien motivaatio oli kuitenkin siirtyä ulos mahdollistaen laajemman ulottuvuuden.

Kaikkiaan luonnon mukana olo meidät ympäröivänä elementtinä jäi mieleen, mutta erityisesti yhdellä rastilla kosken kohina ja toisaalla ympäröivä metsä (Osallistujan palaute Norjan työpajasta 8.10.2023)

Edellä mainitussa Norjan työpajakokemuksen havainnossa koen merkitykselliseksi sanallistetun luonnon mukanaolon. Luontoon liittyvään arvokeskusteluun on myös esitetty

uudistettua sanallistamista esimerkiksi termillä ”muu luonto” (Soinnunmaa ym., 2021, s. 71). Tällaisessa uudelleen sanoittamisessa on posthumanistista ja uusmaterialistista sävyä. Luonnon kanssa yhdessä tehty yhteisötaiteellinen performanssi ja siihen osallistuneen henkilön kokemus työpajasta on sanallistettuna konkreettisen toiminnan fyysinen tuote. Itse myös koin, että paljon jäi sanomatta ja ainoa mihin pysytyin on tilanteiden kokonaiskehollinen aistiminen. Erityisesti mainitun Norjan työpajakokemuksen kautta saatujen havaintojeni varassa vahvistan Rantalan (2020, s.134) havainnon siitä, että luonto mahdollistaa herkistymisen yhdessä tietämiselle yhteisöllisen taiteen kautta eri tieteen ja taiteen alojen välille. Näenkin taiteen- ja muotoilun luontoon suunnatulla tutkimuksella ja käytänteillä paljon mahdollisuuksia tuottaa kokemuksen kautta saatua tietoa hyväksi lähteeksi uudistuvalla arvokeskustelulle joka kyselytutkimuksenkin (Nuoret NYT, 2023) mukaan vaikuttaa alan valintaan.

Sosiaalisuuden ja erityisesti siihen liittyvän vuorovaikutuksen tapahtumisen keskeisesti kiinnostavin kohta ajoittuu produktion ensimmäiseen yhteisölliseen kokeilemiseen.

Tulkitsessa heijastusta havaitsin myös sen, että mikäli peittää oman laitteen valon lähteestä kokonaan tai osittain, toisen tekemä kuva tuli aivan eri lailla näkyviin ja heijastuksesta muodostui jotain aivan muuta. Tämä oli itselle jotenkin käänteentekevä hetki. Tässä tapahtui kaipaamani vuorovaikutus. Mikäli havaitsi, että vieressä piirtävällä on jotain jännää meneillään oma kuvan peittäminen osittain tai kokonaan toi tuon jännän kuvan aivan uuteen valoon sanan varsinaisessakin merkityksessä. (Oma tulkinta 7.4.2021 kuvatusta videoaineistosta)

Piirtoheitintyöskentelyssä tapahtunutta villiksi ajatteluksi luonnehdittua toimintaa nimitetään taidemaailmassa myös termillä *bricoleur*, joka tarkoittaa, että sen toteuttaja toimii tavallaan säännöttömästi järkevän maailman sisällä (Siukonen, 2011, s. 42). Säännöttömyydeksi voisi katsoa sen, että halusin viedä yleisesti luentosalissa käytetyt jopa hieman kömpelöt laitteet mukaani epätyypilliseen sijaintiin ja toimintaan.

Minulta kysyttiin muutamia kertoja produktion aikana, miten saan vedettyä sähköt piirtoheittimille. Akulla toimiva piirtoheitin rikkoo johdottomuudellaan sääntöjä. Värkkäily on produktiota hyvin kuvaavaa toimintaa, joka lopulta johti kiinnostaviin yhteisötaiteen ulottuvuuksiin. Muotoiluajattelun kautta produktion tekeminen voisi edustaa myös tekijäkulttuuria *maker culture*, jossa Kohtalan (2022) mukaan korostuu niin materiaalia

kunnioittavat arvot, kuin itse tekemisen henki, vaihtoehtona massatuottamiselle ja kuluttamiselle. Dufva (2017, s. 138–139) yhtyy näihin ajatuksiin mainiten myös liikehdintään liittyvä kritiikin siitä, että osalle tekijäkulttuuri esittäytyy varakkaiden valkoisten miesten harrastuksena teollisuusvallankumouksen sijasta.

Rakkaudellisen muotoilun käsitteistöä hahmoteltaessa, tasa-arvoista saavutettavuutta onkin tärkeä pitää mielessä. Deweyn (2012, s. 2019) mukaan yhteisöllisyyden voima piilee juuri vaihtelevien persoonallisten yksilöllisten kykyjen vapauttamisessa ja käytössä. Hänen kasvatukseensa liittyvä ajatus kiteytyy vapauden suhteesta elämälle tärkeisiin asioihin. Produktion arvo ja ympäristöarvo latautunut suunnittelu ja muotoilu onnistuu asettautuessaan taiteen ja muotoilun välimastoon taiteellisen ilmaisun vapauttaessa sen käsitteellisestä massatuotannon ajatuksesta. Yliopiston ulkopuolelle katsottaessa yhteiskunnallista vastaa tulemistä voisi olla tasa-arvoista saavutettavuutta ja kestäviä toimitapoja edistävien *maker* tilojen lisääminen. Furman ym., (2022, s.17) suosittavat valtiohallintoa tukemaan yhteisöjen ja kansalaisjärjestöjen ohjausta osittamalla riittävää taloudellista tukea kestävyysmurrosta edistäville toiminnoille.

5.2. Produktion vaiheet suhteessa ekoterapeuttiseen itsekasvatukseen

Kallio ym. (2022, s. 25–26) esittävät, että tämän aikakauden pääasiallinen ongelma on nopeatempoinen lähinnä kaupallista hyötyä tavoitteleva toiminta, joka johtaa muiden elävien olentojen rakkauden hylkäämiseen oman edun tavoittelun nimissä. Korjaavaksi ratkaisumalliksi Kallio ym. (2022, s. 40) esittävät ekoterapeuttista itsekasvatusta, jossa pyritään biofilian lisääntymiseen. Biofilia ymmärretään Kallion & Pulkin (2022, s. 32) kuvaaman käsitteen kautta, joka tarkoittaa moninaiseksi elämän rakkauteen, vaalimiseen ja edistämiseen kuuluvaksi tunteeksi, tahdoksi ja pyrkimykseksi.

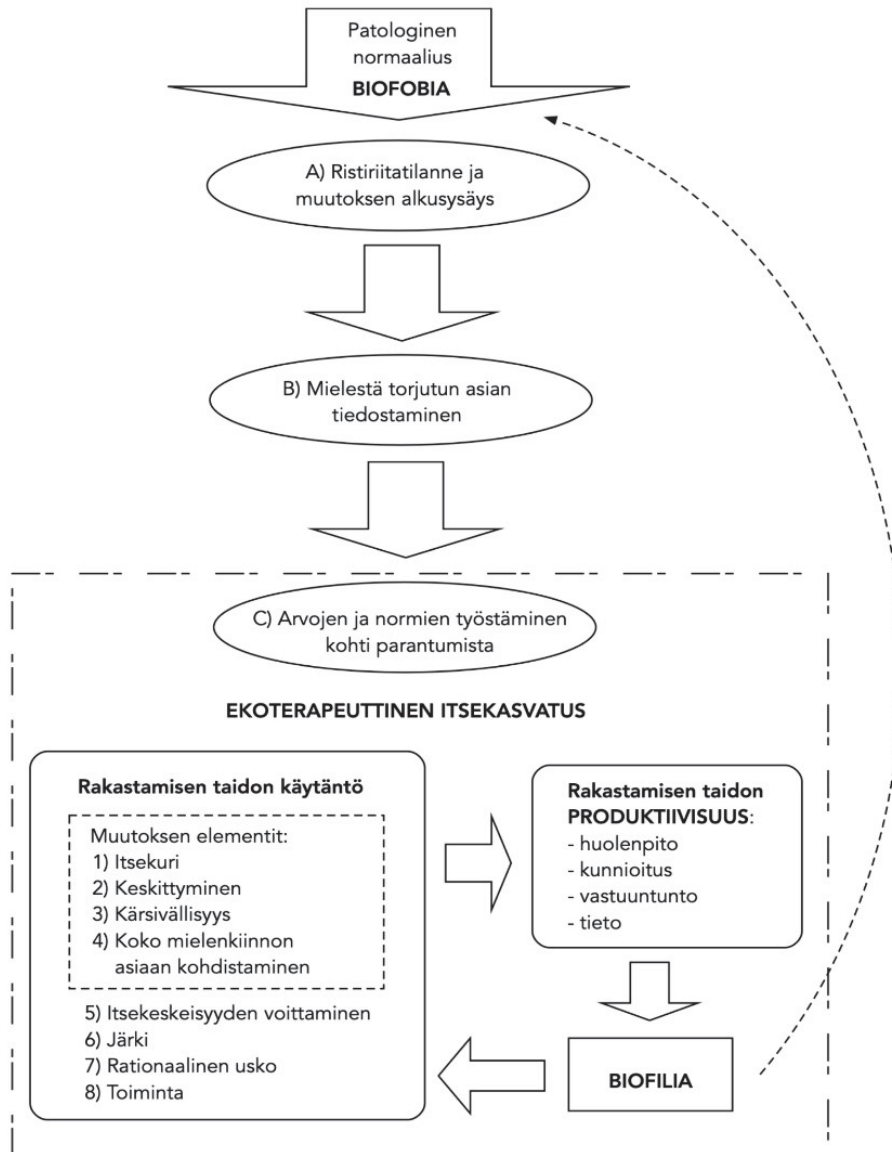
Kapitalistisen yhteiskunnan rakkaudettomuus ja sen kritiikki ei ole uusi ilmiö taiteen ja muotoilun maailmassa. Vuosina 1957–1971 vaikuttanut radikaalivasemmistolainen *Kansainväliset – situationistit* (SI) -niminen ryhmä yhdisti Pyhtilän (2005, s. 9) mukaan teoksissaan ja tekemisessään marxismia ja avantgardeista ajattelua. Ryhmä syntyi vastauksena huomioon länsimaisen yhteiskunnan pyrkimyksestä tehdä kansalaisistaan passiivisia sivullisia (Pyhtilä 2005, s. 9). Mäki (2005, s. 29–30) sen sijaan esittää aktiivisempaa sivullisuuden näkemystä. Hän kutsuu kulutustuotteisiin liittyvää yleisesti hyväksyttyä mutta kuitenkin

toisaalla tuhoavaa toimintaa rakenteelliseksi väkivallaksi. Myös Arendt (2002, s. 142) käyttää samaa sanastoa kuvatessaan, että ”kaikki valmistaminen on väkivaltaa”. Tämä viittaa ihmiseen, joka ottaa ja muokkaa materiaaleja muusta luonnosta vaikuttaen näin sen omaan kiertokulkuun.

Yhteisöllisestä taiteesta motivoitunut produktio nousee muotoilun opintojeni sisältä. Sen ei kuitenkaan tarvitse jättää muotoilua huomioitta, oikeastaan päinvastoin. Kettunen (2021, s. 119) mainitsee muotoilun olevan ihmisten välistä historiallista sopimista, jota hänen mukaansa ei sido mitkään luonnonlait siinä suhteessa, etteikö muotoilu voisi uudelleen järjestäytyä, kuten se olemassaolon aikanaan on historiallisestikin tehnyt. Materiaaliteknisesti ekologisesti kestävämpiä ratkaisuja etsitäänkin tieteen ja muotoilun yhdistävissä projekteissa esimerkiksi selluloosaan liittyvien oivallusten kautta (Kääriäinen, 2021, s. 141–142). Kääriäisen (2021, s. 141-142) mukaan tällaisissa projekteissa painotuksena on ihmisten välisen kanssakäynnin teemastossa esimerkiksi toisen kunnioitus ja yhteinen näkemys.

Yli puoli vuosisataa sitten Papanek (1973, s. 279) näki muotoilukoulujen merkittävimpanä heikkoutena niiden painotuksen liialliseen muotoilukoulutukseen sen sijaan, että tarjottaisiin riittävästi tietoa yhteiskunnallisesta, taloudellisesta ja poliittisesta kontekstista, missä muotoilijan on toimittava. Muotoilija ja tämän tutkielman taiteilijamuotoilijana toimii yhteiskunnan sisältä Frommin tuotantoa mukaillen kapitalistisen yhteiskunnan osana, jonka keskeinen ongelma on sen alistava välipitämättömyys ympäristöä ja häntä itseään kohtaan (Kallio ym., 2022, s. 42). Ylläpitääkö kapitalistiseen muotoiluun keskittyminen rakkaudettomuutta?

Rytilahti (2020, s. 212) esittää, että muotoilun mahdollinen tulevaisuuden tehtävä voi olla sosiaalitieteen ja kulttuurintutkimuksen käsitteellistämien konkretisointi, uuden tiedon soveltaminen ja sen palauttaminen takaisin yhteiskunnalle ja ihmisille selkeässä ja ymmärrettävässä muodossa. Jotta taiteilija-muotoilija voi asetella itsensä Rytilahden esittämiin tulevaisuuden tehtäviin, tulisiko hänen itsensä kasvaa ensin rakkaudellisemmaksi? Näin voisi sanoa ja esimerkiksi Aaltola (2015, s. 287) peräänkuuluttaa todellisuuteen heräämistä nostaessaan kulttuuriteoreetikko Susan Songin sanomaa velvollisuudesta yli pinnallisuuden speaktaakkelin.



KAAVIO 3. MALLINNOS ARTIKKELISTA EKOTERAPEUTTINEN ITSEKASVATUS. (KALLIO YM. 2022, s. 40)

Tarkasteltaessa ekoterapeuttisen itsekasvatuksen mallia sen lähtökohdaksi Kallio ym. (2022, s. 32) kuvailevat että, kapitalistisessa yhteiskunnassa ihmisten mahdollisuudet itsekasvatukseen ovat heikentyneet. Tämän normaalitilan ymmärtämisessä he nojautuvat Frommin kirjoituksiin siitä, miten kapitalismi on surkastuttanut luonnon ekosysteemistä irrotetun ihmisen osaksi talouskoneistoa. Tässä rakkaudettomassa ja ihmistä brändäävässä normaaliudessa moraalinen arviointikyky heikkenee samalla kuin ahneus ja apatia lisääntyvät. Tätä tilaa kutsutaan patologiseksi normaalitilaksi.

Kaaviota 3 tarkastellessa projekti on käynnistynyt osin itse tunnistetun patologisen normaaliuden tunnistamisen ja siihen reagoimisen seurauksena. Toisaalta tunnistan produktion aikana myös ristiriitaista ajattelua ja kaaviota tiukasti tulkiten vois jopa puhua ajoittaisesta taantumisesta. Toisinaan hyveellinen päämäärä on kirkkaana mielessä ja mukana toiminnassa ja toisinaan tuo sama ajatus tuntuu jossain hetkessä vieraammalta. Aaltolan (2020, s. 312–313) mukaan ihminen on ristiriitainen olento, jolle maailma ei ole johdonmukaisen toiminnan kautta helppo paikka. Hän myös muistuttaa tieteen tulkitsijoiden erilaista perspektiivistä liittyen juuri ristiriitaisuuteen. Aaltolan (2020, s. 313–314) mukaan psykologian termi kognitiivisesta dissonanssista eli älyllisestä riitasointuisuudesta kääntyy filosofiassa termiin akrasia eli tila, jossa tiedetään asian moraalinen oikeellisuus mutta toiminta on vastaista. Tämän tutkielman näkökulma painottuu jälkimmäiseen. Produktion patologisen normaalitilan irtaantuminen esiintyy aineistossa seuraavanlaisesti:

Ehkä projektin ensisijainen tarkoitus ei ensinnäkään ole tarkastella objektin fyysistä muotoilua vaan muotoilun ja esinekeskeisyyden takana tapahtuvaan muuta ontologiaa luovaa ilmaisua unohtamatta (Aineistomerkintä 31.1.2022)

Ekoterapeutin itsekasvatuksen kaavion teksti: ”Ristiriitainen alkutilanne ja muutoksen alkusysäys”, voitaisiin tulkita Aaltolan (2020, s. 312) ihmisen ristiriitaisuuteen liittyvän ajatuksenkin kanssa rinnakkain. Ristiriitaisuus aineistossa esiintyy esimerkiksi seuraavassa lainauksessa, jossa pohdin produktion ja siitä kirjoittamisen järkevyyttä:

Tuntuu, että tämän tästä kyseenalaistan projektin merkityksellisyyden. Toisaalta koen siitä jopa ehkä syyllisyyttä huolimatta jo saamastani positiivisesta ja tukea antavasta palautteesta. Tee se ja kirjoita siitä...Onko tässä järkeä ja miten tämä voi auttaa esimerkiksi tulevaisuudessa. Onko tämä tulevaisuuden selviytymisen kannalta yhtään järkevää. (Aineistomerkintä 21.2.2022)

Aineistossa ilmenee, että tunnistan jo prosessin aikana produktioon ja sen reflektointiin liittyvää ristiriitaisuutta:

En tiedä miksi edelleen kirjoitan projektin tarpeellisuudesta johan se tässä, tapahtuu koko ajan. Ehkä vallitseva käteispula ohjaa ajatteluani ehkä Maslow olikin oikeassa, perustarpeet pitää olla tyydytetty, että ylevämmille ajatuksille on tilaa. (Aineistomerkintä 22.2.2022)

Saarinen (2015, s. 77) kuvaa Fincinon ajattelusta johdettua koulutukseen liittyvää rakkautta korkeaksi maaliksi, joka hänen mukaansa on myös helppo hukata muiden mielenkiinnon kohteiden ja esimerkiksi vaurastumisen tarpeiden takia. Koulutukseen liittyvästä rakkaudesta (Schoder, 2010) toisaalta toteaa, että pedagogisen rakkauden historiallisesti keskeinen henkilö, Paul Freire ei kovin tarkasti määritellyt sitä, miten koulutus muodostaa rakkauden teon. Erilaisissa ristiriidan tunteissa velloessa koin produktion aikana myös vaikeasti määriteltävää tarkoituksettomuutta tai tyhjyyttä. Yhtenä syynä tähän voi olla se, että muotoilussa kyllä käytetään hyvin empaattista ja rakkaudellistakin sanastoa kestävyys teemaa unohtamatta (Sanders, & Stappers, 2014) mutta sen ongelmallisuus on siinä, että tarkemmin katsottaessa huolenpito ja hoiva kohdistuu usein lähinnä ihmiseen eikä häntä ylläpitävään luontoon.

Saari (2016, s. 313) mainitsee, että rakkauden kattavasta sosioemotionaalista maailmasta voitaisi koettua yksinäisyyttä ajatellen tietää tutkimuksellisestikin enemmän. Suomen talousjärjestelmässä toimiva muotoilija voisi systeemistä ajatteluaan kehittäen syventää myös ymmärrystään todellisuudesta ja näin lisätä omaa ja muiden elämän merkityksellisyyden kokemusta (Salonen & Salonen, 2023). Rakkaudelliseen muotoilijuuteen merkityksellisyyttä, ymmärrystä ja biofiliaa lisäävä akti voisi olla ymmärryksen lisääminen keskinäisriippuvuuksista ja jatkuvuusharhoista, kuten siitä että bruttokansantuotteella mitattu talouskasvu ja ympäristökuormituksen vähennys ei Furmanin ym. (2022, s. 8) mukaan ole tutkimustiedon valossa saman aikaisesti mahdollista. Kestävyys teemoista puhuttaessa käsitteistön yhteisymmärrys ja sitä kautta yksinäisyyden tunne tiedeyhteisössä voikin keventyä omaan alaan vaikuttava systeemisen tiedon ja tieteiden välisen yhteistyön kautta.

Huhmarniemi (2021, s.164) kuvailee yhteisöllistä taidetta todeten sen vastaavan yksinäisyyden haasteeseen. Hän luonnehtii taiteilijoiden välistä yhteistyötä monimuotoiseksi sen sisältäessä yhdessä tekemistä muun luonnon, kuten puiden kanssa. Huhmarniemen ajattelua soveltaen, voi pohtia, torjuinko produktiossani eksistentiaalisen yksinäisyyden kokemusta yhteistyöllä piirtoheittimen kanssa tai asettumalla vuorovaikutukseen käyttämieni materiaalien ja työvälineiden kanssa. Tekemisen reflektiooni nousi muun muassa rakkauden ja intohimon kokemuksista:

Seuraava ajatuksen juoksutusta saattaa kuulostaa jopa todellisuudesta irtaantuneelta mutta minusta alkoi tuntua, että pienoisi-piirtoheittimet ja kärry alkoivat elää enemmän kuin edustamana materiaalina. Varsinkin maalaamisen jälkeen pienet piirtoheittimet saivat jotenkin inhimillisen persoonan. Mikäli esimerkiksi tunnen intohimoa tai rakkaudellisuutta tekemistä kohti siirtyykö se esineeseen ja pystyvätkö muut tuntemaan tai kokemaan sen jotenkin? (Aineistomerkintä 9.4.2022)

Taiteellinen luova toiminta on Kallion ym. (2022, s. 41) mukaan ekoterapeuttisen itsekasvatuksen rakkaudellista tietoa ja vastuuntuntoa tuottavaa käytäntöä. Kun järjestin huhtikuussa 2021 ensimmäisen yhdessä tekemisen piirtoheitinkokeilun, raportoin tutkimuspäiväkirjassani (31.1.2022) syntyneestä vuorovaikutteisesta tilasta: ”Yhdessä piirtäminen oli muutenkin vuorovaikutuksellista, kun yhdessä tehdessä katselee ja kommentoi alati muuttuvaa kuvaa tai puhuu jostakin ihan muusta.”

Ystävän rakkauden teemalla tarkasteltaessa aikuisten on usein hyödyllistä käyttää jotain siirtymäkohdetta, joka leikin tavoin kokoaa ystävät yhteen (Saarinen, 2015, s. 37). Saarisen ilmaisussa on objektin toiminnallinen luonne, jossa ei-inhimillinen toimija kokoaa inhimilliset toimijat yhteen. Tätä ajattelua soveltaen, piirtoheittimillä ja tekemisen tilallisuudella oli produktioissani osallistuva toimijuus. Piirtoheittimen toimijuutta voi ajatella epärationaalisella ja vaistonvaraisella tasolla. Kokeellisuuden alueella liikkuva uusmaterialistinen filosofia sallii tallaisen jopa kaaoksellisen ajattelun (Lummaa & Rojola, 2014, 22). Produktioissani materiaalin ja laitteen toimijuus ilmeni esimerkiksi siten, että koin piirtoheittimen opettavan minua, kuten kirjasin tutkimuspäiväkirjaani (18.6.2023): ”Kotiin hankkimani piirtoheittimet toimivat myös opettajanani ilmiötä tarkastellessa.”

Ensimmäistä piirtokokeilua sävytti vahvasti kokeellisuus ja havainnointia helpotti jatkuva puhuttu kommunikaatio, kuten tutkimuspäiväkirjassani (31.1.2022) kuvailen: ”Piirtämisen ikään kuin mahdollistava ilmapiiri luo itsessään isomman kokemuksen”. Sain kokeilusta onnistumisen kokemuksen. Jos piirtoheitin kutsui meidät kaikki yhteen ja tuotti meille kokemuksia ja tuntemuksia, niin miten se rinnastuu yksinäisyyden torjuntaan tai mitä materian toimijuus suhteessa yksinäisyyden kokemukseen voi olla?

Tarkasteltaessa uusmaterialismia, jonka yhtenä ulottuvuutena olisi rakkaudellisuus, nousee vääjäämättä lisää kysymyksiä siitä, miten materia ja ympäristö koetaan. Tähän jonkinlaisena vastauksena Fromm (1970, s. 41) toteaa, että ”rakkaus sen sijaan on aktiota inhimillisen

voiman käyttöä, joka on mahdollista vain vapauden vallitessa, ei milloinkaan pakonalaisuudessa”. Fromm johtaa tämän tulkinnan filosofi Spinozan affekteista. Frommin (1970, s. 40) mukaan kyseessä on ”ihmisen sisäisten voimavarojen käyttöä riippumatta siitä, onko seurauksena mikään ulkonainen muutos vai ei.”

Yksinäisyyttä ehkäistäessä on tunnistettu, että nimenomaan yksilön kokijuus on merkityksellistä. Merkitystä voidaan esimerkiksi lisätä sillä, että niitä kokemuksia kysytään suhteessa kontekstiin (Grönlund & Falk, 2016, s. 279). Ihmisen rakkauden kattava evoluutiopsykologinen näkökulma yhteydestä tukee tätä (Berscheid, 2006, s. 47). Aineistossa havainto nousee juuri ensimmäisestä yhteispiirtämisestä, jossa toinen osallistuvista opettajistani nosti esille ilmiön siitä, että ihmisellä on taipumus nähdä hahmoja abstrakteissa muodoissa. Syntyi mukaansa tempaavan hauska tilanne, jossa vuorotellen osoittelimme taululle heijastettua sekamelskaa, josta tunnistimme erilaisia hahmoja kuten eläimiä.

Ammattimaisen taiteen opiskelun tilaa voidaan luonnehtia rakkauskeskeisen työsanaston kautta. Ensimmäisen piirtosession onnistumisen ja motivaation rakentumista tukee myös rakkaudellisuuden dynamiikka, jossa työyhteisön keskinäisen rakkaudellista tekemistä vahvistaa tunne arvostuksesta (Määttä & Uusiautti, 2014, 155). Frommin (1970, s. 40) mukaan energian käyttö ulkoisin päämäärin, kuten kunniaan tai himoon, on passiota. Ehkä rakkauden moninainen olemus mahdollistaa useampia samanaikaisia kokemuksen tasoja?

Filosofisessa rakkauden sanastossa liikuttaessa on samalla hyvä muistaa, että kliinisesti aivojen kuvantamismenetelmiä käyttäen on pystytty osoittamaan, että rakastumisen kokemus on yksi ihmisen voimakkaimmista tunnetiloista (Karlsson, 2010, s. 2731).

Rakkauskokemuksella on ihmiskehossa negatiivisia tunteita hillitsevä vaikutus ja se estää hermoverkon toimintaa tilanteissa, jossa arvioidaan muiden ihmisten sosiaalista toimintaa. Rakastuminen hämärtää ihmisen kykyä ymmärtää rajaa oman ja muiden mielentilojen välillä (Karlsson, 2010, s. 2736). Reflektiota tarkastellessa onkin hyvä pitää mielessä saman tilan eri kokijat toisaalta ekoterapeutin itsekasvatus painottaa myös itsekuria rakastamisen taidon käytännössä.

Järjestämäni ensimmäiseen piirtosessioon osallistuvilla opettajillani on ammattinsa kautta syntyvä olemisen ja kokemisen taso ja rooli. Se mitä muiden ihmisten subjektiivisen

kokemisen tasolla todella tapahtuu, on aina vain kokijan omassa tiedossa. Tapahtumaa voidaan kuitenkin näin jäljестäpäin tarkastella metodin kautta. Tutkija-taiteilijat eivät toimintaa tai ilmiötä tarkastellessa toimi yksin vaan muiden kanssa (Jokela & Huhmarniemi, 2020, s. 48). Ensimmäistä piirtosessiosta, yksi osallistuja käytti termiä piirtolaboratorio. En edes itse tiennyt silloin, että tästä käynnistyi monivuotinen ilmiön tarkasteluprosessi.

5.3. Rakkaudellisen performatiivisuuden rakentuminen

Norjan vuoriston keskellä elokuisen viileässä alkuyössä 23.8.2023 *Observation of Change* -hankkeessa toteutettiin yhteisöllinen performatiivinen työpaja. Työpajassa kulttuuri teemoitettu performanssi kosketti useaa osallistujaa. Tämä ilmenee paikan päällä käytyjen keskustelujen sekä vastaanottamieni kirjallisten palautteiden muodossa. Tilanteessa oli läsnä olevan herkkä ja harras tunnelma.

Kuljettaessamme laitetta kohti kulttuuriteemaa kohtaa eräs paikallinen samaa reittiä lähes päivittäin kulkeva henkilö sanoi havainneensa ensi kertaa pienet kuusentaimet, sillä laitteen metsään osoittama valokeila valaisi erityisen kirkkaasti metsän alaosassa olevaa kasvustoa. Myös valikoidulle pysähtymiskohdalle, johon valokeila suunnattiin, muodostui väylä, jonka etuosalla on pieni kuusen taimi. Tämä lisäsi nähdäkseen syvyysperspektiiviä, mutta synnytti samalla mielikuvan puiden kulttuurista, jossa isojen kuusien juurelta kasvaa uusi sukupolvi.

Teema sai nopeasti osallistujien keskuudessa nimen valotunneli. Teknisesti valotunneli toteutui niin, että vain toinen piirtoheitin oli päällä ja metsään heijastettiin pyöreä valokeila. Teemaan saate oli ”menneet ja nykyiset sukupolvet” sisältäen puut ja ihmiset. Menneet sukupolvet ovat aikansa hyvää tarkoittaen istuttaneet metsän, mutta nykyisyydessä siitä on tullut rasite. Monen hankkeessa olevan mielestä puiden tappaminen ja niiden jättäminen kasvu sijaintiinsa aiheutti ristiriitaisia ja jopa omia arvoja koettelevia ajatuksia.

Culture pysähdyksellä ei piirretty mitään sen sijaa suoritimme yhteisen kävelyperformanssin, jossa kävelimme yksi toisensa jälkeen metsään heijastettua valotunnelia pitkin poistuen lopuksi pimeyteen. Tätä kokemusta pidettiin vaikuttavana, mikä ilmenee saamastani osallistujapalautteesta (8.10.2023): ”Valotunneli, jota pitkin voi kävellä sisälle metsään oli vaikuttavan konkreettinen siirtymäriitti.” (Keskusteltuamme tästä tunnelista myöhemmin,

todettiin sellainen osio, jossa äiti käveli rinta rinnan lapsensa kanssa valotunnelia pitkin, erityisen koskettavaksi kuten myös seuraava:

Tässä sijainnissa ei ollut melkein ollenkaan liikenteen ääntä tai sitten kokemus oli niin voimakas, että suodatin kaikki äänet. Nähdessäni kaksi ihmistä kävelemässä pois valosta, en oikein osaa selittää. Tunne oli voimakas, en ole varma tunsiko surua vai antoiko näky vain niin paljon ajateltavaa. Ryhmän jäsenten välillä ei ollut juurikaan sanallista keskustelua. (Osallistujan palaute 28.11.2023)

Frommin (1970, s. 35) mukaan: ”Kaikessa luovassa työssä taitaja ja hänen kohteensa liittyvät yhteen, ihminen yhtyy maailmaan luomisen työssä”. Valotunnelin toteutus ja tekninen syntyminen paikan päällä metsässä suoritettussa yhteisessä katselmuksessa voidaan Saarista (2015, s. 85) tulkiten todeta tiedolliseksi rakkaudenteoksi. Hänen mukaansa ”mielen kuolemattomuus perustuu siihen, että hankittua tietoa voidaan kirjoittaa muistiin ja opettaa niin, että se siirtyy seuraaville sukupolville.” Tästä johtaen valotunnelin kävelyperformanssissa kirjoittamien ja opettaminen tapahtui näin performatiivisen kulttuurissa olemisen kanssa, johon kuului ihminen ja muu luonto menneessä ja tulevassa.

Työpajakokemus tuotti itselleni ja osallistujille eksistentiaalista merkityksellisyyden tunnetta, jota tulkitsen myös rakkaudellisuuden kokemukseksi. Valotunneli (kuva 26) kontekstualisoi kaksi kulttuuria ihmisen menneet ja tulevat sukupolvet ja kuusien roolin sekä muun luonnon vaikutuksen tämän rinnalla. Koin, että performanssin avulla onnistuimme luomaan jotain mitä Martin (2013, s.198) kuvaa performatiiviseksi kartoitukseksi. Tässä uusmaterialistisesti alkuperäiskansojen taidesuhdetta tarkastelevassa kuvauksessaan hän toteaa, että taiteilijan merkitys maasuhteen kuvauksessa on elintärkeä, sillä tehtävänä on tuoda maailma olemassaoloon vuorovaikutuksen kanssa. Hän painottaa muistamisen ja kulttuurin oleellisuutta suhteessa todellisuuteen eikä mielikuvitukseen perustuen (Martin, 2013, s.198).



KUVA 26. TYÖPAJA, NORJA JUNKERDAL 2023. VALOTUNNELI METSÄSSÄ TEEMANA KULTTUURI. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

Ajatuksellista rinnalla kulkemista Martinin kanssa esittävät myös Härkönen ja Stöckell (2019, s. 647) pohdinnassaan, jossa heidän mukaansa ”tietoinen tai tiedostamaton halu vuoropuheluun ohjaa uudistavaa taiteellista lähestymistapaa kulttuuriperintöön”. Heidän kuvaamassaan vuoropuhelussa keskustelu koostuu rytmistä, jossa puhuminen ja kuunteleminen tahdittuvat empatian ja hiljaisuuden kanssa. He myös mainitsevat visuaalisuuden ohella materiaalisuuden ja ruumiillisuuden vuorovaikutuksen helpottajina.

Myös Luostarinen (2023, s. 2003) nostaa aikuisten metsäleikkien tärkeyttä arjen harmautta poistavina. Hänen mukaansa niihin ei tulisi suhtautua häpeillen vaan aikuisuuden totisuutta

keventävänä. Luostarisen mukaan taideperustaiset paikkaleikit syventävät paikkakokemusta ja tuottavat uusia oivalluksia.

Siukonen (2011, s. 21) pohtii tekemisen olemusta ja tekevien käsien ajattelua taiteilijan hiljaisuuden olemuksen kautta, eli taiteen tekemisessä ajattelemista. Arendtin (2017, s.164) lukeminen syventää tätä ajatusta, kun hän toteaa, että ”Eristäytyminen on välttämätön ehto kaikille taidoille, jotka koostuvat >> idean>>, valmistettavan esineen mielikuvan, kanssa yksin olemisesta”.

Mutta onko tällaisessa tekemisessä kyseessä enemmän kuin mielikuva? Kallion ym. (2022, s.34) mukaan rakkautta vastuuntunnon taitona harjoittaessa ihminen kehittää kykyään, jolla hän voi oppia näkemään ympärillään olevat oliot ja luonnon arvokkaina sellaisenaan, eikä ainoastaan omien tarpeiden välineinä. Uusmaterialistisen toimijuusrealismin kautta piirtoheittimen toimijuus voidaan nähdä myös niin, että piirtoheitin ja sillä suoritettava piirtoilmiö ohjasi minua ja kanssapiirtäjiä.

Toimijuusrealismissa maailma ja siinä toimiva materia, kuten piirtoheitin, on aktiivinen toimija, joka on vuorovaikutuksessa inhimillisen ja ei-inhimillisen kanssa (Barad, 2007, 149). Tämän voi rinnastaa Norjan työpajan osallistujan (28.11.2023) lähettämään palautteessaan, jonka mukaan performanssi: herätti tietoisuuden, jota hän ei ollut aiemmin tuntenut. Osallistuja pohti erilaisen liikkeen, luonnollisen -ja ei luonnollisen äänen sekoittumisen ja pimeyden vaikutusta kokemukseensa. Sovittaessani Baradin toimijuusrealismia rakkaudellisuuden teemaan hieman vastakkaisena näkemyksenä Salmela (2017, s.185) toteaa Baradin toimijuusrealismin soveltuvan rajoittuneesti tutkimukseen, johon vaikuttavina elementteinä on tunteet, psyykkiset tilat, luonteenpiirteet ja moraalit, koska teoria ei hänen mukaansa huomioi niitä.

Piirtoheitinkärryn käyttö vaatii monenlaista puuhastelua. Kärryä liikutettaessa laitteen jalat nostatetaan yläasentoon ja kärryn jalkojen kiristysmutterit ruuvataan sormin. Norjan työpajan edetessä osallisuus kärryn operointiin lisääntyi. Osallistujat alkoivat omatoimisesti auttaa, kun he näkivät mitä teen. Eräs osallistuja kommentoi Norja työpajassa, että ”laite on jotenkin sellainen, että sitä tekee mieli hypistellä ja säätää”. Tällaista elementtiä en ollut osannut

ajatella etukäteen, mutta onhan esimerkiksi nuotiossakin viehättävää myös se valmistelun ja syöttämisen prosessi.

Laitteen ympärille syntyneet ilmiöt, kuten rakennusvaiheessa ja performanssissa saamani apu voidaan Saarista (2015, s. 63) tulkiten nähdä lähimmäisenrakkauden kautta.

Lähimmäisenrakkaudessa arjen teot ratkaisevat ja niiden perustana on käytännön tarpeet.

Fromm (1970, s. 71) toteaa: ”Se rakkauden laji, johon kaikki muut rakkauden lajit pohjautuvat, on lähimmäisenrakkaus.” Hän sisällyttää lähimmäisen rakkauteen halun inhimillisestä huolenpidosta edistää ja kunnioittaa toisten elämää. Lähimmäisenrakkauden linssin läpi katsottaessa laitteen ja seuranneiden ilmiöiden tapahtuminen on ollut monen auttava ihmisen ja työyhteisön rakkaudellinen teko.

Materiaalin ja rakkauden olemuksesta Koljonkoski-Rännäli (2014, s. 31) toteaa käsityöntekijän rakkaudessa kyseessä olevan materiasta ja aineellisuudesta, joka sisältää eri toimijoiden välisen liikkeen. Hän jatkaa, että tässä liikkeessä on kyse esteettisen materialismin ylittävästä sosiaalisuudesta, ymmärtämisestä ja kosketuksesta. Hänen mukaansa edes yhden materiaalin henkilökohtainen syvä ymmärtäminen olisi väylä parempaan ekologiseen ymmärrykseen. Lapin Yliopistossa tällaista syväymmärrystä voi tuottaa esimerkiksi taiteen ja muotoilun tutkimuksen kentällä vuonna 2023 käynnistynyt villakäsityöperinteen uudistamishanke, johon sisältyy ihmisen ja materiaalin vuorovaikutteisuuden tarkastelua (Cervantes & Huhmarniemi, 2023).

Luovan tekemisen on ilmapiirin keskustelu tasot, sallivuus ja ylipäättään miten puhutaan, on noussut itselle hyvin merkitykselliseksi. Tätä silmällä pitäen on pitänyt kääntyä myös itseensä siinä suhteessa, että pyrkii pitämään myötämielisen suhtautumisen toisten ideoita kohtaan, vaikka ensimmäinen ajatus olisi mitä tyrmäävin. Näistä tapahtumista ja niissä esillä olosta tulee kahdenlaisia olotiloja. Ensimmäinen olotila on se, että haluaa muiden kokea saman minkä itse tuntee piirtoheitinten heijastuksissa. Toinen olo on intiimimpi ja henkilökohtaisempi. (Tutkimuspäiväkirja: 17.3.2022)



KUVA 27. PIIRTOHEITTIMIEN TUTKIMISTA KOTONA. KUVAAJA TOMMI YLÄJOKI 2022.

Kuva 27 ja samana päivänä kirjoittamani teksti voitaisiin Saarista (2015, s. 29) mukaillen tulkita vastavuoroisuuden tai leikittelevyyden rakkaudelle. Itselleni tässä esittäytyy oman tapani tarkastella produktiota ja siinä olevia toimijoita kuten piirtoheittimiä yksin henkilökohtaisella kokeellisuuden tasolla antautuen ilmiölle ja itsereflektiolle. Saarinen (2015, s. 29) toteaa yksin olemisen taidon olevan käynnistävä elementti kohti hyväksyvää ja vastavuoroista rakkautta. Frommin teoriaa tulkitseva Kallio ym (2022, s.38) näkevät itsekeskeisyydestä edenneen kykenevän tarkastelemaan inhimillisiä ja ei- inhimillisiä olioita objektiivisesti. Tutkimuslähtöisestä tarkastelusta Saarinen (2015, s.88) painottaa itsekieltäytymistä ja sielunantamista kohti subjektia, jonka vastineeksi tutkija voi saavuttaa erilaista toimintaympäristöä ja toisaalta itseymmärrystä. Samassa yhteydessä Saarinen myös osoittaa objektiivisuuden pyrkimyksen haasteen, jos työtä motivoi jonkun ”rakastetun katse”.

Piirtoheittimen heijastuksen käyttö niin, että piirtäjästä voi tulla myös heijastuspinta mahdollistaa monipuolisen vuorovaikutuksellisen performatiivisuuden. Omista ensimmäisistä

iholle heijastamiskokeiluista siirryttäessä noin puolentoistavuoden päähän *Observation of Change* -hankkeen työpajaan osoitti, että omalle tekemiselle antautuminen kannatti. Kuvan 28 työpajaan osallistuja asettui metodin esiteltyäni heijastukseen työpajan viimeisessä *surgery* eli leikkaus teemoitetussa pysähdys kohdassa (kuva 29). Hän ilmaisi teollaan pyrkivänsä asettumaan ”tuhottavan kuusimetsän rooliin”, joka kuvaannollisesti leikataan vuoristo maisemasta heidän toimestaan. Petrimaljan läpi tehtävään heijastukseen piirrettiin tällä pysähdyspaikalla injektioruiskuilla, joihin oli laitettu piirtoaineeksi elintarvikeväriä.

Eräs työpajan osallistuja kirjoitti palautteessaan 28.11.2023 *hämmästyneensä kuinka merkittävä ero paljaalla iholla on valkokankaaseen verrattuna*. Itsekeskeisyyden voittamisen teemassa paidan pois riisuneen osallistujan toiminta voidaan Kallion ym 2022 s,38 tulkintaa mukaillen nähdä biofilian lisääntymisenä ilmaisun tuodessa keskustelevaa näkökulmaa luonnon itsearvoisuudelle. *Observation of Change* -hankkeen kohteena oleva ihmisten istuttama kuusimetsä tuhoutuu vain tietynlaisen ihmislähtöisen sanaston kautta sillä metsän maatuessa muu luonto näyttää mitä tulee tilalle.



KUVA 28. SURGERY TEEMOITETTU PIIRTO JUNKERDALISSA NORJASSA. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.



KUVA 29. JUNKERDALISSA NORJASSA *SURGERY* TEEMOITETUSSA PERFORMANSSISSA LAITTEELLA PIIRRETTIIN VANHAN VAJAN EDESSÄ. PIIRTOHEITTIMIEN VALO HEIJASTETTIIN VAJAN OVESTA MÖKIN SISÄLLÄ OLEVAAN YLÄPARRUUN RIPUSTETTUUN VALKOKANKAASEEN. KUVAAJA LAILA INGVALDSEN 2023.

5.4. Mitä rakkaudellinen muotoilu on

Tarkasteluluvuissa tehdyt havainnot ovat tuottaneet sekä produktioiden teknisten arvojen tarkastelun että ekoterapeuttisen itsekasvatuksen teorian kautta tuotetut huomiot rakkaudellisuudesta. Tässä luvussa esitän sattumanvaraisessa järjestyksessä tulkintani siitä, mitä rakkaudellinen muotoilu näiden tarkasteluiden pohjalta on.

Rakkaudellinen muotoilu on:

- Toimintaansa ja sitä ohjaavia arvoja itsekriittisesti tarkastelevaa.
- Toimintansa motivaatiota esimerkiksi (tekemisen) himon näkökulmasta pohtivaa ja itselleen rehellistä.
- Ristiriitaisia tilanteita ymmärtävää toimintaa, joissa rakkaudellisuus tarkoittaa huolenpidollista suhtautumista suhteessa kaikkeen elävään.
- Ympäröivää rakkaudettomuutta ja yksinäisyyttä tiedostavaa.
- Kiinnostunut taidosta ja luotettavasta tiedosta kuten tutkimuksista yli rikastumisen tarpeen.
- Myötämielisellä herkkyydellä erilaisiin ihmisiin ja muuhun luontoon suhtautuvaa.
- Kysyvää ja kuuntelevaa.
- Omia ja muiden voimavaroja kuuntelevaa.
- Yhteiskunnan toiminnasta kiinnostunutta.
- Itseen päivittävää saadessaan uutta tietoa.
- Keskustelevaa.
- Rakkauskokemuksen mielentilaa hämärtävää vaikutusta ymmärtävää.
- Luontoa hoivaavia elementtejä toimintaansa sisällyttävää.
- Kulttuurista ympäristöä kuuntelevaa.
- Vuoropuheluun kutsuvaa ja osallistavaa.
- Tiedostavaa (vaikka työ syntyisi yksin se syntyy myös muita kuunnellen.)
- Inhimillisen rajallisuutensa ymmärtävää. (Posthumanistinen ja uusmaterialistinen teoria sisältää niin ikiaikaisia alkuperäsikansojen maailmankatsomuksia kuin modernimpia kvanttifysiisiä ilmiöitä.)
- Ongelmiinsa apua etsivää.
- Fyysistä kosketusta materiaalin kanssa ylläpitävää sekä halua ymmärtää sitä.
- Itsekeskeisyydestä pois pyrkivää ja tasa-arvoa rakentavaa.
- Monitasoiseen keskusteluun kuten rytmiin, hiljaisuuteen, ruumiillisuuteen ja empatiaan tavoittelevaa.

6. Heijasteissa

Tutkielmani käsitteli rakkaudellista muotoilua. Taideperustaiseen ja transformatiiviseen toimintatutkimukseen kiinnittyvässä tutkielmassani keskityin taiteellisen ajattelun ja ilmaisun kurssilla löytämäni piirtoheitinilmiön mahdollisuusavaruuteen tekniikan arvojen ja rakkauden teemassa. Analysoin piirtoheittimien kanssa toteuttamastani toiminnasta kertynyttä laajaa aineistoa tässä tutkielmassani, joka yhdisti muotoilua, kuvataidetta ja yhteisötaidetta.

Tutkielman taiteellisen osassa, näyttelyssä, pitkälle paperille levittynyt materiaali-installaatio konkretisoi muotoiluprosessini. Se teki näkyväksi sen, mikä siihen johtaneessa muotoiluajattelussa perinteisessä mielessä jää usein näkymättömäksi. Näkymättömissä saattaa esimerkiksi olla kulttuuriset arvot, joista oikeutettusi voi kysyä, onko jätteen tuottaminen todellisempaa kulttuuriamme kuin fiktiivisiin mielikuviin perustuvien tuotteiden suunnittelu ja käyttäminen. Itse koen muotoiluajattelun, siihen liittyvän kokeellisen työskentelyn ja erityisesti ajattelua ohjaavan tiedon ja taidon arvokkaaksi toiminnaksi, sillä aineistoni analyysissä nousi havaintoja muotoiluajattelun mahdollisuuksista myös yhteiskunnallisiin ekologisiin haasteisiin. Haluan tässä kuitenkin korostaa toimintaa ohjaavaa tietoa ja ajattelua.

Suunnitelutieteistä johdettu muotoiluajattelu keskittyy lähtökohtaisesti liike-elämän tarpeisiin. Mielestäni muotoiluajatteluun pätee hyvin siihen suhteutettu vanha sanonta, että muotoiluajattelu on hyvä apulainen mutta huono johtaja. Toisin sanoen aineistosta nousevien havaintojen perusteella, tällä vallitsevalla ekologisten kriisien aikakaudella, tutkimustietoon perustuvan järjenkäytön tulisi olla läsnä kaikessa muotoiluajattelussa. Aineiston analyysistä nousee havaintoja siitä, että tämän toteutus on vaikeaa. Muotoilun alaan liittyvää muuta luontoa, ja näin ihmistä itseäänkin tuhoavaa, kulutusta ylläpitävää epäkohtaa on nostettu esiin noin 70 vuoden ajan tuloksetta. Se on mielestäni traagista ja samalla osoitus siitä, kuinka vaikeaa näiden välttämättömien arvo- ja toimintatapamuutosten tekeminen on.

Tekniikan arvoteorian avulla suoritettu aineiston analyysi tuotti oppimista ja ymmärrystä siitä, että taloudellisen hyödyn ei tulisi olla tekniikan kehittämisen syy. Tekniikan tulisi palvella elämää ja edistää kestävyyttä. Analyysistä nousi havaintoja siitä, että teknologioiden ja esineiden kehittäminen voi olla syy muotoilijan tarpeelle tehdä jotain henkilökohtaisesti kiinnostavaa. Ilman eettistä ja moraalista tekniikan arviointia tällainen toiminta on luontoa

kuluttavaa energian ja materiaalien käyttöä. Tutkielman aineistosta nousi havaintoja siitä, että on tärkeää ymmärtää, että vaikka muotoiluprosessi saattaa tuntua intuitiiviselta ja tyydyttävältä, lopputuote ei välttämättä olekaan kestävä tai ekologinen. Muotoilijan on tärkeää olla itsekriittinen ja avoin muotoiluprosessin aikana ja kyetä tarvittaessa jopa keskeyttämään se. Ajattelen, että erilaisten toimintamallien, kuten tässä tutkielmassa koostamani teesit rakkaudellisesta muotoilusta, voisivat auttaa muotoilun eettisyyden ja kestävyuden kehittämisessä.

Muotoilunajattelun johtaminen produktion tekemiseen ja siitä Niiniluodon arvojen tarkasteluun nosti havaintoja siitä, että sen kautta voidaan lisätä ja edesauttaa ihmisen ja muun luonnon suhteen tunnistamista produktion vaikuttaessa tekijäänsä ja ympäristöönsä. Produktion työvaiheiden välissä luettu kirjallisuus sen kautta tapahtuva ajattelu tuli myös osaksi produktion tekemiseen liittyviä ajattelumalleja.

Arvotarkastelusta nousi havaintoja muotoilijan ammatillisen toimijuuden haasteista, kuten peloista tulevaisuuden toimeentulon riittävydestä. Muotoilun opiskelun käytänteitä kehittävässä mielessä ajattelen arvokeskustelua tarvitaan. Asiasta myös uutisoidaan säännöllisesti ja arvot vaikuttava ihmisten uravalintoihin. Se, kuuluuko nykyaikaisen korkeakoulutetun muotoilijan käyttää resursseja yhteiskunnallisen tavara- ja teknologiafetissin ylläpitämiseen, on arvopohdintaa herättävä eettinen ja moraalinen kysymys. Sen sijaan muotoilu voisi mielestäni tuottaa enemmänkin tutkimustietoa siitä, millaisia esineitä ja teknologioita sekä niihin kohdistuvia ratkaisuja ei pitäisi tehdä, jotta niitä ei haluta ostaa vaikkapa pelkän visuaalisen uutuusarvon, näennäisen paremmuuden tai riippuvuutta aiheuttavien ominaisuuksien takia. Tiedon jakamisen ja opettamisen teemassa tällaisen opetuksen sisällön tuottaminen olisi aineistosta nousevien havaintojeni perusteella tärkeä muotoilijuuteen liittyvä ammatillinen rakkauden teko.

Tutkielman aineistoa analysoidessa havaitsin, että ylijäämämateriaalista rakennetun pienoismallin tekeminen voi tyydyttää tekemisen vimmaa ekologisesti kestävästi. Prosesseja voi suunnitella niin että hukkamateriaalin käyttö ajatellaan seuraavan projektin raaka-aineena. Materiaalin fyysinen käsin työstäminen on ihmisen ajattelua tukevaa toimintaa ja ylläpitää yksilön hyvinvointia ja suhdetta fyysiseen ympäristöönsä. Tätä ihmisenä olemisen perusluonnetta ajatellessa suosittelen aineistohavaintojen perusteella, että vallitsevalla

digitaalisen ja tekoälyavusteisen suunnittelun ja siihen liittyvän 3D-tulostamisen aikakaudella pidetään huolta myös ihmisen omasta aivot-ajatus-käsi-käyttöliittymästä niin, että käsityötekniikat pysyvät myös tulevaisuudessa osana muotoilun opetusta.

Aineiston analyysistä nousi havaintoja siitä, että tekniikkaa kriittisesti ja eettisesti tarkasteleva monitieteinen tutkimus ja toiminta on ajankohtaista muotoilijan toimintaa. Aineiston analyysissä nousi myös havaintoja sekä omia tulkintojani siitä, että muotoilun opiskeluun olisi hyvä sisällyttää monitieteistä teoriaa. Toimintatutkimuksen ja taideperustaisen toimintatutkimuksen rakenteen ymmärtäminen ja käytännön harjoittelu ohjatusti muotoiluopintojen aikana voisi myös olla opintokokonaisuutta kehittävä. Tällainen olisi auttanut minua ymmärtämään nopeammin, mitä olen tässä tutkielmassa tekemässä. Tutkielmani myös vahvistaa havaintoa siitä, että taideperustainen toimintatutkimus toimii myös muotoilun tutkimukseen.

Produktion laitteen tekeminen tunnustelee aineistosta nousevien havaintojeni perusteella tekijäkulttuuria (*makers culture*). Tällaista toimintaa edistäviin tiloihin liittyy luontoa hoivaavaa ja yhteiskunnallista hyvinvointia lisäävää potentiaalia. Tätä ajatellen, kiertotalouteen liittyvä teoria olisi sopinut tähän tutkielmaan mutta se jäi aiheita rajatessani sen ulkopuolelle. Käsin tekeminen ja materiaalin fyysinen koskeminen tarjosivat tutkielman aineistosta nousevissa havainnoissa mahdollisuuksia yhteisöllisyyden rakentumiseen. Tutkielman aineistosta nousi havaintoja siitä, että tekijäkulttuurin suosiminen lisää kestävyysorientoitunutta toimintaa mutta tasa-arvon toteutumisen näkökulmasta sen saatavuutta olisi hyvä lisätä yhteiskunnallisella tasolla.

Ainestoa analysoidessa havaitsin, että laitteeseen ja sen rakentamiseen keskittyminen vaikuttaa tekijäänsä. Valinta siitä mitä tekee ja miten tekee, on oleellista. Huomasin, että yhteisöllisesti ihmisen sekä muun luonnon kanssa toteutettu taiteen luominen tukee ja kasvattaa transformatiiviselle toimintatutkimukselle luontaisesti rakkaudellisen muotoilujattelun kehittymistä, ihmistä ja muuta luontoa hoivaten.

Kun tarkastelin produktiota posthumanistisen ja uusmaterialistisen teorian kautta, erityisesti Baradin toimijuusrealismin kautta, huomasin, että laitteen kanssa toimiminen voi vaikuttaa tekijään ja hänen tunteisiinsa. Tämän tutkielman perusteella täsmällistä johtopäätöstä

inhimillisen ja ei-inhimillisten elementtien materiaalisesta toimijuudesta ei kuitenkaan voida vetää sillä mielikuvituksen, inhimillisten tunteiden ja psyykkisten tekijöiden yhteisvaikutus jätti avoimia kysymyksiä. Tieteenala on edelleen kehittyvä. Tutkielmassa posthumanistinen ja uusmaterialistinen lähestyminen oli myös niille kiinnittyvään filosofiseen ja filosofisiin ajattelumalleihin keskittyvää. Piirtoheittimen kanssa yhdessä tekeminen voi tuntua hassulta ilmaisulta mutta tällaisen teorian läpi katsottaessa leikkiin pitää mielestäni myös heittäytyä mielikuvitusta sekä uusia ajatusmalleja käyttäen. Materiaalinen toimijuus ja sen vaikutukset esimerkiksi yksinäisyyden torjuntaan jäävät näin avoimeksi, mutta posthumanistinen ja uusmaterialistinen teoria tarjoavat mielestäni kiinnostaa muotoilun tutkimuksellista viitekehystä jatkotutkimuksiin.

Posthumanismi ja uusmaterialismi ovat filosofisia suuntauksia ja ajattelumalleja ja yksi tapa tarkastella inhimillisen ja ei-inhimillisen välistä toimintaa. Mielikuvista materiaan voi johtaa nopeastikin pohdinnan piirtoheittimestä lähemmäksi kuluttajakäyttäytymistä esimerkiksi ajatteleamalla, miten ihmiset saattavat rakentaa identiteettinsä esimerkiksi johonkin automerkkiin miellettyihin merkitysmaailmoihin. Tällaista kulkuneuvon merkitysmaailmaan identifioitumista voidaan katsella yhtä lailla uusmaterialistisilla kuin kuluttajakäyttäytymisen teoreettisilla linseillä.

Aineiston analyysistä nousi havaintoja posthumanistisen ja uusmaterialistisen ajattelun yhtäläisyyksistä alkuperäiskansojen maailmankatsomuksiin ja suhteisiin ympäröivästä muusta luonnosta. Tämän havainnon yhteydessä koin eräänlaisen ajattomuuden tunteen, jossa tuohon havaintoon pysähtyminen loi mahdollisuuden ajatella ylisukupolvisesti menneisyyteen ja tulevaisuuteen inhimillisen ja ei-inhimillisen kulttuureissa. Tällaisen ajattelun ja siihen liittyvän toiminnan lisääntymistä yhteisöllisen taiteen kautta voitaisiin mielestäni kutsua myös ihmisen posetiiviseksi takaisinkytkennäksi. Aineistosta nousseiden havaintojeni kautta ajattelen, että paikkakokemusten kyky syventää ja luoda yhteyksiä konkretian ja leikin kautta syventäisi taideperustaisen toiminnan kautta myös muotoilijan yhteyttä muuhun luontoon.

Tutkielmani aineistosta selviää, että pyrin produktiossa torjumaan yksinäisyyden tunteita luomalla vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä piirtoheittimen ja tekijän sekä muiden tekijöiden välille. Piirtoheittimen rooli yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden luoja korostui uusmaterialistisesti. Yksinäisyyden tunnetta vähentävät kokemukset korostuivat sen sijaan

yhteisötaiteellisessa toiminnassa. Jälkimmäisessä jaettu mielenkiinto tekemistä kohtaan toimi siirto-objektin kaltaisesti vuorovaikutuksen synnyssä. Luonnon kanssa tehtävä poikkitieteellinen yhteisötaiteellinen toiminta lisäsi edelleen vuorovaikutusta, keskustelua ja vastuullisuuden tunnetta. Valoa, muuta luontoa ja yhteisöllisyyttä yhdistävä taide tuottaa esteettisesti arvokkaita kokemuksia kutsuen mukaan myös ötököitä. Analyysi osoitti, että yksin tekeminen on luovissa prosesseissa tärkeää, kuitenkin kokeilevaan villiin taiteeseen ja muotoiluun kannattaa suhtautua avoimen vuorovaikutteisesti ja yhteistyössä muiden kanssa. Tämä tasapainottaa ja rikastaa oman työn tekemistä, mahdollistaen samalla materiaalien, kollegoiden ja muiden osallistujien aktiivisen mukana olon luovassa prosessissa.

Tutkielman aineiston analyysistä käy ilmi, että rakkaudellinen muotoilu on lähestymistapa, jossa sen toteuttamien toimii ihmistä ja muuta luontoa vaalivana. Aineiston analyysistä johdin tulkinnan siitä, että kapitalismin ohjaama muotoilu ylläpitää ja edistää rakkaudettomuutta ja aiheuttaa yksinäisyyden tunteita. Rakkaudellisen muotoilun ajatusta kehittäessä jatkotutkimuksiin voisi sisällyttää laaja-alaisempaa vähemmistöt huomioivaa tasa-arvoa lisäävää rakkauden teoriaa. Aineiston analyysistä nousee havainto, että systeemisestä yhteiskunnan toimeentulonäkökulmasta katsottaessa eettisesti oikein toimiminen voi olla muotoilutyössä haastavaa ja alleviivaa tekniikan eettisyyden ikuisuuskysymystä. Tämä johtuu siitä, että nykyinen talousjärjestelmä, jonka sisällä muotoilija toimii yhdistettynä muotoilun käytäntöihin saattavat asettaa paineita tuottavuuden, voiton tavoittelun ja näitä palvelevien nopeiden ratkaisujen suuntaan. Tämä taas voi olla ristiriidassa eettisten periaatteiden kanssa. Haasteena on tasapainottaa pyrkimys yhteisölliseen ja ekologisesti kestävään muotoiluun sekä tarve säilyttää toimeentulo ja pysyä hengissä nykyisessä yhteiskuntamuodossa.

Tutkielman analyysistä nousee esille muotoiluunkin kytkeytyvä yhteiskuntatason näkökulma, jota tulkitsin analyysin kautta niin, että muotoilija voi työnsä kautta ylläpitää jatkuvuusharhaa. Harha tarkoittaa sitä, että BKT:llä mitattu talouskasvuun tähtäävä tuotemuotoilu ei ole mahdollista ilman lisääntyvää ympäristökuormitusta. Tätä muotoilijan toiminnan ulkopuolelta tulevaa systeemiä haastetta silmällä pitäen ekologisesti kestävästi toimiminen vaatii muotoilijalta luovuutta ja kykyä löytää kestäviä ja eettisiä ratkaisuja sekä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Systeemistä muutosta mielessä pitäen aineiston analysointi vahvistaa aiempaa havaintoa muotoilun tulevaisuuden tehtävistä, jossa uutta monitieteistä dataa palautetaan yhteiskunnalle. Tästä voi asettaa kysymyksen siitä, miten analyysin tuottama

rakkaudellisen muotoilun kehys sovittuisi yhteiskunnalliselle tasolle, jotta myös muotoilijan työhön vaikuttava systeeminen olosuhde muuttuisi. Uudistunutta posthumanistista ja uusmaterialistista kriittistä ajattelua sisältävät monitieteiset produktiot ovat ajankohtaisia, ja niistä voinee löytää myös toimeentuloa. Tällaiset teemat ovat ajankohtaisia esimerkiksi Sitran tuottamissa erilaisissa raporteissa. Rakkaudellisen muotoilun ajatusta kehittäessä jatkotutkimuksiin voisi sisällyttää laaja-alaisempaa vähemmistöä huomioivaa tasa-arvoa lisäävää rakkauden teoriaa.

Aineiston analyysistä johdettuna tein johtopäätöksen, että yhteisöllinen taiteellinen toiminta yhdistettynä ekoterapeuttiseen itsekasvatukseen malliin lisää toimintaan osallistuvien ihmisten vastuuntuntoa toisiaan ja muusta luonnosta. Tarkastelu vahvisti havaintoa siitä, että produktion konkretisoituminen luontoa hoivaavan yhteisötaiteen kautta lisäsi yhteisöllistä yhteenkuuluvuuden tunnetta kohottaen psyykkistä hyvinvointia. Produktion kiinnittyminen yhteisötaiteelliseen tekemiseen myös vahvisti ammatillista osaamistani.

Työskentely laitteen kanssa jatkuu, *Observation of Change* on tulossa esiin vuonna 2025 Adde Zetterquist Art Galleriassa Norjassa sekä Havremagasinet-taidemuseossa Ruotsissa. Myös valon ja siihen liittyvien ilmiöiden sekä produktiossa toteutettu muu kokeellinen rakentaminen yhdistettynä performatiiviseen kehollisuuteen jatkuu kohdallani varmasti myös tulevaisuudessa yhteisötaiteellisia elementtejä unohtamatta. Produktion työskentelyn kaltainen toiminta kuten tutkimus ja taideaineiden opettaminen kiinnostavat minua. Kannustan tämän tutkielman havaintojen valossa myös muita alaan liittyvästä identiteetistään epävarmoja tarttumaan rohkeasti omiin mahdollisesti epämääräisiin ja poikkitieteellisiin mutta eettisesti kestäviin tutkimusprojekteihin tulevaisuuden työllistymistäkin ajatellen.

7. Lähteet

- Aaltola, E. (2015). Tappava rakkaus: Itsepetos, empatia ja tarkkaavaisuus. Teoksessa E. Aaltola & S. Keto (Toim.), *Eläimet Yhteiskunnassa* (s. 285–312). Into.
- Aaltola, E. (2020). Ristiriitaisia eläinasenteita – liharadoksi ja sekasyöjän akrasia. Teoksessa E. Aaltola & B. Wahlberg (Toim.), *Me & muut eläimet: Uusi maailmanjärjestys* (s. 309–334). Vastapaino.
- Acosta, N. & Sosa, F. (n.d) *Black Power Naps*. <https://blackpowernaps.black>
- Anttila, P. (2006). *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen* (2. painos). Akatiimi.
- Arendt, H. (2017). *Vita activa: Ihmisenä olemisen ehdot* (3. painos.) (Suom. E. Virtanen). Vastapaino.
- Attias, M (2020) Miksi Vihaamme [Podcast]. Yle Areena. S. Mahandura (Toim.), *Mielen jäljillä*. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50653378>
- Barad, K. M. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Behar, K., & Mikelson, E. (2016). Curatorial Statement. Teoksessa K. Behar & E. Mikelson (Toim.), *And Another Thing: Nonanthropocentrism and Art* (s. 34-81). punctum books. <https://doi.org/10.21983/P3.0144.1.00>
- Bradbury, H. (2022). *How to do action research for transformations: At a time of eco-social crisis*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781800373051>
- BIOS (2019). *Ekologinen jälleenrakennus*. BIOS. <https://eko.bios.fi/>
- Cantor, N. (2006). Lähtökohtana konstruktiiivinen kognitio, tavoitteet ja persoonallisuus. Teoksessa L. G. Aspinwall & U.M. Staudinger (Toim.), *Ihmisen vahvuuksien psykologia* (s. 57–68). Edita.

Cervantes, F. & Huhmarniemi, M. (2023). Stitching for material sensitivity: From traditional to activist embroidery. *Ruukku – Studies in Artistic Research*, 20 (2023).
<https://doi.org/10.22501/ruu.1927154>

Dewey, J. (2012). *Filosofian uudistaminen*. (Suom. T. Perhoniemi). Vastapaino.

Dufva, T. (2017). Maker Movement creating knowledge through basic intention. *Techne Series - Research in Sloyd Education and Craft Science A*, 24(2). Retrieved from
<https://journals.oslomet.no/index.php/techneA/article/view/1910>

Elovainio, M., & Komulainen, K. (2023). Yksinäisyys, sosiaalinen eristyneisyys ja terveys. *Duodecim*, 139(7), 571–576. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo17628.pdf>

Epiktetos (1978). *Käsikirja ja Keskusteluja* (Suom. M. Itkonen-Kaila). Otava.

Foakes, K. (2022). *Wheels of light: Designs for British light shows, 1970-1990*. Four Corners Books.

Forlano, L. (2017). Posthumanism and design. *She Ji: The Journal of Design, Economics, and Innovation*, 3(1), 16–29.

Fromm, E., Matikainen, M., & Luoma, M. (1970). *Rakkauden vaikea taito* (5. painos). Kirjayhtymä.

Fry, T. (2012). *Becoming human by design*. Berg.

Furman, E., Siivonen K., Linnanen L., Halme M., Jaakkola J. K., Mönkkönen M., Saari J., Salonen A. O., Toivonen T., Tolvanen A., Lyytimäki J., Soini K., Apajalahti E. & Lammensalo L. (2022). *Myönteinen tulevaisuus Suomelle*. Kestävyyspaneeli.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022062048074>

Griniuk, M., Akimenko, D., Miettinen, S., Pietarinen, H., & Sarantou, M. (2022). Multiperspective take on pluriversal agenda in artistic research. Teoksessa S.

- Miettinen, E. Mikkonen, M. C. Loschiavo dos Santos & M. Sarantou (Toim.), *Artistic cartography and design explorations towards the pluriverse* (s. 40–54). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003285175-5>
- Grönlund, H. & Falk, H. (2016). Kolmas sektori ja yksinäisyyden vähentäminen. Teoksessa. J. Saari (Toim.), *Yksinäisten Suomi* (s. 253–272). Gaudeamus.
- Harmaa (n.d.). *Mikä on harmaa?* <https://harmaa.org/fi/mika-on-harmaa/>
- Heidegger, M. (1995). *Taideteoksen alkuperä*. (Suom. H. Sivenius). Kustannusosakeyhtiö Taide.
- Heikkinen, L.T. (2007). Tutkiva ote toimintaan. Teoksessa. L.T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (Toim.), *Toiminnasta tietoon: toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat* (s.15–38). Kansanvalistusseura.
- Helander-Renvall, E. (2010). Animism, personhood and the nature of reality: Sami perspectives. *Polar Record*, 46(1), 44–56. <https://doi.org/10.1017/S0032247409990040>
- Huhmarniemi, M. (2016). *Marjamatkoilla ja kotipalkisilla: Keskustelua Lapin ympäristökonflikteista nykytaiteen keinoin*. (Väitöskirja, Lapin yliopisto. Acta electronica Universitatis Lapponiensis. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-898-5>
- Huhmarniemi, M. (2018). Metsäleikkejä kestävään kehitykseen. Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen & T. Jokela (Toim.), *Suhteessa maailmaan: ympäristöt oppimisen avaajina* (s. 108–132). Lapin yliopistokustannus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-934-6>
- Huhmarniemi, M. (2021). Empatian ja yhteisön laajentaminen taidekasvatuksen ja yhteisötaiteen keinoin. *Research in Arts and Education*, 2021(3), 151–166. <https://doi.org/10.54916/rae.119568>

Huttunen, M.O. (2014). Aistin ja muistan, siis olen ja elän. *Duodecim*, 130(24), 2427–2429. <https://www.duodecimlehti.fi/duo11985>)

Härkönen, E. & Stöckell, A. (2019). Cultural Sustainability in Art-Based Interdisciplinary Dialogue. *The International Journal of Art & Design Education*, 38(3), 639–648. <https://doi.org/10.1111/jade.12246>

Irni, S.; Meskus, M. & Oikkonen, V. (2014). Teknotieteen, sukupuolen ja materiaalisuuden muunnelmat. Teoksessa S. Irni, S., M. & V. Oikkonen (Toim.), *Muokattu elämä, Teknotiede, sukupuoli ja materiaalisuus* (s. 7–47). Vastapaino.

Janson, H.W. (1991). *History of art*. (Neljäs painos). Abrams.

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2020). Taideperustainen toimintatutkimus soveltavan taiteen kehittämisen välineenä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 39–61). URN:ISBN:978-952-337-202-3

Kallio, J., & Pulkki, J. (2022). Elämää vaalivan itsekasvatuksen luonnos. *Aikuiskasvatus*, 42(1), 25–36. <https://doi.org/10.33336/aik.11555>

Kallio, J., Pulkki, J., Saari, A., & Tervasmäki, T. (2022). Ekoterapeuttinen itsekasvatus: Tulkinta Erich Frommin rakkauden teoriasta kapitaliseen ajassa. *Kasvatus & Aika*, 16(3), 25–48. <https://doi.org/10.33350/ka.111733>

Karlsson, H. (2010). Rakkaus aivoissa – mielettömyyttä, pakkomiellettä ja mielihyvää *Duodecim* 2010(126), 2731–2737. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo99218.pdf>

Kaskinen, E. (2022). *Lepo antikapitalistisena vastarintana: analyysi mustan feminismin rakkauspolitiikasta*. (Maisteritutkielma, Helsingin yliopisto). Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202206152653>

- Kettunen, I. (2021). Muotoilun ammatilliset ulottuvuudet. Teoksessa S. Miettinen (Toim.), *Muotoilun avaimet: älykkääseen teollisuuteen ja liiketoiminnan ketterään kehittämiseen* (s. 118–132). Teknologiainfo Teknova Oy.
- Kiviranta, M. (2021). Jack Helen Brut ja avantgarde. *Publications of Finnish Association for Avant-Garde and Modernism*, 3 (2021).
<https://finnishavantgardenetwork.files.wordpress.com/2021/06/jack-helen-brut-ja-avantgarde-25.5.2021.pdf>
- Kohtala, C. (2018). Makerspaces as free experimental zones. Teoksessa M. Charter (Toim.) *Designing for the circular economy* (s. 260–269). Routledge..
- Kohtala, C. (2022). *Cindy Kohtala – grassroots sustainability*. https://www.cindykohtala_
- Kojonkoski-Rännäli, S. (2014). *Käsin tekemisen filosofiaa*. Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos.
- Lagus, K. & Honkela, T. (2016). Yksinäisyys mielen rakenteissa. Teoksessa J. Saari (Toim.), *Yksinäisten Suomi* (s. 273–296). Gaudeamus.
- Laitinen, A. (2020). Robotit vastuuseen? Teoksessa T. Särkikoski, T. Turja, J. Parviainen & A. Hämäläinen (2020). *Robotin hoiviin?: Yhteiskuntatieteen ja filosofian näkökulmia palvelurobotiikkaan* (s. 215–243). Vastapaino.
- Lampela, K. (2016). Taiteen hyödyntäminen modernin estetiikan valossa: historialliskriittisiä huomioita ja päätelmiä. Teoksessa J. Erkkilä, H. Haveri, E. Heikkilä & P. Seddiki (Toim.), *Taiteen vallassa: puheenvuoroja kuvataiteen mahdollisuuksista yhteiskunnassa* (s. 109–121). Lapin yliopisto.
- Leinonen, R. (2018). *Sisällönanalyysi*. Spoken. <https://spoken.fi/sisallonanalyysi/>
- Lummaa, K. (2014). Antroposeeni ja objektien ekologia. Ihmisen luontosuhde humanismin jälkeen. Teoksessa L. Lummaa & L. Rojola (Toim.), *Posthumanismi* (s. 265–288). Eetos.

Lummaa, K. & Rojola, L. (2014). Johdanto: Mitä posthumanimi on? Teoksessa L. Lummaa & L. Rojola (Toim.), *Posthumanismi* (s. 13–32). Eetos.

Luostarinen, N. (2023). *Paikkaleikkejä ja leikin paikkoja: leikillisillä taideinterventioilla kohti paikkaempatiaa* (Väitöskirja, Lapin yliopisto). Acta electronica Universitatis Lapponiensis. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-392-1>

Martin, B. (2013). Immaterial land. Teoksessa E. Barrett & B. Bolt (Toim.), Martin, B. (2013). *Carnal knowledge: Towards a 'new materialism' through the arts* (s. 185–204). I.B. Tauris.

Metsämuuronen, J. (2000). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Methelp.

Miettinen, S., & Vuontisjärvi H.-R. (2016) Service design for participatory development. Teoksessa P. Ryttilahti & S. Miettinen (Toim.), For profit, for good: Developing organizations through service design. http://sinco.fi/xyz/wp-content/uploads/2016/12/FOR_PROFIT_FOR_GOOD_FINAL_PDF.pdf

Mäki, T. (2005). *Näkyvä pimeys: Esseitä taiteesta, filosofiasta ja politiikasta* (Väitöskirja, Kuvataideakatemia). Like.

Mältinranta (n.d.). Pauliina Mäkelä ja Kate Stone: In Between Shadows. Mältinranta Taidekeskus / Tampereen taiteilijaseura. <http://www.maltinranta.fi/pauliina-makela-ja-kate-stone/>

Määttä, K., & Uusiautti, S. (2014). *Rakkaus: Tunteita, taitoja, tekoja*. Kirjapaja.

Nash, J. C. (2013). Practicing love: Black feminism, love-politics, and post-intersectionality. *Meridians*, 11(2), 1–24.

Niiniluoto, I. (2020). *Tekniikan filosofia*. Gaudeamus.

Nuoret NYT (2023). *Kyselytutkimus: Arvot, sukupuoli ja vanhempien koulutustausta vaikuttavat nuorten kiinnostukseen eri aloja kohtaan*. NYT.

<https://nuortennyt.fi/kyselytutkimus-arvot-sukupuoli-ja-vanhempien-koulutustausta-vaikuttavat-nuorten-kiinnostukseen-eri-aloja-kohtaan/>

Observation of Change Art Project (n.d.). (@observationofchange) • Instagram.

<https://www.instagram.com/observationofchange/>

Papanek, V. (1973). *Turhaa vai tarpeellista?* (Suom. J. Saarikivi). Kirjayhtymä.

Periäinen, T (1996). *Metropoleista Muotoiluun*. Rakennusalan kustantajat.

Pyhtilä, M. (2005). *Kansainväliset situationistit: Spektaakkelin kritiikki*. Like.

Pääkkönen, T. (2021). Liiketoiminnan muotoilu. Teoksessa S. Miettinen (toim.), *Muotoilun avaimet älykkääseen teollisuuteen ja liiketoiminnan kehittämiseen* (s. 270–279).

Teknologiainfo Teknova Oy.

Rantala, O.; Huhmarniemi, M., Mäkinen M. & Jokela, T. (2020). Luonnonhoitometsän ja matkailukeskuksen kohtaamisia – yhdessä tietämisen mahdollisuuksista. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 122–136).

Lapin yliopisto. URN:ISBN:978-952-337-202-3

Ruonakoski, R., Poleshchuk, I., Vuori, J. & Mäkelä, P. (2022). *HARMAA-työryhmä venyttää filosofian ja kuvataiteen rajoja*. Koneen säätiö: Kaivolla-blogi. <https://koneensaatio.fi/tarinat-ja-julkaisut/harmaa-tyoryhma-venyttaa-filosofian-ja-kuvataiteen-rajoja/>

Rytilahti, P. (2020). *Pohjoisen muotoilun teoria: Kestävän muotoilun kuluttamisen perusteista*. (Väitöskirja, Lapin yliopisto). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-228-3>

Saari, J. (toim.) (2016). *Yksinäisten Suomi*. Gaudeamus.

Saarinen, E. (2020). Rakkaudellisuus-luento 6/8. [Podcast]. Spotify. *E. Saarinen: Filosofia ja systeemiajattelu*. <https://open.spotify.com/episode/2iuaRgcQAe174f6C3eqHk2>

Saarinen, R. (2015). *Oppi rakkaudesta*. Gaudeamus.

Salmela, A. (2017). *Kuolemantekoja. Naisten itsemurhat 1800-luvun jälkipuolen tuomioistuinprosesseissa*. (Väitöskirja, Turun Yliopisto). Turun Yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-6877-0>

Salonen, A. & Salonen, E. (2023). Systeeminen ymmärrys - avain kestävään tulevaisuuteen. Teoksessa P. Uusikylä & H. Jalonen (Toim.), *Epävarmuuden aika: Kuinka ymmärtää systeemistä muutosta?* (s. 254–274). Into.

Sanders, L., & Stappers, P. (2014). From designing to co-designing to collective dreaming: Three slices in time. *Interactions*, 21(6), 24–33. <https://doi.org/10.1145/2670616>

Schoder, E. M. (2010). *Paulo Freire's pedagogy of love*. (Väitöskirja, University of New Jersey). Rutgers The State University of New Jersey, School of Graduate Studies.
<https://doi.org/doi:10.7282/T33R0SZP>

Siukonen, J. (2011). *Vasara ja hiljaisuus: Lyhyt johdatus työkalujen filosofiaan*. Kuvataideakatemia.

Soini-Salomaa, K. (2021). Muotoilu strategisena aluekehityksen veturina. Teoksessa S. Miettinen (toim.), *Muotoilun avaimet älykkääseen teollisuuteen ja liiketoiminnan kehittämiseen* (s. 280–293). Teknologiainfo Teknova Oy.

Soinnunmaa, P. T., Willamo, R., Helenius, L., Holmström, A. C., Kaikko, A. K. M., & Nuotiomäki, A. (2021). Voiko luonnosta tulla pois? Mikä on se luonto, johon olemme suhteessa?. Teoksessa R. Haverinen, M. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukee (Toim.), *Ihminen osana elonkirjoa: Luontosuhteet, luontokäsitykset ja sivistys*

kestävyysskriisin aikakaudella (s. 65–79). Sitra. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2021/12/sitra-ihminen-osana-elonkirjoa.pdf>

Sukupuolentutkimusseura (2022). Gradupalkinto 2022 Emma Kaskisen tutkielmalle levosta antikapitalistisena vastarintana. Sukupuolentutkimuksen seura SUNS. <https://sukupuolentutkimus.fi/2022/12/10/gradupalkinto-2022-emma-kaskisen-tutkielmalle-levosta-antikapitalistisena-vastarintana/#:~:text=Sukupuolentutkimuksen%20seura%20on%20my%C3%B6nt%C3%A4nyt%20vuoden,%3A%20analyysi%20mustan%20feminismin%20rakkauspolitiikasta%E2%80%9D>

Susi, V. (2021). Utooppisten ruumiiden villi pyöräily. *RUUKKU - Studies in Artistic Research*, 17 (2021). <https://doi.org/10.22501/ruu.1173187>

Tainio, M. (2015). *Parallel worlds: Art and sport in contemporary culture*. (Väitöskirja, Aalto yliopisto). Aalto University School of Arts, Design and Architecture. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-60-6068-2>

Teollinen muotoilu (n.d.). *Teollinen muotoilu Taiteiden tiedekunta*. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=d4bc69c2-171f-4f8f-b882-77fd2b246c20>

THL (2021). *Etäopinnot ja yksinäisyys ovat koetelleet korkeakouluopiskelijoita*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/-/etaopinnot-ja-yksinaisyys-ovat-koetelleet-korkeakouluopiskelijoita>

Tilastokeskus (2023). *Yksinäisyyttä koki 29,7 % 16 vuotta täyttäneistä henkilöistä vuonna 2022*. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/julkaisu/cl8sh640so9n30bw7s21tu6s8>

Tirkkonen, S. (2019). Yhteinen yksinäisyys: koetun yksinäisyyden filosofia. *Ajatus : Suomen filosofisen yhdistyksen vuosikirja*, 76, 37–59. <https://journal.fi/ajatus/article/view/88141>

Tylajokii (n.d.). Tommi Yläjoki (@tylajokii). Instagram. <https://www.instagram.com/tylajokii/>

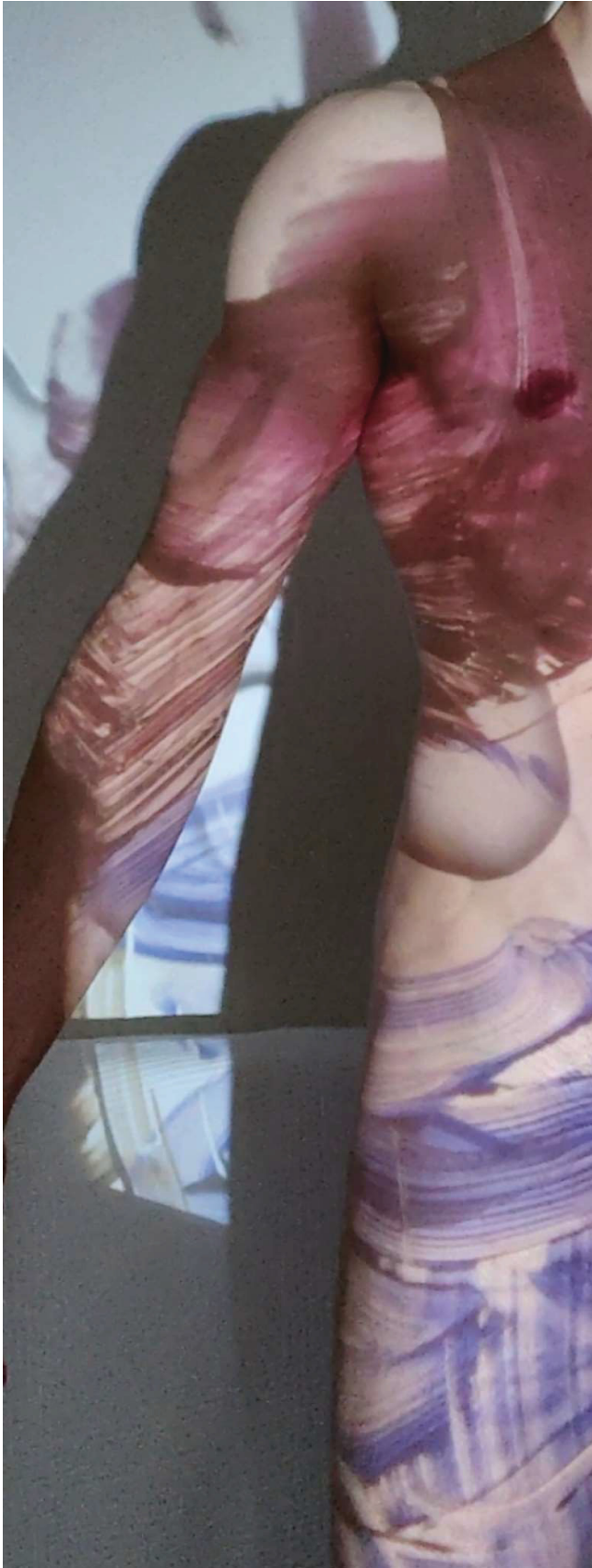
8. Liitteet:

Liite 1. *Alaston Mies ja Piirtoheitin* -näyttelyn kuvaus



Alaston mies ja piirtoheitin

Miksi? Sitä minulta on kysytty viimeisen vuoden aikana useasti. Muotoilussa tekemistä on ehkä helpompi ymmärtää välineellisen tai tuottavan hyödyn kautta. Mikäli tuottaa ajan kuvaston kehysiin sopivia kulutushyödykkeitä lienee kysymyksiä vähemmän. Piirtoheitin on kiinnostava laite vaikkakin teknologisen hyödyn näkökulmasta jo lähes hävitetty artefakti.



Yhteistyöni piirtoheittimien kanssa on kestänyt pian 2 vuotta, joista viimeisen 11 kuukautta olen muotoilun syventävän kurssin viitekehyksessä rakentanut piirtoheittimilleni sopivaa ilmaisumuotoa, mahdollisuutta tapahtua uudestaan ja hieman eri lailla kuin aiemmin.

Akateemiseen tekemiseen ja tutkimukseen kuuluu epävarmuuden sietäminen. Korvaan itse miksi kysymyksen mielelläni muotoon, mihin se johtaa, jos johtaa tai mitä voi löytyä. Kaiken käynnistävä voima työni taustalla on yhteisöllisen kokemuksen tilan laajentaminen ja ihmisen esinesuhteen tarkastelu. Käsillä ajattelemisen ja tekemisen keskiössä itselleni tärkeintä on ollut kokeminen ja oppiminen kaikessa laajuudessaan. Tämän näyttely on hengähdystauko, johon myös päätän aineistonkeruun pro graduuni. Lämpimästi tervetuloa tutustumaan analogisuuden ja fyysisen käsityön hengessä rakentamaani kokonaisuuteen, jossa käteni ovat puhuneet mutta joka tarvitsee sinut ollakseen merkityksellinen.

Tommi Yläjoki

Alaston mies ja piirtoheitin

Lapin Yliopisto, Taiteiden tiedekunta

Galleria Kilo Ti 8.11.- to 24.11.2022

Avajaiset ma 7.11 Klo 18 – 19.30